

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο «Δημόσια Διοίκηση» και
κατεύθυνση «Δίκαιο Επιχειρήσεων & Διοίκηση»**

«Εποπτεία και Εξυγίανση των Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων»

Διπλωματική Εργασία

Αθηνά Τσιμπούκη

A.M. 7115M015

Τριμελής Επιτροπή

Λέκτορας Χριστίνα Χριστοπούλου (επιβλέπουσα)

Επικ. Καθηγητής Άγγελος Μπώλος

Επικ. Καθηγητής Δημήτριος Ζιούβας

Νοέμβριος 2016

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	IV
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ

I. Ιδιωτική και Κοινωνική Ασφάλιση – Η διάκριση	4
II. Η εξελικτική πορεία μέχρι την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2009/138/EK με τον ν. 4364/2016.....	6

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

I. Ασφαλιστική Επιχείρηση.....	11
1. Έννοια και είδη ασφαλιστικών επιχειρήσεων.....	11
2. Χορήγηση άδειας λειτουργίας σε ασφαλιστική επιχείρηση.....	13
II. Εγγυητικό Κεφάλαιο Ζωής.....	17
1. Ορισμός	17
2. Σκοπός σύστασης του Εγγυητικού Κεφαλαίου Ζωής.....	18
3. Κανόνες λειτουργίας.....	20
III. Η ασφαλιστική σύμβαση - Έννοια	20
1. Νομική φύση	22
2. Συμβαλλόμενα μέρη.....	24
2.1. Ο ασφαλιστής.....	24
2.2. Ο λήπτης της ασφάλισης.....	25
3. Κατάρτιση ασφαλιστικής σύμβασης.....	28
4. Ο κίνδυνος	34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ - ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

I. Η Οδηγία 2009/138 (Αφερεγγυότητα II) – Πεδίο εφαρμογής	39
1. Ο σκοπός του Ευρωπαϊκού νομοθέτη (ratio).....	43
2. Οι τρεις πυλώνες.....	46

2.1. Ποσοτικές απαιτήσεις	47
2.2. Ποιοτικές απαιτήσεις	49
2.3. Απαιτήσεις Δημοσιότητας και Διαφάνειας	52
II. Κανόνες Εποπτείας	53
1. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Εποπτείας	53
2. Κανόνες εποπτείας κατά τον ν. 4364/2016 – Περιεχόμενο εξουσιών της Εποπτικής Αρχής	56
2.1. Διαδικασία εποπτικής εξέτασης	59
2.2. Στόχος του νέου νομικού εποπτικού πλαισίου	62

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ

I. Κανόνες εξυγίανσης – Γενικές παρατηρήσεις	64
II. Σε ποιες περιπτώσεις εφαρμόζονται τα μέτρα εξυγίανσης	66
III. Μέτρα εξυγίανσης	70
1. Ορισμός ασφαλιστικού διαχειριστή	70
2. Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	72
3. Υποχρεωτική μεταβίβαση χαρτοφυλακίου	73
4. Αναστολή πληρωμών	75
5. Μείωση αξιώσεων από την ασφαλιστική σύμβαση	76
IV. Οργάνωση και ολοκλήρωση εξυγιαντικής διαδικασίας	78
ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	80
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	82
α. Ελληνική	82
β. Ξενόγλωσση	85
γ. Ηλεκτρονική	86
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ	87
I. Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ)	87
II. Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣΤΕ)	87
III. Άρειος Πάγος (ΑΠ)	87
IV. Εφετεία	89
V. Πρωτοδικεία	89
ΛΗΜΜΑΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	1

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕ	Ανώνυμη Εταιρεία
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΠ	Άρειος Πάγος
Αρμ	Αρμενόπουλος (περιοδικό)
ΑσφΝ	Νόμος για την Ασφαλιστική Σύμβαση
β.δ.	βασιλικό διάταγμα
βλ.	βλέπε
ΔΕΕ	Δίκαιο Εταιρειών και Επιχειρήσεων (περιοδικό)
ΔικΕΕ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΑΑΕΣ	Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων {European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA)}
εδ.	εδάφιο
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΑ	Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές
ΕΕμπΔ	Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου (περιοδικό)
ΕΚ	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
ΕΚΙΑΖ	Εγγυητικό Κεφάλαιο Ιδιωτικής Ασφάλισης Ζωής
ΕΛΛΔνη	Ελληνική Δικαιοσύνη (περιοδικό)
ΕμπΝ	Εμπορικός Νόμος
ΕΟΧ	Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος
ΕπισκΕΔ	Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου (περιοδικό)
Επιτροπή	Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
επ.	επόμενα
ΕΠΥ	Ελευθερία Παροχής Υπηρεσιών
ΕΣΧΕ	Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας {European System of Financial Supervision (ESFS)}
ΕτΚ	Εφημερίδα της Κυβέρνησης
Εφ	Εφετείο
ΕφΑΔ	Εφαρμογές Αστικού Δικαίου (περιοδικό)
ΔΕΙΑ	Διεύθυνση Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης της Τράπεζας της Ελλάδος
ΙΚΑ	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
λ.χ.	λόγου χάριν
Μον.	Μονομελές

ν.	νόμος
NAT	Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο
ν.δ.	νομοθετικό διάταγμα
ΝΠΔΔ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
ΟΛΑΠ	Ολομέλεια Αρείου Πάγου
παρ.	παράγραφος
πρβλ.	παράβαλε
ΠτΚ	Πτωχευτικός Κώδικας
π.χ.	παραδείγματος χάριν
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
ΤΕΒΕ	Ταμείο Επαγγελματιών και Βιοτεχνών Ελλάδος
τεύχ.	τεύχος
ΤτΕ	Τράπεζα της Ελλάδος
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδος Κυβερνήσεως
ΧρΙΔ	Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου (περιοδικό)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ασφάλιση κατέχει σπουδαία θέση στη σύγχρονη κοινωνία. Η αλματώδης εξέλιξη της τεχνολογίας, της βιομηχανίας και των αυτοματισμών, σε συνδυασμό με την συνεχή ανάπτυξη της οικονομίας διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην άνθηση της ασφάλισης στον σύγχρονο κόσμο¹. Και τούτο, διότι, παράλληλα με την ανάπτυξη της τεχνολογίας, παρατηρήθηκε και διόγκωση των ατυχημάτων και της ανασφάλειας τόσο στον εργασιακό όσο και στον κοινωνικό χώρο. Τυχαία περιστατικά, καθημερινά, πλήττουν τα αγαθά του ανθρώπου, όπως την ζωή, την υγεία, την περιουσία του². Ο άνθρωπος, εκτίθεται, μονίμως, σε συνεχείς, άλλοτε μικρότερους και άλλοτε μεγαλύτερους, κινδύνους. Η ανασφάλεια αυτή και η ανάγκη να τεθεί ένα δίκτυο οικονομικής προστασίας που θα περιφρουρεί τα συμφέροντα του ατόμου, αποτέλεσαν την κινητήριου δύναμη, για την καλλιέργεια του δικαίου της ασφάλισης κατά τρόπο οργανωμένο. Το τυχαίο περιστατικό, καθώς και το οικονομικό κενό που δημιουργείται ακολούθως σε αυτές τις περιπτώσεις, καλείται κίνδυνος. Ακριβώς αυτό τον κίνδυνο καλείται να αντιμετωπίσει ο θεσμός της ασφάλισης³. Η έννοια του κινδύνου, της ασφαλιστικής σύμβασης, της ασφαλιστικής επιχείρησης είναι μερικοί από τους όρους που πρωταγωνιστούν στη σύγχρονη οργανωμένη κοινωνία.

Οι μόλις προαναφερθείσες έννοιες, μαζί με άλλες, θα γίνουν αντικείμενο ανάλυσης και εξέτασης της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, θα γίνει λόγος για το *δίκαιο των ασφαλιστικών επιχειρήσεων*, το οποίο συνιστά κλάδο του δικαίου της ιδιωτικής ασφάλισης. Ειδικότερα, στο ιδιωτικό ασφαλιστικό δίκαιο ανήκει τόσο ο κλάδος του δικαίου της ασφαλιστικής επιχείρησης, όσο και το δίκαιο της εποπτείας του κράτους πάνω στην ασφαλιστική επιχείρηση, και το συμβατικό ασφαλιστικό δίκαιο. Είναι φανερό, λοιπόν, ότι στο ιδιωτικό ασφαλιστικό δίκαιο συνυπάρχουν στοιχεία ιδιωτικού και δημοσίου δικαίου⁴, όπως θα γίνει αντιληπτό και στη συνέχεια.

Σκοπός της παρούσας εργασίας, είναι να παρουσιάσει την δράση των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, τόσο στον ελλαδικό όσο και στον ευρωπαϊκό χώρο. Το

¹ *Lambert-Faivre, Droit des assurances, 2001*¹¹, 3 “L’assurance apparait en effet come un *phénomène de civilisation* lie aux nouvelles conditions de vie des pays urbanises et industrialises au cours des deux derniers siècles”.

² *Καλούσης, Θέματα Ιδιωτικής Ασφάλισης, 1997, 9 ·Ρόκας, Δεκαεπτά χρόνια εφαρμογής του ν. 2496/1997 για την ασφαλιστική σύμβαση, ΕΕμπΔ 2014, 534.*

³ *Σκουλούδης, Δίκαιο Ιδιωτικής Ασφάλισης, 1999*³, 3 ·*Σινανιώτη-Μαρούδη, Ασφαλιστικό Δίκαιο, 2014, 12 ·Ρόκας, Συμβατικό Ασφαλιστικό δίκαιο, 2016, 4.*

⁴ *Κιάντος, Ασφαλιστικό δίκαιο, 2003*⁸, 1 ·*Ρόκας, Ασφαλιστικό Δίκαιο, 2008, 2 επ.*

καθεστώς της ελεύθερης άσκησης των ασφαλιστικών δραστηριοτήτων από ασφαλιστική επιχείρηση σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση βασίζεται στα άρθρα 49 επ. της Συνθήκης της ΕΕ, τα οποία καθιερώνουν την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών, που αποτελεί μία εκ των τεσσάρων θεμελιωδών αρχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ελεύθερη διακίνηση προσώπων, ελεύθερη διακίνηση αγαθών, ελεύθερη διακίνηση υπηρεσιών και ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων). Η αρχή αυτή θεμελιώνει για τους ενδιαφερόμενους δικαιώματα, τα οποία οι εθνικές αρχές υποχρεούνται να σέβονται και να διαφυλάσσουν, μη εφαρμόζοντας κάθε αντίθετη διάταξη του εσωτερικού δικαίου, είτε πρόκειται για νομοθετικές είτε για διοικητικές διατάξεις⁵.

Αναπόσπαστο κομμάτι για την εξέταση της δράσης των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, αποτελεί, αναμφίβολα, η μελέτη των κανόνων που ρυθμίζουν την συγκεκριμένη δράση. Έτσι, λοιπόν, θα αναδειχθεί εν προκειμένω το θέμα της *κρατικής εποπτείας*⁶ και της *εξυγίανσης* των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, πραγματοποιώντας ιδιαίτερη αναφορά στην ισχύουσα *Οδηγία 2009/138/ΕΚ* του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 25^{ης} Νοεμβρίου 2009. Η Οδηγία αυτή είναι γνωστή και ως Φερεγγυότητα II (Solvency II), και ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τον ν. 4364/2016. Η εν λόγω Οδηγία, στόχο έχει την αντικατάσταση και συμπλήρωση υφιστάμενων διατάξεων της νομοθεσίας δικαίου ιδιωτικής ασφάλισης, με σκοπό την προσαρμογή της τελευταίας στις τρέχουσες εξελίξεις. Η νέα αυτή Οδηγία αποτελεί μία σύμπτυξη των βασικών διατάξεων των προΐσχυουσών Οδηγιών⁷ σε ένα νέο νομοθετικό κείμενο, σε αντικατάσταση του βασικού ιδιωτικοασφαλιστικού νομοθετήματος, ήτοι του νομοθετικού διατάγματος 400/1970, και των εξαιρετικά αναλυτικών εξειδικευμένων και τεχνικών διατάξεων των Οδηγιών που βρίσκονταν σε ισχύ.

Μάλιστα, οι σημαντικότερες αλλαγές που φέρει η νέα Οδηγία αφορά στο καθεστώς της προληπτικής εποπτείας επί των ασφαλιστικών και αντασφαλιστικών επιχειρήσεων, εισάγοντας ένα νέο μοντέλο εκτίμησης των κινδύνων⁸. Η

⁵ Σατλάνης, Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως διεθνής οργανισμός και έννομη τάξη μετά τη Συνθήκη της Λισσαβώνας, 2010, 159 επ.

⁶ ΑΠ 336/2016, ΕΕμπΔ 608/2016 «Κύριο αντικείμενο της ασφαλίσεως είναι η υποχρέωση καλύψεως των οικονομικών αναγκών που προκαλούνται από συμβάντα στη ζωή του ανθρώπου, στηρίζεται δε στη δυνατότητα καλύψεως των αναγκών αυτών με αντικαταβολές των μελών της ασφαλιστικής κοινωνίας κινδύνων, η οποία απαρτίζεται από το σύνολο των ασφαλισμένων σε κάθε ασφαλιστική επιχείρηση. Ως εκ τούτου είναι πρόδηλο το δημόσιο συμφέρον για την προστασία των ασφαλισμένων, αλλά και του ασφαλιστή, με την καθιέρωση κρατικής εποπτείας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων».

⁷ Οδηγίες 64/225/ΕΟΚ, 73/239/ΕΟΚ, 73/240/ΕΟΚ, 76/580/ΕΟΚ, 78/473/ΕΟΚ, 84/641/ΕΟΚ, 87/344/ΕΟΚ, 88/357/ΕΟΚ, 92/49/ΕΟΚ, 98/78/ΕΚ, 2001/17/ΕΚ, 2002/83/ΕΚ και 2005/68/ΕΚ, οι οποίες συλλογικά αναφέρονται ως δέσμη «Φερεγγυότητα Ι».

⁸ Σινανιώτη-Μαρούδη (2014), «Πρόλογος».

χρηματοοικονομική δράση των ασφαλιστικών επιχειρήσεων υποβάλλεται σε αυστηρές νομοθετικές ρυθμίσεις και άσκηση κρατικής εποπτείας. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται, στη διαδικασία της εξυγίανσης των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, καθώς η ίδια αυτή διαδικασία αποτελεί ένα μέσο προστασίας των συμφερόντων των καταναλωτών, ενώ την ίδια στιγμή συμβάλλει και στην αντιμετώπιση της αβεβαιότητας και της ανισορροπίας της ασφαλιστικής αγοράς, εθνικής και ενωσιακής, θεσπίζοντας ένα σύγχρονο καθεστώς φερεγγυότητας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

Σημειωτέον ότι, η νέα Οδηγία δεν έχει υπεισέλθει, παρά μόνο παρεμπιπτόντως, σε ρυθμίσεις των ειδικών θεμάτων που διέπουν την ασφαλιστική σύμβαση⁹, σχετικά με την οποία εξακολουθούν να ισχύουν οι διατάξεις του ΑσφΝ. Αυτά τα ζητήματα θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε, ώστε να καταστούν πιο προσιτά, δεδομένου του νέου και πρόσφατου χαρακτήρα του ν. 4364/2016 που ενσωμάτωσε την εν λόγω Οδηγία, αφού η ημερομηνία που τέθηκε σε εφαρμογή ήταν η 1^η Ιανουαρίου του παρελθόντος έτους.

⁹ Ρόκας, Ασφαλιστικό δίκαιο, 2014³, 27 επ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ

Ι. Ιδιωτική και Κοινωνική Ασφάλιση – Η διάκριση

Αρχικά, κρίνεται σκόπιμο να δοθεί η έννοια της ασφάλισης, για την προσέγγιση της οποίας χρησιμοποιούνται οικονομικά και τεχνικά δεδομένα. Ο ορισμός της, σύμφωνα με τους νομικούς κανόνες, έχει ως εξής: «Ασφάλιση είναι η ένωση προσώπων (λήπτες της ασφάλισης) που είναι εκτεθειμένα κατά κανόνα σε ομοειδείς¹⁰ κινδύνους (κοινωνία των κινδύνων) και έχουν αυτοτελείς αμοιβαίες νομικές αξιώσεις για ασφαλιστική παροχή¹¹». Η ασφάλιση έχει ανταποδοτικό χαρακτήρα, καθώς ο ασφαλισμένος, προκειμένου να λάβει ασφάλιση, θα πρέπει πρωτίστως, να παραχωρήσει στον ασφαλιστή αντίτιμο – το λεγόμενο ασφάλιστρο¹². Κρίσιμο στοιχείο της ασφάλισης αποτελεί ο ασφαλιστικός φορέας, με τον οποίο ο ασφαλισμένος δημιουργεί την ασφαλιστική σχέση¹³. Ο ασφαλιστικός αυτός φορέας έχει είτε ιδιωτική είτε κοινωνική προέλευση. Αμφότερες, δηλαδή τόσο η ιδιωτική όσο και η κοινωνική ασφάλιση, σκοπό έχουν να επανορθώσουν και να αποκαταστήσουν τις οικονομικές ανάγκες των ασφαλισμένων, και όχι να πλουτίσουν επ' ευκαιρίας της οικονομικής ανάγκης των τελευταίων¹⁴. Πριν προχωρήσουμε στα πιο σύνθετα

¹⁰ Βελέντζας, Το Νέο Δίκαιο της Ιδιωτικής Ασφάλισης, 1998, 57 «Ομοιότητα δεν σημαίνει πλήρη ταυτότητα» ·Ρόκας, Συμβατικό Ασφαλιστικό δίκαιο, 2016, 87 «Η ομοιότητα κινδύνων, βάσει της οποίας διακρίνεται η ασφάλιση σε κλάδους. Δεν είναι, ωστόσο, απαραίτητο να βασίζεται πάντοτε η σύγχρονη ασφαλιστική τεχνική στο αυστηρά ομοειδές των κινδύνων, διότι έτσι θα ήταν αδύνατον να ασφαλιστούν μεγάλης αξίας αντικείμενα, εξαιτίας της έλλειψης ικανού αριθμού ομοειδών κινδύνων».

¹¹ Merkin, Colinaux's Law of Insurance, 2006⁸, 4 "Insurance has been defined in broad terms as "an agreement to confer upon the insured a contractual right which, prima facie, comes into existence immediately when loss is suffered by the happening of an event insured against, to be put by the insurer into the same position in which the insured would have been had the event not occurred, but in no better position." ·Χατζηνικολάου-Αγγελίδου, Ιδιωτικό Ασφαλιστικό Δίκαιο, 2014⁴, 28 «Ασφάλιση είναι η κοινωνία όμοιων κινδύνων που παρέχει στα μέλη της αυτόνομη αξίωση για ασφαλιστική κάλυψη έναντι ανταλλάγματος.» ·Ρόκας, Συμβατικό Ασφαλιστικό δίκαιο, 2016, 61 επ «Από οικονομική άποψη, ασφάλιση είναι η εξασφάλιση της οικονομικής ζωής από τις οικονομικές συνέπειες που μπορούν να επιφέρουν (συνήθως αναπότρεπτοι) κίνδυνοι, η οποία πραγματοποιείται με την κατανομή των ασφαλιστικών παροχών (δηλαδή ασφαλιστικών καλύψεων) σε ένα κύκλο προσώπων που δρα οικονομικά και απειλείται από τους ίδιους ή παρεμφερείς κινδύνους, μέσω ενός φορέα ασφάλισης που εργάζεται με βάση τον νόμο των πιθανοτήτων».

¹² Σκουλούδης, Δίκαιο της Ιδιωτικής Ασφάλισης, 1991, 19 «Από την πλευρά εκείνου που εκτίθεται στον κίνδυνο καταβάλλεται προληπτικά ένα ποσό σε ένα άλλο πρόσωπο που αναλαμβάνει την υποχρέωση της αντιμετώπισης των συνεπειών του κινδύνου».

¹³ Ρόκας, Συμβατικό Ασφαλιστικό δίκαιο, 2016, 61 «Αυτές οι ασφαλιστικές σχέσεις είναι η σπονδυλική στήλη της ασφάλισης».

¹⁴ Ρόκας, Συμβατικό Ασφαλιστικό δίκαιο, 2016, 70.

ζητήματα της παρούσας εργασίας, χρήσιμο θα ήταν να γίνει αντιληπτή η διάκριση μεταξύ ιδιωτικής και κοινωνικής ασφάλισης¹⁵.

Με τον όρο *ιδιωτική ασφάλιση*, λοιπόν, νοείται η ασφάλιση που διέπεται από διατάξεις του ιδιωτικού δικαίου. Κατά κύριο λόγο, η ιδιωτική ασφάλιση διαπνέεται από τις αρχές της ελευθερίας των συμβάσεων και της αυτονομίας της βούλησης. Επομένως, έχει κατά κανόνα προαιρετικό χαρακτήρα¹⁶. Σε συγκεκριμένες μόνο περιπτώσεις, λαμβάνει υποχρεωτικό χαρακτήρα¹⁷. Η ιδιωτική ασφάλιση παρέχεται, κατά κανόνα από ιδιωτικούς φορείς – ασφαλιστικές επιχειρήσεις – και τα συμβαλλόμενα μέρη, δηλαδή η ασφαλιστική επιχείρηση (ο ασφαλιστής) και ο ασφαλισμένος, στόχο έχουν τη σύναψη μεταξύ τους της ασφαλιστικής σύμβασης. Κάθε φορά, λοιπόν, που βάση της ασφαλιστικής σχέσης είναι σύμβαση, τότε είναι ξεκάθαρο ότι θα γίνεται λόγος για ιδιωτική ασφάλιση, π.χ. ασφάλιση κατά πυρκαγιάς. Η ιδιωτική ασφάλιση καλύπτει κινδύνους αγαθών και προσώπων. Συνήθως, λοιπόν, όσοι επιθυμούν να προστατευτούν από κινδύνους που απειλούν τη ζωή, την υγεία, την περιουσία τους συνάπτουν συμβάσεις ιδιωτικής ασφάλισης, οι οποίες τις περισσότερες φορές λειτουργούν συμπληρωματικά με τις συμβάσεις κοινωνικής ασφάλισης.

Στην αντίθετη πλευρά, βρίσκεται η έννοια της *κοινωνικής ασφάλισης*, η οποία έχει πάντοτε υποχρεωτικό χαρακτήρα, αποκλείοντας κάθε μορφή ιδιωτικής βούλησης¹⁸. Η βάση της συγκεκριμένης ασφαλιστικής σχέσης εντοπίζεται απευθείας στο νόμο και γεννάται αμέσως μόλις πληρωθούν οι προϋποθέσεις που απαιτούνται, δηλαδή η έναρξη εξαρτημένης εργασίας ή η εγγραφή στο σχετικό ταμείο του ασφαλισμένου. Ενεργοποιείται δε, όταν επέλθει ο κίνδυνος επί παραδείγματι, σε περιπτώσεις ασθενείας, ανεργίας, σύνταξης, ατυχήματος, λ.χ. ασφάλιση ασθενείας του ιδιωτικού υπαλλήλου στο ΙΚΑ. Οι όροι ασφάλισης είναι ίδιοι για το σύνολο των ασφαλισμένων που εκτίθενται σε όμοιους κινδύνους¹⁹. Εν προκειμένω, η ασφάλιση παρέχεται από ΝΠΔΔ (φορείς κοινωνικής ασφάλισης), όπως είναι το ΙΚΑ, το ΝΑΤ, το ΤΕΒΕ²⁰, και όπως είναι λογικό η ασφαλιστική σχέση διέπεται από διατάξεις του δημοσίου δικαίου.

¹⁵ Αντωνόπουλος, Στοιχεία Ασφαλιστικού Δικαίου, 1961, 13 επ ·Δούκας, Η Ιδιωτική Ασφάλιση, 1985, 38 επ ·Σκουλούδης(1991), 23 επ ·Βελέντζας (1998), 23 επ ·Ρόκας, Ασφαλιστικό δίκαιο, 2014³, 10 επ.

¹⁶ Σκουλούδης (1999³), 95 επ ·Χατζηνικολάου–Αγγελίδου(2014⁴), 37 επ.

¹⁷ Σινανιώτη–Μαρούδη (2014), 16 «π.χ. υποχρεωτική ασφάλιση αστικής ευθύνης για αυτοκίνητα».

¹⁸ Πριναράκης, Γενικές Αρχές της Ιδιωτικής Ασφάλισης, 1987², 167 ·Σινανιώτη–Μαρούδη (2014), 15 ·Ρόκας (2016), 70.

¹⁹ Πριναράκης (1987²), 167.

²⁰ Αργυριάδης, Στοιχεία Ασφαλιστικού Δικαίου, 2007⁵, 35 ·Ρόκας (2008), 7 επ ·Χατζηνικολάου–Αγγελίδου(2014⁴), 28.

II. Η εξελικτική πορεία μέχρι την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2009/138/EK με τον ν. 4364/2016

Η μέριμνα για την λειτουργία των ασφαλιστικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα έχει λάβει χώρα, ήδη από το έτος 1917, με τον ειδικό κωδικοποιημένο νόμο 1023/1917 «περί ιδιωτικής επιχειρήσεως ασφαλίσεως», τον οποίο αντικατέστησε πλήρως το π.δ. 400/1970, που έλαβε και τον ίδιο ακριβώς τίτλο.

Ο ν. 4364/2016 αντικατέστησε και αυτός με τη σειρά του το π.δ. 400/1970 «περί ιδιωτικής επιχειρήσεως ασφαλίσεως» που ίσχυε μέχρι και 31.12.2015 και συνιστούσε τον βασικότερο πυλώνα της ελληνικής ασφαλιστικής νομοθεσίας. Πιο συγκεκριμένα, ο ν.4364/2016 διέπει την εποπτεία επί των ασφαλιστικών επιχειρήσεων και ισχύει παράλληλα με τον ν. 2496/1997 ή άλλως Ασφαλιστικός Νόμος («ΑσφΝ»), οι διατάξεις του οποίου ρυθμίζουν τα ζητήματα επί της ασφαλιστικής σύμβασης.

Με τον ν. 4364/2016 προσαρμόστηκε η ελληνική νομοθεσία στην Οδηγία 2009/138 ή άλλως Αφερεγγυότητα II (Solvency II). Από το έτος 2009 που εκδόθηκε η παρούσα Οδηγία έως το έτος 2016 που η ελληνική έννομη τάξη προσαρμόστηκε σε αυτή, το παράγωγο κοινοτικό δίκαιο πέρασε από διάφορα στάδια εξελικτικής πορείας. Πιο συγκεκριμένα, η πρώτη σημαντική ημερομηνία στην εξελικτική πορεία, μέχρι την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2009/138/EK, υπήρξε η 1.1.2011, όταν και συστάθηκε η Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων [(ΕΑΑΕΣ)- European Insurance and Occupational Pensions (EIOPA)]²¹, σύμφωνα με τον Κανονισμό της ΕΕ 1095/2010²². Μάλιστα, λίγες ημέρες αργότερα και συγκεκριμένα την 19.1.2011, η Επιτροπή εξέδωσε πρόταση («πρόταση Omnibus II») για την τροποποίηση της Οδηγίας 2009/138/EK, προκειμένου να περιληφθεί στο νομοθετικό κείμενο της τελευταίας το νέο εποπτικό καθεστώς²³, καθώς και να ληφθεί υπόψη ακολούθως, η Συνθήκη της Λισαβόνας²⁴. Σύμφωνα με το άρθρο 290 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή προσέθεσε στις αρμοδιότητές της και τη θέσπιση εκτελεστικών μέτρων, καθώς και τη δυνατότητα να εκδίδει εκτελεστικές και κατ' εξουσιοδότηση πράξεις.

²¹ <https://eiopa.europa.eu/>

²² <http://www.esrb.europa.eu/shared/pdf/EIOPA-el.pdf?b44fe66ecc7f63566840fd35a14284f7>

²³ Σινανιώτη-Μαρούδη (2014), 130.

²⁴ <http://www.pensionseurope.eu/solvency-iiomnibus-ii>: "The Solvency II Framework Directive has had to be adapted - through the Omnibus II directive - in response to: new architecture for its implementing measures introduced in the Lisbon Treaty (2009)." · Σινανιώτη-Μαρούδη (2014), 130.

Στην συνέχεια, εκδόθηκε η Οδηγία 2011/89/ΕΕ (Ficod1)²⁵, που τροποποίησε ορισμένες οδηγίες μεταξύ των οποίων και την Αφερεγγυότητα II, όσον αφορά στη συμπληρωματική εποπτεία των χρηματοπιστωτικών οντοτήτων που ανήκουν σε χρηματοπιστωτικούς ομίλους ετερογενών δραστηριοτήτων (ΧΟΕΔ). Το άρθρο 6 της Οδηγίας 2011/89/ΕΕ όρισε ότι τα κράτη μέλη πρέπει να συμμορφωθούν με τις εν λόγω νέες διατάξεις από τις 10 Ιουνίου 2013.

Η 31.10.2012 ήταν, αρχικά, η καταληκτική προθεσμία για να ενσωματωθεί στο ελληνικό δίκαιο το κείμενο της Αφερεγγυότητας II. Ωστόσο, επειδή λάμβανε ακόμη χώρα μια σειρά εξελίξεων, σχετικά με την Οδηγία 14/51/ΕΕ (Omnibus II)²⁶, και η οποία μόνον άσχετη δεν ήταν με την Αφερεγγυότητα II, αντιθέτως την επηρέαζε σε σημαντικό βαθμό, δόθηκε μία ακόμη χρονική παράταση για την μεταφορά της τελευταίας στο εθνικό μας δίκαιο. Εντωμεταξύ, θεσπίστηκε η Οδηγία 2012/23/ΕΕ (QuickFix)²⁷, η οποία επέφερε, και αυτή με την σειρά της, ορισμένες τροποποιήσεις στην Οδηγία 2009/138/ΕΚ και ήταν αυτή που καθόρισε την ακριβή μετάθεση της ημερομηνίας αναφορικά με την μεταφορά της τελευταίας στο εσωτερικό μας δίκαιο, από την 31.10.2012 στην 30.6.2013. Ταυτόχρονα, όρισε ότι η 1.1.2014 θα είναι η ημερομηνία, που πρόκειται να εφαρμοσθεί η Οδηγία 2009/138/ΕΚ, και παράλληλα η ημερομηνία κατάργησης της «Φερεγγυότητας I», μιας δέσμης από 13 Οδηγίες που βρίσκονταν σε ισχύ²⁸.

Εξαιτίας, όμως, του γεγονότος ότι οι διαπραγματεύσεις για την Οδηγία Omnibus II δεν είχαν οριστικοποιηθεί ούτε την 30.6.2013, όπως είχε ορισθεί, και λόγω του ότι η τελευταία περιέχει σημαντικές αλλαγές, τροποποιήσεις και συμπληρώσεις για την Οδηγία 2009/138/ΕΚ, αποφασίσθηκε να δοθεί μία ακόμη

²⁵ Οδηγία 2011/89/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16^{ης} Νοεμβρίου 2011, για την τροποποίηση των Οδηγιών 98/78/ΕΚ, 2002/87/ΕΚ, 2006/48/ΕΚ και 2009/138/ΕΚ όσον αφορά τη συμπληρωματική εποπτεία των χρηματοπιστωτικών οντοτήτων που ανήκουν σε χρηματοπιστωτικούς ομίλους ετερογενών δραστηριοτήτων. Το άρθρο 4 της Οδηγίας 2011/89/ΕΚ (Ficod1) τροποποίησε τα εξής άρθρα της Οδηγίας 2009/138/ΕΚ: 212 – 216, 219, 226, 231, 233, 235, 243 – 247, 249, 256, 257, 258, 262 και 263.

²⁶ Οδηγία 2014/51/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16^{ης} Απριλίου 2014, για την τροποποίηση των οδηγιών 2003/71 / ΕΚ και 2009/138 / ΕΚ και των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 1060/2009, (ΕΕ) αριθ. 1094/2010 και (ΕΕ) αριθ. 1095/2010 όσον αφορά τις εξουσίες της Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων) και την Ευρωπαϊκή Εποπτική Αρχή (Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών).

²⁷ Οδηγία 2012/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Σεπτεμβρίου 2012, για την τροποποίηση της Οδηγίας 2009/138/ΕΚ όσον αφορά την ημερομηνία μεταφοράς της στο εθνικό δίκαιο, την ημερομηνία εφαρμογής της και την ημερομηνία κατάργησης ορισμένων οδηγιών.

²⁸ Οδηγίες 64/225/ΕΟΚ, 73/239/ΕΟΚ, 73/240/ΕΟΚ, 76/580/ΕΟΚ, 78/473/ΕΟΚ, 84/641/ΕΟΚ, 87/344/ΕΟΚ, 88/357/ΕΟΚ, 92/49/ΕΟΚ, 98/78/ΕΚ, 2001/17/ΕΚ, 2002/83/ΕΚ και 2005/68/ΕΚ, οι οποίες συλλογικά αναφέρονται ως δέσμη «Φερεγγυότητα I.» Πριν την θέση σε ισχύ της Οδηγίας 2012/23/ΕΕ (QuickFix), ως ημερομηνία κατάργησης της «Φερεγγυότητας I», είχε οριστεί η 1.11.2012.

παράταση για την μεταφορά της στο ελληνικό δίκαιο²⁹. Η προθεσμία παράτασης ήταν μέχρι την 31.1.2015³⁰. Μέχρι αυτή την ημερομηνία θα έχαιρε εφαρμογής το νομικό πλαίσιο που ίσχυε, δηλαδή οι ισχύουσες διατάξεις της δέσμης «Φερεγγυότητα Ι», με σκοπό, φυσικά, την αντιμετώπιση της ανασφάλειας δικαίου που θα επικρατούσε, σε περίπτωση γρηγορότερης κατάργησης της δέσμης «Φερεγγυότητα Ι», και δίχως να έχει λάβει ακόμη χώρα η ενσωμάτωση της Οδηγίας Φερεγγυότητας ΙΙ³¹.

Με την Omnibus II πραγματοποιήθηκαν σημαντικές προσθήκες και συμπληρώσεις στην Οδηγία 2009/138/EK. Κατόπιν, μάλιστα, των συνθηκών αυτών πλησιάσαμε πιο κοντά και εισβάλαμε στην «ομπρέλα» του Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο συμφώνησαν ότι οι νέοι κανόνες της Οδηγίας Αφερεγγυότητα ΙΙ (συμπεριλαμβανομένων των τροποποιήσεων που εισήγαγε η Omnibus II) θα πρέπει να εφαρμόζονται από την 1η Ιανουαρίου 2016, σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής της 2 Οκτωβρίου 2013³², αναφορικά με την μετάθεση της ημερομηνίας εφαρμογής της Αφερεγγυότητας ΙΙ. Και τούτο, διότι η εν λόγω Οδηγία φέρει σημαντικές αλλαγές στην ασφαλιστική αγορά. Έπρεπε, επομένως, να δοθεί χρόνος, προκειμένου οι αλλαγές αυτές να κατανοηθούν και να ενσωματωθούν κατά τρόπο ορθό τόσο από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές όσο και από τις επιχειρήσεις ασφάλισης, οι οποίες καλούνταν να τις εφαρμόσουν στην πράξη. Ως εκ τούτου, μετατέθηκε και η ημερομηνία κατάργησης της δέσμης «Φερεγγυότητα Ι» για την 1.1.2016³³.

²⁹ Δυνάμει της πρότασης Omnibus II της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο, η Οδηγία 2009/138/EK τροποποιήθηκε (Βρυξέλλες 2.10.2013, COM (2013) ως εξής:

1. Το άρθρο 309 παρ. 1 τροποποιείται ως εξής: α) στο πρώτο εδάφιο η ημερομηνία 30.6.2013 αντικαθίσταται από την ημερομηνία 31.1.2015, β) στο β' εδάφιο η ημερομηνία 1.1.2014 αντικαθίσταται από την ημερομηνία 1.1.2016.
2. Στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 310 η ημερομηνία 1.1.2014 αντικαθίσταται 1.1.2016.
3. Στην δεύτερη παράγραφο του άρθρου 311 η ημερομηνία 1.1.2014 αντικαθίσταται 1.1.2016.

³⁰ Άρθρο 1 της Πρότασης της Επιτροπής. *Σινανιώτη-Μαρούδη* (2014), 131.

³¹ *Σινανιώτη-Μαρούδη* (2014), 131.

³² http://ec.europa.eu/archives/commission_20102014/barnier/headlines/speeches/2013/10/2_0131002_en.html Statement by Commissioner Michel Barnier on the application date of Solvency II: "The Commission today at my request put forward a draft Directive postponing the application date of the Solvency II Directive to 1 January 2016 (...) I have always wanted rapid implementation of Solvency II. But the currently planned date is simply no longer tenable. We have therefore proposed this postponement in order to avoid any legal uncertainty".

³³ *Σινανιώτη-Μαρούδη* (2014), 131.

Την 1.1.2016, λοιπόν, προσαρμόστηκε στην εσωτερική έννομη τάξη η Οδηγία 2009/138/EK με τον ν. 4364/2016 και έλαβε τον εξής μακροσκελέστατο τίτλο: «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2009/138 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25^{ης} Νοεμβρίου 2009, σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριοτήτων ασφάλισης και αντασφάλισης (Φερεγγυότητα II), στα άρθρα 2 και 8 της Οδηγίας 2014/51 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16^{ης} Απριλίου 2014, σχετικά με την τροποποίηση των Οδηγιών 2014/2003/71 και 2009/138, και την τροποποίηση των Κανονισμών αριθ. 1060/2009, αριθ. 1094/2010 και αριθ. 1095/2010, όσον αφορά τις εξουσίες της Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (εφεξής ΕΑΑΕΣ) και της Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών, καθώς και στο άρθρ. 4 της Οδηγίας 2011/89 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16^{ης} Νοεμβρίου 2011, σχετικά με τη συμπληρωματική εποπτεία των χρηματοπιστωτικών οντοτήτων που ανήκουν σε χρηματοπιστωτικούς ομίλους ετερογενών δραστηριοτήτων και συναφείς διατάξεις της νομοθεσίας περί της ιδιωτικής ασφάλισης και άλλες διατάξεις».

Ο ν. 4364/2016 δημοσιεύτηκε την 5.2.2016 αλλά έχει αναδρομική ισχύ από 1.1.2016³⁴, με καθυστέρηση εννέα μηνών, καθώς, η Ελλάδα όφειλε να δημοσιεύσει το κείμενο της εναρμόνισης του ελληνικού δικαίου μέχρι την 31.3.2015³⁵, ώστε να δοθεί λίγος χρόνος στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις και στην αγορά εν γένει να προετοιμαστούν και να συνηθίσουν το νέο καθεστώς που «εγκαινιάστηκε» με την νέα Οδηγία³⁶.

Αναφορικά με τον ν. 4364/2016, χρήσιμο είναι, να επισημανθεί ότι στο μεγαλύτερο μέρος του αφορά την μεταφορά των διατάξεων της Οδηγίας 2009/138 στο ελληνικό δίκαιο. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο Ι. Ρόκας, «Ο ν. 4364/2016 αποτελεί την ελληνική εκδοχή της Οδηγίας 2009/138³⁷». Διαβάζοντας κανείς, αμέσως αντιλαμβάνεται την ομοιότητα των δύο νομοθετικών κειμένων. Ωστόσο, ο ν. 4364/2016 περιέχει και, μη εναρμονισμένες με το ευρωπαϊκό δίκαιο, εθνικές διατάξεις. Το μεγαλύτερο μέρος αυτών των μη εναρμονισμένων διατάξεων ευρίσκεται στα κεφάλαια που ρυθμίζουν τα θέματα της εξυγίανσης και της εκκαθάρισης των ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Το ζήτημα της εξυγίανσης των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, που θα μας απασχολήσει στην παρούσα εργασία,

³⁴ Άρθρο 284 ν. 4364/2016.

³⁵ Ρόκας, Solvency II – Εποπτεία των (Αντ)ασφαλιστικών Επιχειρήσεων, 2016, 17.

³⁶ Σαχπεκίδου, Ευρωπαϊκό Δίκαιο, 2011, 461 «Το χρονικό όριο που ονομάζεται και προθεσμία μεταφοράς της Οδηγίας στο εθνικό δίκαιο, παραχωρείται στα κράτη μέλη, προκειμένου να τα διευκολύνει να προετοιμάσουν καλύτερα τη μεταφορά της Οδηγίας».

³⁷ Ρόκας, Solvency II – Εποπτεία των (Αντ)ασφαλιστικών Επιχειρήσεων, 2016, 2.

εντοπίζεται στα άρθρα 222 επ. του εν λόγω νόμου. Ο Ευρωπαϊός νομοθέτης δεν περιέλαβε στην Οδηγία 2009/138 ρυθμίσεις σχετικά με τη διαδικασία εξυγίανσης που πρέπει να ακολουθηθεί, ούτε προχώρησε στην αναφορά ή ανάλυση προτεινόμενων εξυγιαντικών μέτρων. Προτίμησε να αφήσει το περιθώριο ρύθμισης των συγκεκριμένων ζητημάτων στον εθνικό νομοθέτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

I. Ασφαλιστική Επιχείρηση

1. Έννοια και είδη ασφαλιστικών επιχειρήσεων

Ο ορισμός της ασφαλιστικής επιχείρησης δίνεται στο άρθρο 3 παρ. 1 αριθ. 1 ν. 4364/2016, και έχει ως εξής: «Ασφαλιστική επιχείρηση³⁸ είναι η επιχείρηση πρωτασφάλισης ζωής ή κατά ζημιών η οποία έχει λάβει άδεια λειτουργίας σύμφωνα με τα άρθρα 7 ή 10 και 11 του παρόντος νόμου ή, εφόσον πρόκειται για ασφαλιστική επιχείρηση με έδρα σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ, έχει λάβει άδεια λειτουργίας σύμφωνα με το άρθρο 14 της Οδηγίας 2009/138». Με άλλα λόγια, ως ασφαλιστική επιχείρηση³⁹ νοείται η οικονομική μονάδα, η οποία λειτουργεί και διέπεται από ιδιωτικοοικονομικούς κανόνες και έχει ως βασικό στόχο, το κέρδος⁴⁰.

Κύρια ασφαλιστική εργασία είναι η σύναψη ασφαλιστικών συμβάσεων με σκοπό την ασφαλιστική κάλυψη κινδύνων. Η ασφαλιστική επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να λάβει τις εξής μορφές:

- *Ανώνυμη ασφαλιστική εταιρεία* που ασχολείται αποκλειστικά με ασφαλιστικές εργασίες⁴¹.
- *Αλληλασφαλιστικός συνεταιρισμός*⁴², ο οποίος ασκεί αλληλασφάλιση ή αμοιβαία ασφάλιση για την κάλυψη κινδύνων κατά ζημιών, με αποκλειστικό σκοπό την αλληλασφάλιση των μελών τους. Οι αλληλασφαλιστικοί

³⁸ ΜονΕφΘεσ 339/2014, Αρμ. 2014, 2089 ·Ο ορισμός της ασφαλιστικής επιχείρησης είχε διατυπωθεί στο ν.δ. 400/1970, ως εξής: «Όλες οι ημεδαπές και αλλοδαπές ιδιωτικές επιχειρήσεις που λειτουργούν στην Ελλάδα και έχουν ως αντικείμενο την άσκηση ασφαλίσεως είτε υπό καθεστώς εγκατάστασης είτε υπό καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, διέπονται από τις διατάξεις του παρόντος».

³⁹ Γαλιτάκη, *Ιδιωτική Ασφάλιση και Φορολογία*, 2004, 38 «Γενικά γίνεται αποδεκτό ότι στη σύγχρονη οικονομία η ασφαλιστική επιχείρηση αποτελεί ένα χρηματοοικονομικό ενδιάμεσο που δέχεται να αναλάβει την κάλυψη κινδύνων, εφόσον ορισμένοι οικονομικοί φορείς δεν επιθυμούν ή δεν δύνανται να δραστηριοποιηθούν στον τομέα αυτό για λόγους αναφερομένους κυρίως στην ιδιαιτερότητα της ασφαλιστικής τεχνικής και οργάνωσης».

⁴⁰ Ρόκας, *Συμβατικό Ασφαλιστικό Δίκαιο*, 2016, 3.

⁴¹ Αργυριάδης, *Στοιχεία Ασφαλιστικού Δικαίου*, 1986⁴, 40 ·Bigot, *Droit des assurances*, 1992, 41 “Les entreprises d’assurance soumises au contrôle de l’Etat ne peuvent avoir d’autre objet que celui de pratiquer les opérations d’assurance ou assimilées et les opérations qui en découlent directement, a l’exclusion de toute autre activité commerciale.” ·Lambert-Faivre (2001¹¹), 158 “Les sociétés anonymes d’assurance” ·Αργυριάδης (2007⁵), 35 ·Ρόκας, *Ασφαλιστικό δίκαιο*, 2014³, 26 ·Σινανιώτη–Μαρούδη (2014), 45 ·Ρόκας, *Συμβατικό Ασφαλιστικό Δίκαιο*, 2016, 134 επ.

⁴² Άρθρο 7 σε συνδ. με άρθρο 12 ν. 4364/2016 ·Βελέντζας (1998), 189 ·Ρόκας, *Ασφαλιστικό δίκαιο*, 2014³, 26 ·Σινανιώτη–Μαρούδη (2014), 45 ·Ρόκας, *Συμβατικό Ασφαλιστικό Δίκαιο*, 2016, 137.

συνεταιρισμοί μπορούν να ασκούν αποκλειστικά ασφαλιστικές εργασίες που κατατάσσονται και ταξινομούνται στις ασφαλίσσεις κατά ζημιών.

- *Ευρωπαϊκή Εταιρεία (SE)*⁴³
- *Επιχειρήσεις δημοσίου δικαίου*⁴⁴, οι οποίες ασκούν αποκλειστικά ασφαλιστικές εργασίες, υπάγονται στην νομοθεσία για την ιδιωτική ασφάλιση και λειτουργούν στο σύνολό τους, σύμφωνα με τους κανόνες που λειτουργούν και οι ιδιωτικές ασφαλιστικές επιχειρήσεις.
- *Ασφαλιστική εταιρεία με έδρα σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ)*⁴⁵, έχει τη δυνατότητα να ασκεί ασφαλιστικές εργασίες στην Ελλάδα. Η αλλοδαπή αυτή ασφαλιστική επιχείρηση δραστηριοποιείται στην ελληνική ασφαλιστική αγορά με δύο τρόπους. Είτε με εγκατάσταση, δηλαδή με την ίδρυση υποκαταστημάτων στην χώρα μας, είτε με καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών (ΕΠΥ). Και στη μία και στην άλλη περίπτωση, η αλλοδαπή ασφαλιστική επιχείρηση, υποχρεούται να πληροί μια σειρά προϋποθέσεων, οι οποίες καταγράφονται, για τη μεν εγκατάσταση στα άρθρα 115 και 116 ν. 4364/2016, για τη δε ελεύθερη παροχή υπηρεσιών στα άρθρα 117 και 118 του παρόντος νόμου. Κατ' ουσία, πρόκειται για μια σειρά διατυπώσεων δημοσιότητας, που σκοπό έχουν τη συμμόρφωση και τη διασφάλιση της διαφάνειας και της ισορροπίας της ελληνικής ασφαλιστικής και ακολούθως της ευρωπαϊκής ασφαλιστικής αγοράς.

Να επισημανθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2 ν. 4364/2016, η χρήση των όρων «ασφαλιστική εταιρεία» ή «ασφαλιστική επιχείρηση» ή «ασφαλιστής», επιτρέπεται μόνο σε ασφαλιστικές επιχειρήσεις, προφανώς για την ασφάλεια των συναλλαγών. Αντίστοιχη διάταξη υφίσταται και στον ν. 4261/2014 για την εποπτεία και την λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων⁴⁶.

⁴³ Άρθρο 14 παρ. 1 περ. β' εδ. β' ν. 4364/2016 ·[Κανονισμός 2157/2001](#) του Συμβουλίου ·*Αργυριάδης* (2007⁵), 35 · *Χατζηνικολάου–Αγγελίδου*(2014⁴), 78 · *Σινανιώτη–Μαρούδη* (2014), 45.

⁴⁴ Άρθρο 14 παρ. 1 περ. β' τελευταίο εδ. ν. 4364/2016 ·*Χατζηνικολάου–Αγγελίδου* (2014⁴), 78 ·*Ρόκας*, Ασφαλιστικό δίκαιο, 2014³, 188 επ. Να σημειωθεί ότι μέχρι σήμερα, δεν έχει συσταθεί στην Ελλάδα, τέτοιας μορφής επιχείρηση.

⁴⁵ Περιλαμβάνει σήμερα τα κράτη – μέλη της ΕΕ, την Νορβηγία, την Ισλανδία και το Λιχτενστάιν.

⁴⁶ Άρθρο 20 παρ. 2 ν. 4261/2014.

2. Χορήγηση άδειας λειτουργίας σε ασφαλιστική επιχείρηση

Η ασφαλιστική επιχείρηση προκειμένου να λειτουργεί νόμιμα στον ελλαδικό χώρο, υπόκειται στην υποχρεωτική λήψη άδειας από την εθνική Εποπτική Αρχή. Εποπτικές εξουσίες επί των ασφαλιστικών και αντασφαλιστικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα ασκεί η Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ), και συγκεκριμένα η Διεύθυνση Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης (ΔΕΙΑ) της ΤτΕ⁴⁷, η οποία είναι επιφορτισμένη, επίσης, και με την άσκηση της εποπτείας επί των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, και στοχεύει στη διασφάλιση της σταθερότητας και της εύρυθμης λειτουργίας του εγχώριου χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Ο κρατικός έλεγχος συνίσταται, συγκεκριμένα, στην *a priori* αυστηρή τήρηση των νομίμων προϋποθέσεων για τη χορήγηση άδειας άσκησης ασφαλιστικών δραστηριοτήτων⁴⁸. Η ασφαλιστική επιχείρηση λαμβάνει άδεια λειτουργίας είτε για άσκηση ασφαλίσεων κατά ζημιών είτε για άσκηση ασφαλίσεων ζωής. Σύμφωνα με το άρθρο 11 ν. 4364/2016, οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις που εδράζονται στην Ελλάδα, δύνανται να αδειοδοτούνται σε έναν ή περισσότερους κλάδους είτε ασφαλίσεων ζωής είτε ασφαλίσεων κατά ζημιών. Αντίθετα, στις αντασφαλιστικές επιχειρήσεις η άδεια μπορεί να αφορά είτε αντασφαλιστικές εργασίες ζωής, είτε αντασφαλιστικές εργασίες κατά ζημιών είτε και τα δύο ταυτόχρονα. Η άδεια χορηγείται κατά κλάδο ασφάλισης, για το σύνολο ή για ορισμένους από τους κινδύνους που υπάγονται στον συγκεκριμένο κλάδο. Η μόνη περίπτωση που μια ασφαλιστική επιχείρηση καλύπτει και κινδύνους που περιλαμβάνονται σε έτερο κλάδο, για τον οποίο, όμως, δεν έχει λάβει την απαιτούμενη άδεια από την Εποπτική Αρχή, είναι να συντρέχει η περίπτωση του παρεπόμενου κινδύνου. Δηλαδή, οι κίνδυνοι αυτοί να συνδέονται με τον κυρίως κίνδυνο, να αφορούν στο αντικείμενο που είναι ασφαλισμένο κατά του κυρίως κινδύνου και τέλος, να καλύπτονται με το ίδιο ασφαλιστήριο συμβόλαιο με το οποίο καλύπτεται ο κυρίως κίνδυνος⁴⁹.

Η ενδιαφερόμενη ασφαλιστική επιχείρηση αιτείται, ανάλογα με τη περίπτωση, είτε άδεια λειτουργίας είτε άδεια για την επέκταση των εργασιών της από στην

⁴⁷ <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/deia/default.aspx> «Το εποπτικό έργο ασκείται από τη Διεύθυνση Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης (ΔΕΙΑ) της Τράπεζας της Ελλάδος, σύμφωνα με τον [ν. 4364 \(ΦΕΚ Α 13/5.2.2016\)](#).» ·Χατζηνικολάου–Αγγελίδου (2014⁴), 83 ·Ρόκας, Ασφαλιστικό δίκαιο, 2014³, 191.

⁴⁸ Γιαλιτάκη (2004), 21.

⁴⁹ Ρόκας, Ασφαλιστικό δίκαιο, 2014³, 192 ·Ρόκας, Solvency II – Εποπτεία των (Αντ)ασφαλιστικών Επιχειρήσεων, 2016, 75 ·Σύμφωνα με τον συγγραφέα, οι κίνδυνοι περί νομικής προστασίας (κλάδος 17) θα μπορούσαν να θεωρηθούν *παρεπόμενοι* των κινδύνων που αφορούν τις υπηρεσίες βοήθειας (κλάδος 18), σε περίπτωση που η βοήθεια συνίσταται σε μεταφορά από τον τόπο του ατυχήματος στην κατοικία του ασφαλισμένου (ειδικότερος κίνδυνος δυσκολιών κατά τη μετακίνηση - άρθρο 13 παρ. 2 ν. 4364/2016).

αρμόδια Εποπτική Αρχή⁵⁰. Η ασφαλιστική επιχείρηση, δηλαδή, έχει δικαίωμα εκ του νόμου, να επεκτείνει τον κύκλο δραστηριοτήτων της και σε άλλο κλάδο, εφόσον, βέβαια, πρωτίστως λάβει τη σχετική άδεια. Από την ημέρα, από την οποία η ενδιαφερόμενη επιχείρηση υποβάλει τη σχετική αίτηση για τη λήψη είτε άδειας λειτουργίας είτε άδειας παρέκτασης, και εντός χρονικού διαστήματος έξι (6) μηνών, πρέπει να ενημερωθεί από την αρμόδια Εποπτική Αρχή για την έγκριση ή την απόρριψη της αίτησής της. Σε περίπτωση αποφαιτικής απάντησης εκ μέρους της Εποπτικής Αρχής, η οποία βέβαια πρέπει να είναι σαφώς και ειδικώς αιτιολογημένη, η αιτούσα ασφαλιστική επιχείρηση έχει το δικαίωμα να προβεί στην άσκηση αίτησης ακύρωσης ενώπιον του ΣΤΕ, εντός αποσβεστικής προθεσμίας έξι (6) μηνών από την ημέρα που έλαβε γνώση της απορριπτικής απόφασης της Εποπτικής Αρχής⁵¹, καθώς η σχετική απόφαση της ΤτΕ συνιστά ατομική διοικητική πράξη.

Η Εποπτική Αρχή, προκειμένου να χορηγήσει με άδεια λειτουργίας την ενδιαφερόμενη ασφαλιστική επιχείρηση, πρέπει να ελέγξει και να διαπιστώσει ότι, συντρέχουν σωρευτικά οι προϋποθέσεις χορήγησης που καθορίζονται στο άρθρο 14ν. 4364/2016. Οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις ασκούν δραστηριότητες ασφάλισης και συναφείς εργασίες. Στις δραστηριότητες ασφάλισης και τις συναφείς εργασίες, εκτός από τις αμιγώς ασφαλιστικές, περιλαμβάνονται και σχετικές με την ασφάλιση εργασίες, όπως ενδεικτικά οι εργασίες διαχείρισης αποζημιώσεων ασφαλιστικού χαρτοφυλακίου. Η Εποπτική Αρχή, προκειμένου για την αδειοδότηση των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, λαμβάνει γνώση του καταστατικού και του προγράμματος δραστηριοτήτων τους⁵². Στο άρθρο 16ν. 4364/2016, καθορίζεται το ελάχιστο περιεχόμενο του προγράμματος δραστηριοτήτων, το οποίο οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις οφείλουν να υποβάλλουν στην Εποπτική Αρχή.

Επιπροσθέτως, η Εποπτική Αρχή ελέγχει, εάν η ασφαλιστική επιχείρηση διαθέτει επιλέξιμα βασικά ίδια κεφάλαια, ώστε να καλύπτεται το κατώτατο όριο της Ελάχιστης Κεφαλαιακής Απαιτήσης⁵³, της Κεφαλαιακής Απαιτήσης Φερεγγυότητας⁵⁴, καθώς και, εάν το υιοθετούμενο σύστημα διακυβέρνησης⁵⁵ είναι συνεπές προς την κείμενη νομοθεσία. Επίσης, δίνεται η δυνατότητα στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις που έχουν ήδη προμηθευτεί με άδεια ασφάλισης ζωής, να λαμβάνουν, ακόμη, άδεια για

⁵⁰ Ρόκας, Ασφαλιστικό δίκαιο, 2014³, 192.

⁵¹ Άρθρο 11 παρ. 9 ν. 4364/2016. Ανάλογα ισχύει και για τα πιστωτικά ιδρύματα, άρθρα 16 παρ. 2 και 64 ν. 4261/2014, όπου ορίζεται ότι σε αίτησης ακύρωσης υπόκειται και η απόρριψη της ΤτΕ σχετικής αίτησης για άδεια λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος.

⁵² Πρβλ. άρθρο 10 ν. 4261/2014 για τα πιστωτικά ιδρύματα, όπου επιβάλλεται η υποβολή προγράμματος για την επιχειρηματική δράση και την οργανωτική διάρθρωση του πιστωτικού ιδρύματος.

⁵³ Άρθρο 102 παρ. 1 περ. δ' και άρθρα 101 – 103 ν. 4364/2016.

⁵⁴ Άρθρα 76 – 100 ν. 4364/2016.

⁵⁵ Άρθρα 30 – 37 ν. 4364/2016.

επέκταση των εργασιών τους στους Κλάδους 1 «Ατυχήματα» και 2 «Ασθένειες» των ασφαλίσεων κατά ζημιών, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του άρθρου 48ν. 4364/2016, χωρίς βέβαια περαιτέρω δυνατότητα επέκτασης της άδειας σε λοιπούς κλάδους ασφάλισης κατά ζημιών. Και αντίστοιχα, οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις που έχουν λάβει άδεια ασφαλίσεων κατά ζημιών αποκλειστικά στους Κλάδους 1 και 2, μπορούν, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του άρθρου 48ν. 4364/2016, να λάβουν άδεια επέκτασης είτε στους λοιπούς Κλάδους κατά ζημιών είτε στους Κλάδους ασφαλίσεων ζωής, χωρίς όμως περαιτέρω δυνατότητα επέκτασης της άδειας σε λοιπούς κλάδους ασφάλισης κατά ζημιών.

Ακόμη ένα στοιχείο που εξετάζει η Εποπτική Αρχή για τη χορήγηση ή μη άδειας λειτουργίας σε μια ασφαλιστική επιχείρηση, είναι η καταλληλότητα των μετόχων της, και περί αυτού η Εποπτική Αρχή πραγματοποιεί διαβουλεύσεις με άλλες αρμόδιες αρχές (είτε εγχώριες είτε άλλων κρατών μελών) του ευρύτερου χρηματοπιστωτικού τομέα⁵⁶. Μάλιστα, στο άρθρο 15 ν. 4364/2016, περιγράφονται όλοι οι περιορισμοί ως προς την απόκτηση μετοχών ασφαλιστικών επιχειρήσεων, καθώς και οι αρμοδιότητες της Εποπτικής Αρχής σε περίπτωση ύπαρξης στενών δεσμών μεταξύ ασφαλιστικών επιχειρήσεων και άλλων φυσικών ή νομικών προσώπων⁵⁷.

Εφόσον, λοιπόν, μια ασφαλιστική επιχείρηση με έδρα την Ελλάδα, λάβει την απαιτούμενη διοικητική άδεια, εφεξής έχει τη δυνατότητα να δραστηριοποιηθεί είτε με καθεστώς ελεύθερης εγκατάστασης, δηλαδή με την ίδρυση υποκαταστήματος, είτε με καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ευρύτερου Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (EOX), χωρίς την ανάγκη της περαιτέρω λήψης άδειας από τις αρμόδιες Εποπτικές Αρχές του κράτους υποδοχής (host country)⁵⁸. Σύμφωνα μάλιστα με τις προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα

⁵⁶ Άρθρο 17 παρ. 2 τελευταίο εδ. ν. 4364/2016 «Η διαβούλευση είναι υποχρεωτική για την αξιολόγηση της καταλληλότητας των μετόχων και των μελών της διοίκησης ή των προσώπων που ασκούν σε αυτή εργασίες που περιλαμβάνονται στις βασικές λειτουργίες, τόσο κατά τη διαδικασία αδειοδότησης όσο και σε κάθε μεταγενέστερη περίπτωση». Παρόμοια είναι η προϋπόθεση που τίθεται και για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας σε πιστωτικό ίδρυμα, και συγκεκριμένα στο άρθρο 14 ν. 4261/2014, όπου επιβάλλεται η γνωστοποίηση στην ΤτΕ των προσώπων και του ύψους συμμετοχής τους, τα οποία μπορούν να επηρεάσουν τη δράση του πιστωτικού ιδρύματος, όπως το ύψος των 20 σημαντικότερων μετόχων.

⁵⁷ Στο άρθρο 14 παρ. 4 ν. 4261/2014, ορίζεται ρητώς ότι, σε περίπτωση που υπάρχουν στενοί δεσμοί μεταξύ του πιστωτικού ιδρύματος και άλλων φυσικών ή νομικών προσώπων η Τράπεζα της Ελλάδος χορηγεί την άδεια λειτουργίας μόνον εάν οι δεσμοί αυτοί δεν παρεμποδίζουν την ορθή εκπλήρωση της εποπτικής αποστολής της.

⁵⁸ Άρθρο 3 παρ. 9 ν. 4364/2016 «Κράτος Μέλος Υποδοχής: α) όσον αφορά στα υποκαταστήματα, το κράτος μέλος, εκτός από το κράτος μέλος καταγωγής, στο οποίο μια ασφαλιστική επιχείρηση έχει υποκατάστημα, β) όσον αφορά στην παροχή υπηρεσιών, το κράτος μέλος, εκτός από το κράτος μέλος καταγωγής, στο οποίο μια

YvesBot, στην υπόθεση C-559/15, *Onix Asigurări SA κατά Istituterla Vigilanza Sulle Assicurazioni (IVASS)*, η αρχή της ενιαίας άδειας εμποδίζει αδιαμφισβήτητα την επανεξέταση από το κράτος μέλος υποδοχής των εναρμονισμένων προϋποθέσεων που προβλέπονται για τη χορήγηση της άδειας αυτής, η οποία μπορεί να ανακληθεί μόνον από το κράτος μέλος καταγωγής, στην περίπτωση που η ασφαλιστική επιχείρηση δεν πληροί πλέον τις εν λόγω προϋποθέσεις. Κατ' αυτόν, το Δικαστήριο πρέπει να δεχθεί ως γενικό κανόνα ότι το άρθρο 8, παρ. 1, και το άρθρο 13, παρ. 1, της Οδηγίας 73/239 πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπουν στην εποπτική αρχή του κράτους μέλους υποδοχής τη λήψη, εις βάρος ασφαλιστικής επιχειρήσεως που δραστηριοποιείται στο έδαφος του κράτους αυτού υπό το καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, μέτρων όπως η απαγόρευση συνάψεως νέων συμβάσεων, τα οποία στηρίζονται αποκλειστικά στη μη τήρηση των προϋποθέσεων για τη χορήγηση άδειας, όπως αυτής που αφορά τη φήμη των μετόχων⁵⁹. Και τούτο, διότι, η διοικητική άδεια λειτουργίας που χορηγείται από την αρμόδια Εποπτική Αρχή στην εκάστοτε ασφαλιστική επιχείρηση, έχει χαρακτήρα ενιαίο, καθολικό και η ισχύ της δεν περιορίζεται στο κράτος καταγωγής (home country control), δηλαδή στο κράτος όπου εκδόθηκε και έχει την καταστατική της έδρα η εταιρεία, παρά εκτείνεται και στα λοιπά κράτη της ΕΕ και του ΕΟΧ, με μόνη τη γνωστοποίηση στις αρμόδιες Εποπτικές Αρχές (ενιαία άδεια)⁶⁰. «*Η άδεια που χορηγείται ονομάζεται ενιαία άδεια και ισχύει για το σύνολο των κρατών μελών της ΕΕ και του ΕΟΧ ως «Ευρωπαϊκό διαβατήριο» (π.δ. 252/1996)*»⁶¹.

ασφαλιστική επιχείρηση παρέχει υπηρεσίες...» ·ΔικΕΕ, Απόφ. 19.3.2015, υπόθ. C-25/14, *Unis*, ECLI:EU:C:2015:191.

⁵⁹ ΔικΕΕ, Προτάσεις 9.11.2016, υπόθ. C-559/15, *Onix Asigurari*, ECLI:EU:C:2016:844.

⁶⁰ ΔικΕΕ, Απόφ. 19.3.2015, υπόθ. C-25/14, *Unis*, ECLI:EU:C:2015:191: Σύμφωνα με τις προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα Niilo Jaaskinen, στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-25/14 και C-26/14, *Union des syndicats de l'immobilier (UNIS) κατά Ministre du Travail, de l'Emploi, de la Formation professionnelle et du Dialogue social, Syndicat national des résidences de tourisme (SNRT) κ.λπ. και Beaudout Père et Fils SARL κατά Ministre du Travail, de l'Emploi, de la Formation professionnelle et du Dialogue social, Confédération nationale de la boulangerie et boulangerie – pâtisserie française, Fédération générale agroalimentaire FGA — CFDT κ.λπ.*, και τα επικουρικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, δεδομένου ότι δεν εντάσσονται στο εκ του νόμου σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, εμπίπτουν στην Οδηγία 92/49 {η οποία Οδηγία εν συνεχεία καταργήθηκε με την οδηγία 2009/138/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009, σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριοτήτων ασφάλισης και αντασφάλισης (Φερεγγυότητα II)} και για τα οποία ισχύει η χορήγηση ενιαίας διοικητικής άδειας, εφόσον οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις παρέχουν ιδίω κινδύνω.

⁶¹ Άρθρο 10 παρ. 1 ν. 4364/2016 ·*Σινανιώτη–Μαρούδη* (2014), 49 ·*Χατζηνικολάου–Αγγελίδου* (2014⁴), 84 ·*Ρόκας*, Ασφαλιστικό δίκαιο, 2014³, 190. Και τα πιστωτικά ιδρύματα υπάγονται στο καθεστώς της ενιαίας άδειας λειτουργίας (ευρωπαϊκό διαβατήριο). Κατ' ουσία, είναι ένα σύστημα που επιτρέπει σε φορείς χρηματοδοτικών υπηρεσιών νόμιμα εγκατεστημένων σε ένα κράτος μέλος της ΕΕ να παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε άλλο κράτος μέλος χωρίς περαιτέρω προϋποθέσεις άδειας

Σε αντίθετη περίπτωση, δηλαδή σε περίπτωση που μια ασφαλιστική επιχείρηση λειτουργεί, ενώ δεν έχει λάβει προηγούμενη σχετική άδεια από την εθνική Εποπτική Αρχή, πρόκειται να βρεθεί αντιμέτωπη με μια σειρά κυρώσεων, τόσο διοικητικών, όσο και ποινικών, ενώ σε κάθε περίπτωση οι ασφαλιστικές συμβάσεις, που έχουν συναφθεί από τη συγκεκριμένη, θεωρούνται *ex nunc* άκυρες⁶². Ειδική μνεία έχει ληφθεί από τον νομοθέτη, καθώς στην προσπάθειά του να προστατέψει τα συμφέροντα του καλόπιστου συναλλασσόμενου, ο οποίος αποτελεί και το αδύναμο μέρος της σύμβασης, προβλέπει ότι, η ακυρότητα της συναπτόμενης ασφαλιστικής σύμβασης δεν μπορεί να προταθεί κατά του τελευταίου.

II. Εγγυητικό Κεφάλαιο Ζωής

1. Ορισμός

Τα κράτη έχουν δημιουργήσει ένα πλέγμα προστασίας των ασφαλισμένων, σε περίπτωση αφερεγγυότητας των ασφαλιστικών εταιρειών, και διά τούτο έχουν υιοθετήσει συστήματα εγγυήσεων των ασφαλιστικών παροχών, τα οποία καλούνται εγγυητικά κεφάλαια⁶³. Κατ' ουσία, πρόκειται για έναν θεσμό για την παροχή προστασίας ύστατης προσφυγής, στον οποίο μπορούν να καταφεύγουν οι κάτοχοι ασφαλιστήριων συμβολαίων ζωής⁶⁴.

Στην Ελλάδα κρίθηκε επιτακτική η ανάγκη ίδρυσής του, εξαιτίας της ανάκλησης των αδειών δύο μεγάλων ασφαλιστικών επιχειρήσεων, ήτοι της ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ ΑΕΓΑ και της COMMERCIALVALUEAAE⁶⁵. Τούτο είχε ως συνέπεια πλήθος ασφαλισμένων να βρεθούν δίχως ασφαλιστήρια συμβόλαια και υγειονομική κάλυψη. Το γεγονός αυτό έχει αποτελέσει το μεγαλύτερο πρόβλημα που

λειτουργίας. Ειδικότερα, η έννοια αυτή αποκτά υπόσταση στα άρθρα 18 και 33 ν. 4261/2014 και ερείδεται στην ελεύθερη εγκατάσταση και παροχή υπηρεσιών εντός ΕΕ, εφόσον το πιστωτικό ίδρυμα έχει λάβει άδεια λειτουργίας βάσει του ευρωπαϊκού πλαισίου.

⁶² Άρθρο 10 παρ. 2 ν. 4364/2016 «Όποιος ασκεί ασφάλιση ή μεσολαβεί στη σύναψη ασφαλιστικής σύμβασης κατά παράβαση της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται, πλέον των αναφερομένων στον παρόντα νόμο διοικητικών προστίμων και με ποινή φυλακίσεως τουλάχιστον 1 έτους, οι δε ασφαλιστικές συμβάσεις είναι άκυρες...».

⁶³ Ψαρουδάκης, Το Εγγυητικό Κεφάλαιο Ζωής ως μέσο προστασίας των ασφαλισμένων: Λειτουργία και συστηματική σημασία, ΔΕΕ 2016, 1007 «Το Εγγυητικό συγκαταλέγεται στους θεσμούς συλλογικής προστασίας των συμμετεχόντων στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές από την αφερεγγυότητα των οικείων επιχειρήσεων, μαζί με τα συστήματα εγγύησης καταθέσεων, χρηματοδότησης των μέτρων εξυγίανσης και προστασίας των συναλλασσόμενων με παρόχους επενδυτικών υπηρεσιών. Με αυτή την έννοια, η σύστασή του συνέβαλε στην ολοκλήρωση αυτού του συστήματος προστασίας, η δε χρονική υστέρηση στη σύστασή του μπορεί να θεωρηθεί ότι συνδέεται (και) με τη σχετική καθυστέρηση στην ανάπτυξη της ασφαλιστικής αγοράς στην Ελλάδα».

⁶⁴ Καραγκουνίδης, Ο Θεσμός της εγγύησης ασφαλίσεων υπό το πρίσμα του ενωσιακού δικαίου, ΕπισκΕΔ 2013, 515 επ.

⁶⁵ Σινανιώτη-Μαρούδη(2014), 265.

αντιμετώπισε ποτέ η ελληνική ασφαλιστική αγορά, το οποίο και ζημίωσε την αξιοπιστία της⁶⁶.

Πιο συγκεκριμένα, το «Εγγυητικό Κεφάλαιο Ιδιωτικής Ασφάλισης Ζωής (ΕΚΙΑΖ)» είναι ένα νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, με στόχο την προστασία ασφαλισμένων στον κλάδο ζωής, σε περίπτωση αφερεγγυότητας της ασφαλιστικής τους επιχείρησης, και διέπεται από τις διατάξεις του ν. 3867/2010. Για τις σχέσεις του με την αλλοδαπή, το Εγγυητικό Κεφάλαιο Ζωής χρησιμοποιεί την επωνυμία «Private Life Insurance Guarantee Fund PLIGF»⁶⁷. Το Εγγυητικό εδρεύει στην Αθήνα και τελεί υπό την εποπτεία και τον έλεγχο της Τράπεζας της Ελλάδος.

Αντίστοιχα και στον τραπεζικό τομέα, έχει συσταθεί και λειτουργεί εγγυητικό κεφάλαιο εξασφάλισης των πελατών (καταθετών και επενδυτών), και ενεργοποιείται (υπό προϋποθέσεις) κάθε φορά που τα πιστωτικά ιδρύματα βρίσκονται σε αδυναμία να εκπληρώσουν τις προς αυτούς υποχρεώσεις τους⁶⁸. Συγκεκριμένα, πρόκειται για το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ)⁶⁹, το οποίο ιδρύθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 2 ν. 3746/2009, έχει την έδρα του στην Αθήνα και εποπτεύεται από το Υπουργείο Οικονομικών⁷⁰. Βασική επιδίωξη του ΤΕΚΕ είναι να ενισχύσει και να ισχυροποιήσει την εμπιστοσύνη των καταθετών και του αποταμιευτικού κοινού προς τις τραπεζικές δραστηριότητες και το τραπεζικό σύστημα εν γένει. Με την επιστροφή των χρημάτων στους δικαιούχους – καταθέτες σε καταστάσεις έκτακτες, προστατεύονται άμεσα οι καταθέσεις⁷¹, ενώ ταυτόχρονα διασφαλίζεται η σταθερότητα και η φερεγγυότητα του ευρύτερου χρηματοπιστωτικού συστήματος.

2. Σκοπός σύστασης του Εγγυητικού Κεφαλαίου Ζωής

Σκοπός του Εγγυητικού Κεφαλαίου Ζωής είναι να παρεμβαίνει, κάθε φορά που μια ασφαλιστική επιχείρηση τίθεται υπό το καθεστώς της εκκαθάρισης είτε λόγω πτωχεύσεως είτε λόγω ανάκλησης της άδειας λειτουργίας της για παράβαση νόμου. Κατά πρώτο λόγο, στοχεύει στη διατήρηση και μεταβίβαση του συνόλου ή μέρος του χαρτοφυλακίου ζωής⁷² της εν λόγω ασφαλιστικής εταιρείας σε άλλη ή άλλες

⁶⁶ Σινανιώτη–Μαρούδη (2014), 265.

⁶⁷ Άρθρα 3 και 4 ν. 3867/2010.

⁶⁸ Άρθρα 1 και 2 ν. 4370/2016.

⁶⁹ Πρόσφατα ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τον ν. 4370/2016, η Οδηγία 2014/49/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Απριλίου 2014, σχετικά με τα συστήματα εγγύησης των καταθέσεων και η κωδικοποίηση των διατάξεων για το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ).

⁷⁰ Ψυχομάνης, Τραπεζικό Δίκαιο, 2011, 532.

⁷¹ Ψυχομάνης (2001⁵), 238.

⁷² Άρθρο 228 ν. 4364/2016.

ασφαλιστικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται νόμιμα στην Ελλάδα⁷³. Σε περίπτωση που αυτό δεν τελεσφορήσει ή δεν καταστεί εφικτό, επιδιώκει την καταγγελία και λύση των συμβάσεων ασφάλισης ζωής και την καταβολή συγκεκριμένου χρηματικού ποσού έναντι της αξίας των συμβολαίων αυτών στους δικαιούχους⁷⁴. Επιπροσθέτως, σκοπό έχει την καταβολή χρηματικού ποσού έναντι εκκρεμών ζημιών και πληρωτέων παροχών. Το Εγγυητικό Κεφαλαίο Ζωής υπεισέρχεται αυτοδικαίως στο σύνολο των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων της ασφαλιστικής επιχείρησης που κηρύσσεται σε κατάσταση πτώχευσης ή ανακαλείται η άδεια λειτουργίας της για παράβαση νόμου, ενώ οι εκκρεμείς δίκες συνεχίζονται από αυτό⁷⁵. Ακόμη, αναλαμβάνει τη διαχείριση της περιουσίας της σχετικής ασφαλιστικής τοποθέτησης(ζωής και ασφαλίσεων σχετικών με διαχείριση συνταξιοδοτικών κεφαλαίων και πρόνοιας), την εκποίησή της και τη σύμμετρη ικανοποίηση των δικαιούχων ασφαλίσεων ζωής⁷⁶. Με ρητή διάταξη του νόμου, το Εγγυητικό Κεφάλαιο Ζωής δεν ευθύνεται για απαιτήσεις που πηγάζουν από νοσοκομειακές καλύψεις.

Κατ' ουσία, κύριος άξονας λειτουργίας του Εγγυητικού Κεφαλαίου Ζωής, είναι η προάσπιση και η διασφάλιση των συμφερόντων των ασφαλισμένων ζωής⁷⁷, ώστε οι τελευταίοι να μην αποξενώνονται των ασφαλιστηρίων συμβολαίων τους και να μην στερούνται της ασφαλιστικής τους κάλυψης. Η προστασία τους κρίνεται επιτακτική, ενώ ταυτόχρονα εξυπηρετείται και ο ανταγωνισμός μεταξύ των ευρωπαϊκών ασφαλιστικών επιχειρήσεων⁷⁸.

⁷³ Ψαρουδάκης, ΔΕΕ 2016, 1008 επ.

⁷⁴ Άρθρα 5 παρ. 1 και 9 παρ. 1 έως 5 ν. 3867/2010 ·Χατζηνικολάου–Αγγελίδου (2014⁴), 102.

⁷⁵ Αντίστοιχα, και το ΤΕΚΕ, εφόσον, έχει ολοκληρώσει την καταβολή της αποζημίωσης στους καταθέτες, υποκαθίσταται στα δικαιώματα των τελευταίων για χρηματικό ποσό, που ισούται με τις καταβληθείσες σε αυτούς πληρωμές, στη διαδικασία της εκκαθάρισης ή εξυγίανσης του πιστωτικού ιδρύματος, κατατασσόμενο στην ίδια τάξη με τους καταθέτες (άρθρο 23 ν. 4370/2016).

⁷⁶ Άρθρο 5 παρ. 3 ν. 3867/2010.

⁷⁷ Ψαρουδάκης, ΔΕΕ 2016, 1015 επ «Η λειτουργία του Εγγυητικού ωφελεί τους ασφαλισμένους ζωής, των οποίων οι συμβάσεις μεταφέρονται σε ανάδοχο με μέρος του, ή (αμεσότερα) οι οποίοι αποζημιώνονται από αυτό. Ενόψει δε της άμεσης οικονομικής ωφέλειας που τους προσπορίζεται, πρόκειται για ευθεία προστασία του ατομικού συμφέροντός τους».

⁷⁸ Καραγκουνίδης, ΕπισκεΔ 2013, 517 επ «Κατ' αρχήν βελτιώνεται η προστασία των προσώπων που γίνονται αποδέκτες ασφαλιστικών υπηρεσιών σε διασυνοριακή βάση. Δημιουργούνται συνθήκες ισότιμου ανταγωνισμού για τις ευρωπαϊκές ασφαλιστικές επιχειρήσεις και διασφαλίζεται η σταθερότητα και εμπιστοσύνη στην ευρωπαϊκή ασφαλιστική αγορά».

3. Κανόνες λειτουργίας

Το Εγγυητικό Κεφάλαιο Ζωής, προκειμένου να ενεργοποιήσει τους μηχανισμούς λειτουργίας του, έχει ανάγκη κεφαλαίων. Τα κεφάλαια αυτά συνίστανται σε τακτική εισφορά, το ύψος της οποίας καθορίζεται από τον Διοικητή της ΤτΕ, και ανέρχεται σε ποσοστό 1,5% της συνολικής ετήσιας παραγωγής ακαθάριστων ασφαλιστρών. Η εισφορά αυτή βαρύνει κατά ποσοστό 50% τις ασφαλιστικές εταιρείες που είναι μέλη του και κατά ποσοστό 50% τους ασφαλισμένους⁷⁹. Εμφανίζεται στο ασφαλιστήριο συμβόλαιο και απαλλάσσεται από κάθε φόρο ή τέλος.

Η κάλυψή του εκτείνεται σε όλους τους κλάδους ζωής των ασφαλισμένων, με εξαίρεση απαιτήσεις που απορρέουν από συμπληρωματικές καλύψεις νοσοκομειακής περίθαλψης, και ισούται με το 100% κάθε απαίτησης από ασφάλισης ζωής και μέχρι το ύψος των 30.000 ευρώ ανά ασφαλισμένο⁸⁰. Ειδικά για τις αποζημιώσεις θανάτου και μόνιμης ολικής αναπηρίας, η κάλυψη ανέρχεται μέχρι το ποσό των 60.000 ευρώ ανά ασφαλισμένο.

Για την ορθή διεκπεραίωση του έργου του, το Εγγυητικό Κεφάλαιο Ζωής έχει τη δυνατότητα να ζητά από τον δικαιούχο της ασφάλισης κάθε απαραίτητο στοιχείο για τον υπολογισμό της αποζημίωσης, λ.χ. απόδειξη καταβολής ασφαλιστρών, πρωτότυπο ασφαλιστήριο ή βεβαίωση ασφάλισης. Στη συνέχεια, και εφόσον έχει προβεί στον προσδιορισμό της αποζημίωσης και στον υπολογισμό του ύψους αυτής, αναλαμβάνει να ενημερώσει τους δικαιούχους, για την αποζημίωση που δικαιούνται και τα πιστωτικά ιδρύματα, από τα οποία θα γίνει η σχετική καταβολή. Η ενημέρωση διενεργείται είτε με αποστολή επιστολής είτε διαδικτυακά είτε με όποιο μέσο, κρίνει το Εγγυητικό Κεφάλαιο Ζωής, πρόσφορο.

III. Η ασφαλιστική σύμβαση - Έννοια

Πριν την παράθεση της ανάλυσης περί του τι είναι ασφαλιστική σύμβαση⁸¹, χρήσιμος κρίνεται ο διαχωρισμός της τελευταίας από την έννοια της ασφάλισης. Η έννοια της ασφαλιστικής σύμβασης είναι στενότερη από εκείνη της ασφάλισης. Θα μπορούσε να σκεφτεί κανείς σχηματικά, ότι η ασφαλιστική σύμβαση είναι το είδος, το οποίο εμπεριέχεται στην έννοια της ασφάλισης, που αποτελεί το γένος, καθώς στην έννοια της ασφάλισης συγκαταλέγεται επί παραδείγματι και η ιδιωτική και η κοινωνική ασφάλιση.

⁷⁹ Άρθρο 10 ν. 3867/2010.

⁸⁰ Άρθρο 7 παρ. 1 ν. 3867/2010 σε συνδ. με άρθρο 29 παρ. 3 και 4 ν. 2496/1997.

⁸¹ *Dobbyn*, Insurance Law, 1996³, 2 “A contract will be considered insurance when it is characterized by three elements: (1) risk – distribution, (2) among a substantial number of members, (3) through an insurer engaged primarily in the business of insurance” · *Birds*, Modern Insurance Law, 1997⁴, 14.

Το δίκαιο της ασφαλιστικής σύμβασης διέπεται, κατά βάση, από τις διατάξεις του ΑσφΝ. Ο ορισμός της ασφαλιστικής σύμβασης δίδεται στο άρθρο 1 παρ. 1 ν. 2496/1997. Μάλιστα, ο ν. 2496/1997 ή άλλως Ασφαλιστικός Νόμος («ΑσφΝ») αποτελεί την πρώτη σημαντική προσπάθεια κωδικοποίησης των διατάξεων της ασφαλιστικής σύμβασης, η οποία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν ελληνικής νομοθετικής πρωτοβουλίας⁸². Στο άρθρο 1 παρ. 1, λοιπόν, ν. 2496/1997 ορίζεται το εξής: «Με την ασφαλιστική σύμβαση η ασφαλιστική επιχείρηση (ασφαλιστής) αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλει, έναντι ασφαλιστρού, στον συμβαλλόμενό της (λήπτη της ασφάλισης) ή σε τρίτον, παροχή (ασφάλισμα) σε χρήμα ή, εφόσον υπάρχει ειδική συμφωνία, άλλη παροχή σε είδος, όταν επέλθει το περιστατικό από το οποίο συμφωνήθηκε να εξαρτάται η υποχρέωσή του (ασφαλιστική περίπτωση)». Με άλλα λόγια, ως ασφαλιστική σύμβαση νοείται η ενοχική, αμφοτεροβαρής σύμβαση, με βάση την οποία, ο ασφαλιστής φέρει τον κίνδυνο, και το ενεργούν την ασφάλιση πρόσωπο είναι υποχρεωμένο να καταβάλει το ασφάλιστρο, το οποίο συνίσταται, συνήθως, στο χρηματικό αντάλλαγμα για την ανάληψη του κινδύνου από τον ασφαλιστή (τίμημα κινδύνου, *pretium periculi*)⁸³.

Πιο συγκεκριμένα, ο ασφαλιστής αναλαμβάνει την υποχρέωση να εκπληρώσει την δική του παροχή έναντι του αντισυμβαλλόμενου του, η οποία συνίσταται στην κάλυψη του κινδύνου (ασφαλιστική κάλυψη) καθ' όλη τη διάρκεια που η ασφαλιστική σύμβαση βρίσκεται σε ισχύ (θεωρία ανάληψης κινδύνου)⁸⁴. Κατ' ουσία, η κάλυψη του κινδύνου από τον ασφαλιστή διαμορφώνεται σε δύο επιμέρους επίπεδα. Το πρώτο επίπεδο αφορά στην παροχή οικονομικής προσδοκίας στον λήπτη της ασφάλισης, και ουσιαστικά συνίσταται στην δημιουργία του αισθήματος της ασφάλειας και του περιορισμού του φόβου που τυχόν τον διακατέχει. Το επίπεδο

⁸² Ρόκας, Ασφαλιστική σύμβαση – Κάτ' άρθρο ερμηνεία του ν. 2496/1997, 2014³, 1 «Ο ΑσφΝ αποτελεί αναμφισβήτητο πρωτοπόρο, σε ευρωπαϊκό τουλάχιστον επίπεδο, νομοθετικό κείμενο, αφού οι διατάξεις του που αναβαθμίζουν τη συμβατική θέση του λήπτη της ασφάλισης και η μεθοδολογία που ακολούθησε περιέχονται στο κύμα νομοθετικής ανανέωσης που ακολούθησε μετά την εισαγωγή του, όπως λ.χ. ο ανανεωμένος Ολλανδικός Αστικός Κώδικας της 1.1.2006, όπου περιέχονται οι διατάξεις για την ασφαλιστική σύμβαση (άρθρα 925-992)...».

⁸³ Αργυριάδης (1986⁴), 37.

⁸⁴ Σινανιώτη–Μαρούδη(2014), 40 επ, όπου αναλύονται οι δύο βασικές θεωρίες, σχετικά με την παροχή του ασφαλιστή. Πρόκειται για τη θεωρία της χρηματικής παροχής και τη θεωρία της ανάληψης του κινδύνου. Επικρατέστερη, σύμφωνα με τη συγγραφέα, είναι η θεωρία ανάληψης του κινδύνου, καθώς με αυτή διατηρείται ο αμφοτεροβαρής χαρακτήρας της σύμβασης. Με βάση την θεωρία αυτή, ο ασφαλιστής παρέχει ακόμη και πριν από την πραγματοποίηση του κινδύνου και η παροχή του συνίσταται στο αίσθημα ασφάλειας που δημιουργείται στον λήπτη της ασφάλισης καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης. Αντίθετα, σύμφωνα με τη θεωρία της χρηματικής παροχής με τη σύναψη της σύμβασης ο ασφαλιστής αναλαμβάνει την υπόσχεση μιας παροχής η οποία τελεί υπό αίρεση.» Ρόκας, Ασφαλιστική σύμβαση – Κάτ' άρθρο ερμηνεία του ν. 2496/1997, 2014³, 14.

αυτό έχει χαρακτηριστεί ως «λανθάνον» ή «στατικό», δεδομένου ότι υφίσταται πριν την πραγματοποίηση του κινδύνου⁸⁵. Στην άλλη άκρη του νήματος, βρίσκεται το δεύτερο επίπεδο της ασφαλιστικής κάλυψης του κινδύνου, καθώς το εν λόγω επίπεδο είναι το κρίσιμο (δυναμικό στάδιο), κατά το οποίο πραγματοποιείται ο ασφαλιστικός κίνδυνος, και ο ασφαλιστής είναι υποχρεωμένος να καταβάλει το ασφάλισμα στον ασφαλισμένο. Το ασφάλισμα αντιστοιχεί στο ποσό που υποχρεούται να καταβάλει ο ασφαλιστής, προκειμένου να αποκαταστήσει τις ζημιές ή τις απώλειες που υπέστησαν τα ασφαλιζόμενα αντικείμενα.

1. Νομική φύση

Πρόκειται για *επώνυμη σύμβαση*⁸⁶, καθώς ρυθμίζεται ειδικά από τον νόμο και τυχερή⁸⁷, καθώς έχει ως βάση της τον νόμο των πιθανοτήτων⁸⁸. Είναι *σύμβαση ενοχική*⁸⁹, καθώς αποτελεί δικαιοπραξία και τα συμβαλλόμενα μέρη υποχρεώνονται σε παροχή (άρθρο 287 ΑΚ)⁹⁰, εφόσον δημιουργούνται ενοχικά δικαιώματα και υποχρεώσεις. Ειδικότερα, ο ασφαλιστής έχει ενοχική αξίωση έναντι του λήπτη της ασφάλισης για την καταβολή του συμφωνημένου ασφαλίστρου, και από την άλλη μεριά ο λήπτης της ασφάλισης έχει ενοχική αξίωση έναντι του ασφαλιστή περί καταβολής του ασφαλίσματος σε περίπτωση που πληρωθεί η ασφαλιστική περίπτωση.

Η ασφαλιστική σύμβαση έχει *αμφοτεροβαρή χαρακτήρα*⁹¹ (άρθρο 374 επ ΑΚ), δηλαδή με την συγκεκριμένη, δημιουργούνται ενοχικές υποχρεώσεις σε βάρος και των δύο συμβαλλόμενων μερών, αλλά και αντίστοιχα ενοχικά δικαιώματα υπέρ

⁸⁵ Αργυριάδης (1986⁴), 37 «Πριν από την επέλευση του ασφαλισμένου κινδύνου η ασφαλιστική κάλυψη βρίσκεται σε ένα στατικό στάδιο κατά το οποίο, ο ασφαλιστής, όντας συνεχώς έτοιμος, παρέχει στον ασφαλιζόμενο μία οικονομικά πολύ αξιόλογη προσδοκία.» ·Κιάντος (2003⁸), 6.

⁸⁶ Ρόκας(2008), 16.

⁸⁷ *Beaugendre*, *Contrat d'assistance et Activité d'assurance*, 2000, 130 ·*Lambert-Faivre* (2001¹¹), 181 “C'est un contrat aléatoire.” ·*Ρόκας*, Συμβατικό Ασφαλιστικό δίκαιο, 2016, 84, ο οποίος υποστηρίζει ότι η ασφαλιστική σύμβαση *δεν* μπορεί να ενταχθεί ούτε εν όλω ούτε εν μέρει στις τυχερές συμβάσεις του αστικού δικαίου, διότι δεν περιέχει ούτε το στοιχείο της καλής τύχης, ούτε το στοιχείο του τυχαίου, που εμπεριέχουν οι τυχερές συμβάσεις, όπως λ.χ. το τυχερό παίγνιο. Κατά τον Ρόκα, είναι πολύ διαφορετική η αβεβαιότητα που χαρακτηρίζει τις ασφαλιστικές συμβάσεις (αν ή πότε θα επέλθει ο ασφαλιστικός κίνδυνος), από το αβέβαιο που χαρακτηρίζει τις τυχερές συμβάσεις.

⁸⁸ *Lambert-Faivre* (2001¹¹), 39 “Tout le monde sait que les assurances sont fondées sur un calcul de probabilités, en une sorte de syllogisme mathématique.” ·*Βελέντζας*, Δίκαιο Ιδιωτικής Ασφάλισης, 2007², 47.

⁸⁹ ΜονΕφΠειρ 173/2014, ΝΟΜΟΣ ·*Βελέντζας* (1998), 30 ·*Κιάντος* (2003⁸), 11 ·*Ρόκας*, Ασφαλιστική σύμβαση – Κάτ' άρθρο ερμηνεία του ν. 2496/1997, 2014³, 15.

⁹⁰ *Γεωργιάδης*, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, 2007, 183.

⁹¹ Αργυριάδης (1986⁴), 37 ·*Βελέντζας* (1998), 31 ·*Κιάντος* (2003⁸), 12 ·*Γιαλιτάκη* (2004), 50 ·*Ρόκας*, Ασφαλιστική σύμβαση – Κάτ' άρθρο ερμηνεία του ν. 2496/1997, 2014³, 15.

του καθενός από αυτούς⁹². Αφενός λοιπόν, ο λήπτης της ασφάλισης υποχρεούται σε καταβολή του ασφαλιστρού, αφετέρου ο ασφαλιστής αναλαμβάνει τον κίνδυνο που έχει συμφωνηθεί στη σύμβαση. Πρόκειται για μια σχέση παροχής – αντιπαροχής.

Ο *διαρκής χαρακτήρας* της ασφαλιστικής σύμβασης, αποτελεί ένα ακόμη χαρακτηριστικό της γνώρισμα⁹³. Το γεγονός ότι η ασφαλιστική υποχρέωση του ασφαλιστή διαρκεί καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης, την καθιστά αυτομάτως σε σύμβαση διάρκειας. Κάποιες φορές, η ασφαλιστική σύμβαση είναι σύντομη, π.χ. ασφάλιση μεταφοράς για ένα ταξίδι⁹⁴. Άλλοτε η διάρκειά της είναι μεγάλη, π.χ. στην ασφάλιση ζωής. Ακόμη ένα στοιχείο που φανερώνει τον διαρκή χαρακτήρα της σύμβασης, είναι η συμφωνία ότι ο λήπτης της ασφάλισης θα καταβάλλει το ασφαλιστρο περιοδικά, και όχι εφάπαξ, γεγονός που συνηγορεί υπέρ του διαρκή χαρακτήρα της σύμβασης.

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό της ασφαλιστικής σύμβασης είναι ότι πρόκειται συνήθως για *σύμβαση προσχωρήσεως*⁹⁵. Η σύμβαση προσχωρήσεως συνίσταται στο ότι οι όροι που πρόκειται να διέπουν τη σύμβαση δεν είναι διαπραγματεύσιμοι, αντιθέτως προκαθορίζονται μονομερώς από τον ένα συμβαλλόμενο, εν προκειμένω τον ασφαλιστή⁹⁶. Συνήθως, ο λήπτης της ασφάλισης δεν είναι σε θέση να διαπραγματευτεί τους όρους της και το περιεχόμενό της, οπότε είτε προσχωρεί στη σύμβαση είτε δεν την καταρτίζει καθόλου⁹⁷.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα της ασφαλιστικής σύμβασης είναι αδιαμφισβήτητα ο *εμπορικός της χαρακτήρας*⁹⁸. Πρόκειται για πρωτότυπα εμπορική πράξη, καθώς

⁹² Γεωργιάδης (2007), 281 επ.

⁹³ Βελέντζας (2007²), 47 ·Ρόκας, Ασφαλιστική σύμβαση – Κάτ' άρθρο ερμηνεία του ν. 2496/1997, 2014³, 15 «Ορισμένα χαρακτηριστικά των διαρκών συμβάσεων, όπως το ότι η λύση της σύμβασης δεν ενεργεί κατά κανόνα αναδρομικά αλλά μόνο για το μέλλον, όπως και το ότι η λύση επέρχεται με καταγγελία και όχι υπαναχώρηση, επαληθεύονται γενικώς και στην ασφαλιστική σύμβαση».

⁹⁴ Βελέντζας (1998), 31.

⁹⁵ ΔικΕΕ, Απόφ. 30.4.2014, υπόθ. C-26/13, *Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai* κατά *OTP Jelzálogbank Zrt*, ECLI:EU:C:2014:282 «Κατά πάγια νομολογία του ΔΕΕ, το σύστημα προστασίας που θεσπίζει η οδηγία 93/13 (Οδηγία 93/13/ΕΟΚ – Καταχρηστική ρήτρα σε συμβάσεις συναφθείσες μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή) στηρίζεται στην αντίληψη ότι ο καταναλωτής βρίσκεται σε υποδεέστερη κατάσταση έναντι του επαγγελματία, όσον αφορά τόσο την εξουσία διαπραγματεύσεως όσο και το επίπεδο πληροφόρησεως, κατάσταση η οποία τον υποχρεώνει να προσχωρήσει στους όρους που έχει καταρτίσει εκ των προτέρων ο επαγγελματίας, χωρίς να έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει το περιεχόμενό τους.» ·Πριναράκης (1987²), 243 ·Δούκας, Η Ιδιωτική Ασφάλιση, Αθήνα, 1988², 62 ·Lambert-Faivre (2001¹¹), 183 “C’est un contrat d’adhésion” ·Γιαλιτάκη(2004), 50 ·Βελέντζας (2007²), 48.

⁹⁶ Αργυριάδης (1986⁴), 37 «Ο ασφαλιστής φροντίζει με τους γενικούς όρους του να υποτάξει τον αντισυμβαλλόμενο σε μια έτοιμη, από τον ασφαλιστή διαμορφωμένη έννομη τάξη. Και το πετυχαίνει τόσο καλύτερα όσο οικονομικά ασθενέστερος είναι ο ασφαλιζόμενος».

⁹⁷ Δούκας (1985), 73.

⁹⁸ Ρόκας (2008), 17.

συμβαίνει το εξής: Το β.δ. 2/14/5/1835 «περί της αρμοδιότητας των εμποροδικείων» στο άρθρο 3 όριζε ότι η ανάληψη κινδύνου θαλάσσιας ασφάλισης είναι πρωτότυπα εμπορική πράξη⁹⁹. Δεδομένης της εποχής, και του γεγονότος, ότι δεν ήταν διαδεδομένη τότε ούτε η χερσαία ούτε η αεροπορική ασφάλιση, γίνεται αντιληπτός ο λόγος που ο νομοθέτης δεν ενέταξε στις πρωτότυπα εμπορικές πράξεις και τις προαναφερόμενες¹⁰⁰, οι οποίες δεν ήταν καν νομοθετημένες. Το κενό καλύπτεται με αναλογική εφαρμογή του άρθρου 3 τόσο στην χερσαία όσο και στην αεροπορική ασφάλιση. Τούτο έχει ως συνέπεια, όποιος την ασκεί κατά σύνηθες επάγγελμα, να αποκτά την εμπορική ιδιότητα κατά το ουσιαστικό σύστημα. Ωστόσο, στην Ελλάδα ως ασφαλιστής είναι συνήθως ανώνυμη εταιρεία, η οποία αποκτά την εμπορικότητα με βάση το τυπικό σύστημα¹⁰¹. Η εμπορικότητα αυτή, βέβαια, αφορά μόνο την ασφαλιστική επιχείρηση και όχι τον λήπτη της ασφάλισης, οπότε γίνεται λόγος για ετερομερώς εμπορική πράξη¹⁰², εκτός και αν η ασφάλιση γίνεται για επαγγελματικούς λόγους και συνδέεται με την εμπορική ιδιότητα του λήπτη, οπότε πρόκειται για αμφιμερώς εμπορική πράξη και για τα δύο συμβαλλόμενα μέρη.

2. Συμβαλλόμενα μέρη

Η ασφαλιστική σύμβαση καταρτίζεται μεταξύ του ασφαλιστή (insurer) και του ενεργούντος την ασφάλιση προσώπου (insured). Ωστόσο, είναι δυνατό η ασφαλιστική σύμβαση να αφορά περισσότερα των συγκεκριμένων πρόσωπα, όπως θα γίνει φανερό κατωτέρω.

2.1. Ο ασφαλιστής

Στην Ελλάδα, μόνο ιδιωτικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται αποκλειστικά στο χώρο των ασφαλίσεων, δύνανται να ασκούν πρωτασφαλιστικές εργασίες. Ως ασφαλιστής ορίζεται πάντοτε μια επιχείρηση, που έχει λάβει νόμιμα την άδεια λειτουργίας της, σύμφωνα με τα άρθρα 7 ή 10 και 11 ν. 4364/2016ή, εφόσον πρόκειται για ασφαλιστική επιχείρηση με έδρα σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ, έχει λάβει άδεια λειτουργίας σύμφωνα με το άρθρο 14 Οδηγίας 2009/138 και ασκεί ασφαλιστικές εργασίες στην Ελλάδα είτε υπό καθεστώς εγκατάστασης είτε υπό καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Οι μορφές που μπορεί να λάβει μια ασφαλιστική επιχείρηση αναλύθηκαν στο υποκεφάλαιο ΙΑ.

⁹⁹ Περράκης, Γενικό μέρος του Εμπορικού Δικαίου, 2004, 204.

¹⁰⁰ Κιάντος, Ασφαλιστικό δίκαιο, 2005, 19 επ·Ρόκας, Ασφαλιστική σύμβαση – Κάτ' άρθρο ερμηνεία του ν. 2496/1997, 2014³, 16.

¹⁰¹ Περράκης (2004), 111·Γιαλιτάκη (2004), 50.

¹⁰² Χατζηνικολάου–Αγγελίδου (2014⁴), 44.

Ο ασφαλιστής είναι το νομικό πρόσωπο, το οποίο είναι υπεύθυνο για, όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η ασφαλιστική σύμβαση, να καλύπτει τον ασφαλιστικό κίνδυνο, και σε περίπτωση που επέλθει ο τελευταίος, να καταβάλει το ασφάλισμα στον αντισυμβαλλόμενο του. Μάλιστα σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 7 παρ. 7 ν. 2496/1997, *αν επέλθει η ασφαλιστική περίπτωση, ο ασφαλιστής υποχρεούται να καταβάλει το ασφάλισμα χωρίς υπαίτια καθυστέρηση. Αν για τη διάγνωση της έκτασης του ασφαλισματος απαιτείται μεγάλο χρονικό διάστημα, ο ασφαλιστής υποχρεούται, χωρίς υπαίτια καθυστέρηση σε καταβολή του ποσού, για το οποίο δεν υπάρχει καθυστέρηση.* Από την τελευταία αυτή διάταξη σαφώς προκύπτει ότι δεν καθιερώνεται δήλη ημέρα πληρωμής της υποχρέωσης του ασφαλιστή και έτσι αυτός καθίσταται υπερήμερος μόνον από την δικαστική ή εξώδικη όχληση αυτού, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 340 και 345 ΑΚ¹⁰³.

2.2. Ο λήπτης της ασφάλισης

Στο άρθρο 1ΑσφΝ, ορίζεται ότι *ο ασφαλιστής αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλλει, έναντι ασφαλίστρου, στο συμβαλλόμενο του (λήπτη της ασφάλισης) ή σε τρίτο.* Γίνεται αντιληπτό, λοιπόν, ότι το πρόσωπο (φυσικό ή νομικό) που συνάπτει την ασφαλιστική σύμβαση με τον ασφαλιστή, είναι πάντοτε ο λήπτης της ασφάλισης, ο οποίος μάλιστα φέρει και την υποχρέωση να καταβάλει στον ασφαλιστή το συμφωνημένο ασφάλιστρο¹⁰⁴, έχοντας ταυτόχρονα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ασφαλιστική σύμβαση. Να επισημανθεί ότι, προκειμένου να συνάψει ο λήπτης της ασφάλισης την ασφαλιστική σύμβαση, πρέπει να είναι ικανός προς δικαιοπραξία¹⁰⁵. Σε περίπτωση που ο λήπτης της ασφάλισης έχει συνάψει την ασφαλιστική σύμβαση για ιδίω λογαριασμό, υφίσταται σύμπτωση του ασφαλισμένου και του λήπτη της ασφάλισης στο ίδιο πρόσωπο¹⁰⁶.

Ωστόσο, στο άρθρο 1 ΑσφΝ, επισημαίνεται ότι ο ασφαλιστής είναι δυνατόν να καταβάλει και σε τρίτο πρόσωπο, εκτός του λήπτη της ασφάλισης. Εν προκειμένω συμβαίνει το εξής: Είναι δυνατό ο λήπτης της ασφάλισης, ο δικαιούχος του ασφαλισματος και ο ασφαλισμένος να είναι διαφορετικά πρόσωπα. Η ασφάλιση, κατά την οποία παρέχεται ασφαλιστική κάλυψη σε κάποιο πρόσωπο, το οποίο δεν

¹⁰³ ΑΠ 1413/2005, ΝΟΜΟΣ ·ΑΠ 293/2008, ΝΟΜΟΣ ·ΑΠ 1801/2014, Ε7 2015/414, ΕΕμπΔ 2015/361, ΧρΙΔ 2015/270, ΕπισκΕΔ 2014/487 ·ΑΠ 1802/2014, Ε7 2015/558, ΕΕμπΔ 2015/359, ΧρΙδ 2015/297, ΕπισκΕΔ 2014/494.

¹⁰⁴ Άρθρο 6 ΑσφΝ ·*Libert, Droit et technique des assurances*, 1986, 16 “le preneur d’assurance, c.à.d. la personne qui souscrit le contrat”.

¹⁰⁵ Κιάντος, Ασφαλιστικό Δίκαιο, 2005, 69.

¹⁰⁶ Πριναράκης (1987²), 242 ·Ρόκας, Συμβατικό Ασφαλιστικό δίκαιο, 2016, 369.

είναι ο λήπτης της ασφάλισης, ονομάζεται «ασφάλιση για λογαριασμό»¹⁰⁷, και είτε κατονομάζεται το πρόσωπο (λ.χ. για λογαριασμό του Χ), είτε συνάπτεται η ασφάλιση για λογαριασμό *όποιου ανήκει*. Το πρόσωπο, λοιπόν, (φυσικό ή νομικό), για το οποίο συνομολογείται η ασφαλιστική σύμβαση - και το οποίο πλήττεται εν τέλει από την επέλευση του ασφαλιστικού κινδύνου¹⁰⁸ είναι ο *ασφαλισμένος*. Η ασφάλιση για λογαριασμό αποτελεί *γνήσια σύμβαση υπέρ τρίτου*¹⁰⁹, σύμφωνα με τα άρθρα 410 ΑΚ επ, και τη συνάπτει ο λήπτης της ασφάλισης προκειμένου να διασφαλίσει και να προστατέψει τα συμφέροντα ενός τρίτου προσώπου, τον ασφαλισμένο, π.χ. ο σύζυγος ασφαλίζει το αυτοκίνητο της συζύγου του για ίδιες ζημιές. Σε αυτή την περίπτωση, το όνομα του τρίτου προσώπου πρέπει να αναγράφεται στο ασφαλιστήριο συμβόλαιο¹¹⁰.

Είδος ασφάλισης για λογαριασμό αποτελεί και η *ομαδική ασφάλιση*. Στην περίπτωση αυτή έχουμε να κάνουμε με περισσότερους ασφαλισμένους σε μια ασφάλιση προσώπων, με την οποία ιδρύονται περισσότερες ασφαλιστικές σχέσεις, έτσι ώστε να υπάρχουν απέναντι στον ασφαλιστή ένας αντισυμβαλλόμενος και πολλοί ασφαλισμένοι, οι οποίοι, κάτω από τις ίδιες προϋποθέσεις, υπόκεινται στους ίδιους κινδύνους. Το είδος αυτό ονομάζεται ομαδική ασφάλιση. Η ομαδική ασφάλιση αποτελεί γνήσια σύμβαση υπέρ τρίτου¹¹¹, που διέπεται από τα άρθρα 410 επ. ΑΚ¹¹²,

¹⁰⁷ Άρθρο 9 παρ. 1 ΑσφΝ ·Πριναράκης (1987²), 242 ·Ρόκας, Συμβατικό Ασφαλιστικό δίκαιο, 2016, 372.

¹⁰⁸ Αργυριάδης (1986⁴), 43 «Το πρόσωπο αυτό είναι στην ασφάλιση ζημία: α) ο ζημιούμενος φορέας του ασφαλισμένου συμφέροντος, αν πρόκειται για ασφάλιση ενεργητικού, π.χ. ο κύριος του σπιτιού ή του πλοίου, στο οποίο αναφέρεται η ασφάλιση, β) ο ζημιούμενος από την δημιουργία χρεών ή άλλων παθητικών στοιχείων στην περιουσία του, αν πρόκειται για ασφάλιση παθητικού, π.χ. ο κάτοχος του αυτοκινήτου στο οποίο αναφέρεται η ασφάλιση ευθύνης.» ·Libert (1986), 16 « la tête assurée, c.à.d. la personne sur laquelle repose le risque.» ·Χατζηνικολάου–Αγγελίδου (2014⁴), 116.

¹⁰⁹ Άρθρο 9 ΑσφΝ ·ΑΠ 504/2012, ΝΟΜΟΣ ·ΑΠ 492/2012, ΝΟΜΟΣ ·Αργυριάδης (1986⁴), 43.

¹¹⁰ ΑΠ 2048/2014, ΕΕμπΔ 2015/355, ΧρΙΔ 2015/350 «Αν όμως στο ασφαλιστήριο δεν δηλώνεται ότι η ασφάλιση συνομολογείται για λογαριασμό άλλου ή για λογαριασμό όποιου ανήκει, θεωρείται ότι συνομολογείται για λογαριασμό αυτού που ενεργεί την ασφάλιση.» ·Καλούσης (1997), 25 ·Βελέντζας (1998), 87 «Αν δεν δηλώνεται ή δεν προκύπτει σαφώς το όνομα του ασφαλισμένου, τεκμαίρεται ότι καθένας ασφαλίζεται για δικό του λογαριασμό.» ·Χατζηνικολάου–Αγγελίδου (2014⁴), 116 «Επίσης, είναι δυνατό το όνομα του τρίτου – ασφαλισμένου να μην ορίζεται καθόλου στην ασφαλιστική σύμβαση, ή ακόμη να μην είναι γνωστό κατά την κατάρτισή της, οπότε η ασφάλιση καταρτίζεται «για λογαριασμό όποιου ανήκει» π.χ. ο πωλητής ασφαλίζει το φορτίο για λογαριασμό όποιου ανήκει.» ·Ρόκας, Ασφαλιστικό δίκαιο, 2014³, 60 επ ·Σταθόπουλος/Λαδογιάννης, Ασφαλιστική σύμβαση υπέρ τρίτου και επέλευση της ασφαλιστικής περίπτωσης από υπαιτιότητα του συμβληθέντος – Προστασία προσημειούχου δανειστή – ΓΟΣ περιορίζοντας τόκους υπερημερίας, ΔΕΕ 2014, 650.

¹¹¹ ΑΠ 782/2015, ΕΕμπΔ 88/2016 «Η σύμβαση ομαδικής ασφάλισης είναι γνήσια σύμβαση υπέρ τρίτου και συνεπώς οι απαιτήσεις των ασφαλισμένων συνιστούν αξιώσεις που μπορούν να διεκδικηθούν ευθέως από την ασφαλιστική εταιρεία, χωρίς να πρέπει να πράξει τούτο ο συμβαλλόμενος/δέκτης της υπόσχεσης. Ο δέκτης της

λ.χ. η ασφαλιστική σύμβαση που συνάπτει ο εργοδότης με ασφαλιστική επιχείρηση, υπέρ του προσωπικού του. Σύμφωνα, μάλιστα, με την απόφαση 74/2016 ΑΠ, στην περίπτωση ομαδικής ασφαλίσεως του προσωπικού μιας επιχειρήσεως από τον εργοδότη, ο οποίος, συνάπτοντας γνήσια σύμβαση υπέρ τρίτου, αναλαμβάνει να καλύπτει αυτός, ολικά ή μερικά, το ασφάλιστρο, η ασφάλιση αυτή, αν αποτελέσει όρο της μεταξύ αυτού και των μισθωτών του εργασιακής συμβάσεως, έχει χαρακτήρα μισθολογικής παροχής, η οποία συνίσταται στο δικαίωμα προσδοκίας που αποκτά ο εργαζόμενος ωστόσο πληρωθούν οι προϋποθέσεις της σύμβασης ασφαλίσεως για την είσπραξη ενός εφάπαξ χρηματικού ποσού. Στην περίπτωση δε, ανώμαλης εξελίξεως της ενοχής στη γνήσια σύμβαση υπέρ τρίτου, μπορεί ο τρίτος, κατά τους όρους της συμβάσεως εργασίας, να στραφεί κατά του δέκτη της υποσχέσεως (εργοδότη), όταν με συμπεριφορά του ο τελευταίος ματαιώνει την καταβολή της παροχής από τον υποσχεθέντα, δηλαδή τον ασφαλιστή, και να αξιώσει αποζημίωση¹¹³. Μάλιστα, ο δικαιούχος τρίτος όταν επέλθει η ασφαλιστική περίπτωση αποκτά άμεσο και αυτοτελές δικαίωμα να αξιώσει την υποσχεθείσα παροχή ή αποζημίωση, σε περίπτωση πλημμελούς εκπληρώσεως απευθείας από τον υποσχεθέντα, στρεφόμενος κατ' αυτού με αγωγή κατ' άρθρο 411 ΑΚ¹¹⁴.

Ως δικαιούχος του ασφαρίσματος¹¹⁵ ορίζεται εκείνο το πρόσωπο, στο οποίο ο λήπτης της ασφάλισης είτε κατά την κατάρτιση της ασφαλιστικής σύμβασης είτε κατά τη διάρκεια ισχύος της, μεταβίβασε/εκχώρησε το δικαίωμά του περί καταβολής του ασφαρίσματος από τον ασφαλιστή. Δικαιούχος του ασφαρίσματος, λοιπόν, είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει καθοριστεί να εισπράξει το ασφάλισμα σε περίπτωση που πραγματοποιηθεί ο ασφαλιστικός κίνδυνος. Από τις διατάξεις των άρθρων 455, 458, 460, 462 και 463 ΑΚ, μάλιστα, σαφώς συνάγεται, ότι ο εκδοχέας γίνεται, από και διά της αναγγελίας της εκχώρησης, κύριος της εκχωρηθείσας απαίτησης, με όλα τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που συνδέονται αναπόσπαστα με τη φύση της απαίτησης, χωρίς βελτίωση ή χειροτέρευση της προηγούμενης νομικής θέσης του οφειλέτη και ότι ο τελευταίος μπορεί να αντιτάξει κατά του εκδοχέα όλες τις ουσιαστικές ενστάσεις που του ανήκουν από την

υπόσχεσης/ασφαλισμένος δεν μπορεί να μεταβάλει τους όρους του ασφαλιστηρίου μετά την επέλευση της ασφαλιστικής περίπτωσης».

¹¹² ΑΠ 1895/2008, ΝΟΜΟΣ ·ΕφΘεσ 522/2014, ΕπισκεΔ 2014/147 ·ΕφΛαμ 213/2009, ΝΟΜΟΣ ·ΕφΠειρ 705/2005, ΕΕμπΔ 2006/370 ·Μπεχρή-Κεχαγιόγλου, Ομαδική Ασφάλιση, 2010, 2.

¹¹³ ΑΠ 74/2016, ΝΟΜΟΣ.

¹¹⁴ ΑΠ 1301/2013, ΝΟΜΟΣ ·ΑΠ 364/2013, ΝΟΜΟΣ ·ΑΠ 1681/2010, ΝΟΜΟΣ ·ΕφΘεσ 86/2013, ΕπισκεΔ 2014, 127 επ.

¹¹⁵ *Libert*(1986), 16 «*le bénéficiaire, c.à.d. la personne qui recevra la somme assurée*» ·*Καλούσης* (1997), 25 ·*Βελέντζας* (1998), 88 «Δικαιούχος του ασφαρίσματος είναι ο φορέας του ασφαλιστικού συμφέροντος κατά την επέλευση της ασφαλιστικής περίπτωσης».

απαίτηση, κατά του εκχωρητή, εφόσον δεν συναρτώνται στενά με το πρόσωπο του τελευταίου (μη προσωπαγείς) και εφόσον η γέννησή τους εντάσσεται σε χρόνο πριν από εκείνο της αναγγελίας¹¹⁶. Στην περίπτωση, δηλαδή, που ο λήπτης της ασφάλισης συνάπτει την ασφαλιστική σύμβαση για ίδιο λογαριασμό, αυτός θα είναι και ο δικαιούχος του ασφαρίσματος. Σημειωτέον, στην ασφάλιση θανάτου, δικαιούχος του ασφαρίσματος θα είναι πάντοτε ο κληρονόμος του λήπτη της ασφάλισης ή αυτός που έχει οριστεί ρητά στην ασφαλιστική σύμβαση ως δικαιούχος.

3. Κατάρτιση ασφαλιστικής σύμβασης

Η διαδικασία της κατάρτισης της ασφαλιστικής σύμβασης ως ενοχικής δικαιοπραξίας είναι απλή, ενώ απουσιάζουν ιδιαιτερότητες και ιδιομορφίες. Καταρτίζεται με την σύμπτωση δύο αντιτιθέμενων δηλώσεων βουλήσεως (άρθρα 127 επ ΑΚ)¹¹⁷ και από την κατάρτισή της δεσμεύονται τα μέρη, ενώ δεν απαιτείται τύπος για την πραγμάτωσή της, λαμβάνει χώρα άτυπα (solo consensu)¹¹⁸. Οι διατάξεις των άρθρων 140 – 157 ΑΚ για την ακύρωση δικαιοπραξίας λόγω πλάνης, απάτης ή απειλής εφαρμόζονται αναλόγως¹¹⁹.

Η ασφαλιστική σύμβαση καταρτίζεται, ύστερα από πρωτοβουλία του λήπτη της ασφάλισης, ο οποίος σε περίπτωση που είναι ιδιώτης, υποχρεούται να έχει

¹¹⁶ ΑΠ 1431/2015, ΝΟΜΟΣ.

¹¹⁷ ΑΠ 1092/2015, ΝΟΜΟΣ ·ΕφΘεσ 2307/2013, Αρμ. 2014, 1344 ·Ρόκας, Ασφαλιστικό δίκαιο, 2014³, 43 επ ·Αντωνόπουλος (1961), 19 ·Δούκας (1988²), 70 ·Clarke, Policies and Perceptions of Insurance, 1997, 68 “The rules of law governing the formation of contracts of insurance are the same as those which govern the formation of most other contracts. Those rules require the ritual matching of offer and acceptance.” ·Ρόκας(2008), 40.

¹¹⁸ ΑΠ 657/2001, ΕλλΔνη 2001/1556 ·ΕφΘεσ 771/2004, ΝΟΜΟΣ ·Καλούσης (1997), 21 ·Legh-Jones, MacGillivray on Insurance Law, 2003¹⁰, 121 “There is no rule of common law requiring contracts of insurance to be in any particular form, or, indeed in writing at all” ·Αργυριάδης (2007⁵), 50.

¹¹⁹ ΑΠ 1241/2015, ΝΟΜΟΣ «Κατά το άρθρο 5 παρ. 2 εδ. β' ν. 2496/ 1997, που εφαρμόζεται και στη σύμβαση ασφάλισης αστικής ευθύνης από αυτοκινητικά ατυχήματα, γιατί η ρύθμιση που περιέχει δεν είναι ασυμβίβαστη προς το όλο σύστημα του ν. 489/1976 ο οποίος δεν έχει αντίθετους ορισμούς, “αν κατά τη σύναψη της ασφάλισης, ο λήπτης της ασφάλισης ή ο ασφαλισμένος ή ο δικαιούχος του ασφαρίσματος, γνώριζε ότι η ασφαλιστική περίπτωση είχε ήδη επέλθει, ο ασφαλιστής δεν υποχρεούται σε παροχή και δικαιούται, εφόσον δεν γνώριζε την επέλευση του κινδύνου, το ασφάλιστρο μέχρι τέλους της ασφαλιστικής περιόδου”. Στην τελευταία αυτή περίπτωση αληθινά πρόκειται για ακυρώσια που στηρίζεται σε απάτη που διέπραξε ο αντισυμβαλλόμενος, αλλά ο νόμος έχει προβεί σε ειδική ρύθμισή της και την αντιμετωπίζει ως μονομερώς ανενεργή, δηλαδή ο ασφαλιστής δεν υποχρεούται από την ασφάλιση, δικαιούται όμως να απαιτήσει το ασφάλιστρο, εφόσον δεν γνώριζε την επέλευση του κινδύνου.» ·Αθανασιάδης, Σύμβαση ιδιωτικής ασφάλισης, 2006, 102 επ.

δικαιοπρακτική ικανότητα με βάση τα άρθρα 127 – 137 ΑΚ¹²⁰. Ο λήπτης της ασφάλισης απευθύνει πρόταση¹²¹ προς τον ασφαλιστή για τη σύναψη της σχετικής σύμβασης. Η πρόταση του λήπτη πρέπει να είναι ορισμένη, πλήρης και σαφής, για να είναι έγκυρη. Η πρόταση πρέπει να περιέχει τα ουσιώδη στοιχεία (essentialia) αλλά και τα επουσιώδη (accidentalia)¹²². Σύμφωνα, μάλιστα, με την απόφαση ΑΠ 1589/2013, η πρόταση είναι ισχυρή, ακόμα και όταν είναι αόριστη ως προς κάποιο από τα ουσιώδη ή επουσιώδη στοιχεία της, εφόσον ο προσδιορισμός αυτών επαφίεται στο λήπτη ή μπορεί να συναχθεί με αναφορές στις δηλώσεις των μερών που προηγήθηκαν¹²³. Δεδομένου, τώρα, ότι ο λήπτης της ασφάλισης υποχρεούται να υποβάλει μια πλήρη πρόταση, και νοουμένου ότι δεν διαθέτει τις κατάλληλες γνώσεις επί του αντικειμένου, αλλά και επειδή χρήζει αυξημένης προστασίας, καθώς όπως προαναφέρθηκε η σύναψη της σύμβασης δεν απαιτεί ιδιαίτερο τύπο αλλά πραγματοποιείται με απλή συμφωνία των μερών¹²⁴, καθίσταται εύλογο και συνάμα αναγκαίο να έχει προηγηθεί προσυμβατική ενημέρωσή του από τον ασφαλιστή¹²⁵, ώστε η πρότασή του να υποβάλλεται σύμφωνα με τις πληροφορίες που του έχουν παρασχεθεί. Σύμφωνα μάλιστα με απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση C-51/13¹²⁶, με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε το Rechtbank Rotterdam (Κάτω Χώρες) με απόφαση της 28ης Νοεμβρίου 2012, η οποία περιήλθε

¹²⁰ *Πριναράκης* (1987²), 237 ·*Birds/Hird*, Bird's Modern Insurance Law, 2004⁶, 20 "Of the two parties to a simple contract of insurance, the law requires of the insured only that he has an insurable interest in what he insures and that he has the usual capacity to contract." ·*Κιάντος* (2005), 69 ·*Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2014⁴), 119 «Αν όμως πρόκειται για μη καταναλωτική ασφάλιση, που διενεργείται για επαγγελματικούς λόγους, τότε για τον λήπτη της ασφάλισης απαιτείται ικανότητα προς άσκηση εμπορικών πράξεων, ανάλογα με την ιδιότητά του ως φυσικού ή νομικού προσώπου».

¹²¹ *Σκουλούδης* (1991), 108 επ ·*Merkin*, Colinaux's Law of Insurance, 2001⁷, 12 επ ·*Κιάντος* (2005), 70 επ ·*Γεωργιάδης* (2007), 311 «Πρόταση είναι η μονομερής απευθυντέα δήλωση βουλήσεως, με την οποία εξωτερικεύεται η βούληση ενός προσώπου για τη σύναψη ορισμένης σύμβασης με άλλο πρόσωπο, προς το οποίο η πρόταση απευθύνεται.» ·*Βελέντζας*, Δίκαιο Ιδιωτικής Ασφάλισης, 2007², 41.

¹²² ΜονΕφΠειρ 173/2014, ΝΟΜΟΣ «Ουσιώδη στοιχεία της ασφαλιστικής σύμβασης είναι τα στοιχεία των συμβαλλομένων και του δικαιούχου του ασφαρίσματος, αν αυτός είναι πρόσωπο διαφορετικό του συμβαλλομένου, η διάρκεια της ασφαλιστικής κάλυψης, το πρόσωπο ή το αντικείμενο που σχετίζονται με την επέλευση του κινδύνου, το είδος των κινδύνων (ασφαλιστικοί κίνδυνοι), το τυχόν ανώτατο όριο ευθύνης του ασφαλιστή (ασφαλιστικό ποσό), οι τυχόν εξαιρέσεις κάλυψης, το ασφάλιστρο και το εφαρμοστέο δίκαιο, αν αυτό δεν είναι το ελληνικό. Πέραν των ουσιωδών αυτών στοιχείων, είναι δυνατό, στο πλαίσιο της συμβατικής ελευθερίας των συμβαλλομένων, να συμφωνηθούν και πρόσθετοι όροι, εφόσον και αυτοί αποτελέσαν αντικείμενο διαπραγματεύσεως και έγιναν εκατέρωθεν αποδεκτοί.» ·*Γεωργιάδης* (2007), 311 επ ·*Σινανιώτη-Μαρούδη* (2014), 72.

¹²³ ΑΠ 1589/2013, ΕΕμπΔ 2013/900, ΔΕΕ 2014/351.

¹²⁴ *Βελέντζας* (1998), 28 ·*Σινανιώτη-Μαρούδη* (2014), 73.

¹²⁵ *Lambert-Faivre* (2001¹¹), 185 "L'information de l'assuré par l'assureur" ·*Σινανιώτη-Μαρούδη* (2014), 73 ·*Ρόκας*, Συμβατικό Ασφαλιστικό δίκαιο, 2016, 301.

¹²⁶ ΔικΕΕ, Απόφ. 29.4.2015, υπόθ. C-51/13, *Nationale-Nederlanden Levensverzekering Mij NV κατά Hubertus Wilhelmus Van Leeuwen*, ECLI:EU:C:2015:286.

στο Δικαστήριο στις 31 Ιανουαρίου 2013, στο πλαίσιο της δίκης *Nationale-Nederlanden Levensverzekering Mij NV κατά Hubertus Wilhelmus VanLeeuwen*, το άρθρο 31, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/96/ΕΟΚ¹²⁷ του Συμβουλίου, της 10ης Νοεμβρίου 1992, για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την πρωτασφάλιση ζωής, και για την τροποποίηση των οδηγιών 79/267/ΕΟΚ και 90/619/ΕΟΚ (τρίτης οδηγίας σχετικά με την ασφάλεια ζωής), έχει την έννοια ότι επιτρέπει την επιβολή σε ασφαλιστική επιχείρηση, βάσει γενικών αρχών του εσωτερικού δικαίου, όπως είναι οι επίμαχοι στην κύρια δίκη «γενικοί και/ή άγραφοι κανόνες», της υποχρεώσεως να παρέχει στον αντισυμβαλλόμενο ορισμένες πληροφορίες, υπό την προϋπόθεση ότι οι απαιτούμενες πληροφορίες είναι σαφείς, ακριβείς και αναγκαίες για την ορθή κατανόηση από τον αντισυμβαλλόμενο των βασικών στοιχείων της ασφαλιστικής υποχρεώσεως και ότι κατοχυρώνουν επαρκή ασφάλεια δικαίου.

Για να καταρτιστεί η ασφαλιστική σύμβαση πρέπει ο ασφαλιστής να αποδεχτεί την πρόταση του λήπτη της ασφάλισης, και να υφίσταται συμφωνία σε όλα τα σημεία της σύμβασης (*consensus*)¹²⁸. Για να επιτευχθεί αυτή η συμφωνία, υποχρεούται και ο λήπτης της ασφάλισης, κατά το προσυμβατικό στάδιο, να αναγγείλει και να παράσχει στον ασφαλιστή κάθε πληροφορία που διαθέτει για τον ασφαλιστικό κίνδυνο¹²⁹, και κάθε στοιχείο ουσιώδες, προκειμένου ο τελευταίος να τον εκτιμήσει και να τον αποτιμήσει ορθώς¹³⁰ (προσυμβατική δήλωση κινδύνου). Το

¹²⁷ Η οδηγία 92/96/ΕΟΚ σχετικά με την ασφάλεια ζωής καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την οδηγία 2002/83/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Νοεμβρίου 2002, σχετικά με την ασφάλιση, η οποία στη συνέχεια καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από 1ης Νοεμβρίου 2012 από την Οδηγία 2009/138/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009, σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριοτήτων ασφάλισης και αντασφάλισης (Φερεγγυότητα II).

¹²⁸ ΑΠ 512/2014, ΧρίΔ 2014/747, ΕΕμπΔ 2014/895 ·Beignier, *Droitducontratd'assurance*, 1999, 230 ·Legh-Jones (2003¹⁰), 10 ·Birds/Hird(2004⁶), 75 ·Ρόκας (2008), 40.

¹²⁹ ΔικΕΕ, Απόφ. 23.4.2015, υπόθ. C-96/14, Jean-Claude Van Hove, ECLI:EU:C:2015:262, όπου σύμφωνα με την δέκατη ένατη αιτιολογική σκέψη της Οδηγίας 93/13, σε ασφαλιστικές συμβάσεις συναφθείσες μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, οι περιλαμβανόμενες ρήτρες που καθορίζουν ή οριοθετούν με σαφήνεια τον ασφαλιζόμενο κίνδυνο και την υποχρέωση του ασφαλιστή δεν υπάγονται στην εκτίμηση περί καταχρηστικού χαρακτήρα, εφόσον οι περιορισμοί αυτοί έχουν ληφθεί υπόψη κατά τον υπολογισμό των ασφαλίσεων που καταβάλλει ο καταναλωτής.

¹³⁰ Άρθρο 3 ΑσφΝ ·ΑΠ 170/2015, Ε7 2015/699, ΕφΑΔ 2015/253, ΔΕΕ 2015/876, Αρμ. 2015,974 ·ΑΠ 1095/2015, ΝΟΜΟΣ ·ΕφΑθ 1657/2014, ΔΕΕ 2014/706 ·Dobbyn (1996³), 188 “In order to protect the primary interests of the insurer in (1) being able to determine clearly all pertinent aspects of the risk for purposes of deciding whether to issue the policy and at what premium, and (2) being able to contain the risk within the intended bounds once the policy has issued, a series of formalized defensive devices has evolved.” ·Clarke (1997), 83 “The duty is said to be necessary for the protection of insurers.” ·Birds (1997⁴), 102 επ ·Beignier (1999), 101 «A en venir au contrat d'assurance, on s'aperçoit que celui qui doit le renseignement n'est pas principalement l'assureur mais, paradoxalement, le candidat a l'assurance » ·Lambert-Faivre (2001¹¹),

αν ένα περιστατικό είναι ουσιώδες από την άποψη αυτή, κρίνεται όχι κατά τις αντιλήψεις του συγκεκριμένου ασφαλιστή, αλλά αντικειμενικά σύμφωνα με τις αρχές της ενδεδειγμένης ασφαλιστικής τεχνικής¹³¹. Η προσυμβατική δήλωση κινδύνου δεν είναι κύρια υποχρέωση του λήπτη της ασφάλισης, αλλά αποτελεί ασφαλιστικό βάρος¹³², οι συνέπειες παράβασης του οποίου ρυθμίζονται ολοκληρωτικά από τον νομοθέτη στο άρθρο 3 παρ. 3 έως 7 ν. 2496/1997¹³³. Σύμφωνα μάλιστα με την ΑΠ 170/2015¹³⁴, σε περίπτωση παράβασης εκ μέρους του λήπτη της προσυμβατικής δήλωσης κινδύνου από δόλο¹³⁵, ο ασφαλιστής, λαμβάνοντας βέβαια γνώση της παράβασης και σταθμίζοντας τα συμφέροντά του, έχει δικαίωμα είτε να εμμείνει στη σύμβαση¹³⁶, δηλώνοντας ενδεχομένως τούτο ρητά στο λήπτη, είτε να καταγγείλει τη σύμβαση, επιφέροντας ασφαλώς τη λύση της και έτσι να απαλλαγεί από την υποχρέωσή του για την καταβολή του ασφαρίσματος¹³⁷. Ωστόσο, το δικαίωμα για

-
- 185 "L'information de l'assureur par l'assuré" ·Αθανασιάδης(2006), 4 «Καθήκον προσυμβατικής αναγγελίας (duty of disclosure and representation)» ·Ρόκας(2014), 67.
- 131 ΑΠ 2215/2014, ΝΟΜΟΣ ·Ρόκας, Συμβατικό Ασφαλιστικό Δίκαιο, 2016, 32 επ «Η ασφαλιστική τεχνική, στην οποία περιλαμβάνονται χάριν απλοποίησης και η επιστήμη της στατιστικής και των ασφαλιστικών μαθηματικών, βασίζεται στη θεωρία του μεγάλου αριθμού των προσώπων που κινδυνεύουν από ασφαλισμένο κίνδυνο. Οι κανόνες της τεχνικής της ιδιωτικής ασφάλισης αφορούν κυρίως την εκτίμηση των κινδύνων, την τιμολόγηση τους, τον σχεδιασμό των ασφαλιστικών καλύψεων και των πωλήσεων».
- 132 Αντωνόπουλος (1961), 40 επ ·Δούκας (1985), 91 «Τα ασφαλιστικά βάρη χαρακτηρίζονται σαν κανόνες συμπεριφοράς θετικής ή αποθετικής μορφής. Θετική σημαίνει ακριβή δήλωση του κινδύνου, ενώ στιγμιαία αποθετική σημαίνει παράλειψη δήλωσης του κινδύνου.» ·Χριστοδούλου (2005), 57 ·Αργυριάδης (2007⁵), 65 επ ·Μπεχλιβάνης, Το καθήκον της προσυμβατικής αναγγελίας στο ασφαλιστικό δίκαιο – με ιδιαίτερη αναφορά στη θαλάσσια ασφάλιση -, 2008, 9 επ ·Σινανιώτη–Μαρούδη(2014), 106 επ, όπου σύμφωνα με την συγγραφέα, τα ασφαλιστικά βάρη είναι κατ' ουσία κανόνες συμπεριφοράς που συνίστανται σε πράξη ή παράλειψη και επιβάλλονται είτε από τον νόμο είτε από τη σύμβαση στα πρόσωπα που μετέχουν στη σύμβαση. Η μη τήρησή τους έχει ως συνέπεια την απώλεια συμβατικών δικαιωμάτων του λήπτη, ενώ παράλληλα γεννάται το δικαίωμα στον ασφαλιστή να καταγγείλει ή να τροποποιήσει τη σύμβαση, όχι όμως και να κινηθεί δικαστικά γι' αυτό το λόγο.
- 133 Μπεχλιβάνης (2008), 75 επ.
- 134 ΑΠ 170/2015, Ε7 2015/699, ΕφΑΔ 2015/253, ΔΕΕ 2015/876, Αρμ 2015,974.
- 135 Παλαιολόγος, Προστασία προσωπικών δεδομένων και ιδιωτική ασφάλιση, σε: Νέες τάσεις στο Δίκαιο της Ασφαλιστικής Σύμβασης, (επιμ. Ελληνικός Σύλλογος Ασφαλιστικής Επιστήμης), 2006, 7 «Ο ασφαλιστικός νόμος τιμωρεί τον κακόπιστο ασφαλισμένο, τον ασφαλισμένο δηλαδή που εκ δόλου απέκρυψε ή δεν δήλωσε ουσιώδη στοιχεία για την εκτίμηση του κινδύνου, παρέχοντας στον ασφαλιστή δικαίωμα καταγγελίας της ασφαλιστικής σύμβασης και απαλλαγής του από την υποχρέωση αποζημίωσης, σε περίπτωση επέλευσης της ζημίας».
- 136 Λ.χ. αν πρόκειται για μεγάλο πελάτη, θα προτιμήσει ο ασφαλιστής να παραμείνει στη σύμβαση, διότι η καταγγελία της παρούσας σύμβασης είναι πιθανό να διαταράξει τις συναλλακτικές σχέσεις των δύο πλευρών, συμπαρασύροντας σε λύση και τυχόν λοιπές ασφαλιστικές συμβάσεις που έχουν συνάψει οι δύο πλευρές στο παρελθόν.
- 137 ΑΠ 1431/2015, ΝΟΜΟΣ ·ΑΠ 1951/2013, ΝΟΜΟΣ ·ΑΠ 1101/2010, ΝΟΜΟΣ ·ΑΠ 1883/2006, ΝΟΜΟΣ ·ΑΠ 830/2004, ΝΟΜΟΣ ·Αθανασιάδης (2006), 56 επ «Το δικαίωμα καταγγελίας είναι διαπλαστικό καταλυτικό της σύμβασης και πηγάζει απευθείας από τον νόμο, ενδεχόμενα και από την ασφαλιστική σύμβαση. Επιφέρει τη λύση της σύμβασης χωρίς παρεμβολή δικαστικής απόφασης. Ασκείται με την ομώνυμη, απευθυντέα και άτυπη μονομερή δικαιοπραξία διάθεσης».

καταγγελία υπόκειται σε αποσβεστική προθεσμία, αφού ο ασφαλιστής δικαιούται να προβεί στην εν λόγω καταγγελία εντός προθεσμίας ενός (1) μηνός από την στιγμή που έλαβε γνώση της παράβασης. Ευνόητο καθίσταται, ότι μετά την άπρακτη πάροδο της παραπάνω προθεσμίας, ο ασφαλιστής τεκμαίρεται αμάχητα ότι εμμένει στη σύμβαση. Κρίσιμη είναι η επέλευση της ασφαλιστικής περίπτωσης εντός της παραπάνω μηνιαίας προθεσμίας. Σε περίπτωση, δηλαδή, που η ασφαλιστική περίπτωση επέλθει πριν από την ανωτέρω καταγγελία, ο ασφαλιστής απαλλάσσεται από την υποχρέωσή του προς καταβολή του ασφαλίματος, και βέβαια η εκ μέρους τούτου καταγγελία της σύμβασης¹³⁸ δεν απαιτείται πια για να επιφέρει την προαναφερόμενη απαλλαγή, αφού την απαλλαγή αυτήν, ως κύρωση εις βάρος του λήπτη της ασφάλισης, για την από πρόθεση παράβαση της πιο πάνω υποχρέωσής του, απαγγέλλει ρητά ο νόμος χωρίς να απαιτεί και τη συνδρομή οποιασδήποτε άλλης περαιτέρω προϋπόθεσης¹³⁹. Ακόμη στην περίπτωση που η παράβαση εκ μέρους του ασφαλισμένου προσώπου, οφείλεται σε δόλο ή βαριά του αμέλεια, ο ασφαλιστής έχει το δικαίωμα να απαιτήσει και αποζημίωση προς αποκατάσταση της ζημίας, η οποία προκλήθηκε από την παράβαση του ασφαλιστικού βάρους του πρώτου. Αυτό σημαίνει, βέβαια, ότι πρέπει να υπάρχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της παραβάσεως του ασφαλιστικού βάρους και της προκληθείσης ζημίας του ασφαλιστή¹⁴⁰. Τέλος, να επισημανθεί ότι το βάρος απόδειξης, σχετικά με το ότι ο λήπτης της ασφάλισης είχε γνώση, αλλά δεν προχώρησε σε ενημέρωση του ασφαλιστή, φέρει ο τελευταίος¹⁴¹.

Σημειωτέον, ότι ο ασφαλιστής απαλλάσσεται της υποχρέωσης να καταβάλει το ασφάλισμα, και στην περίπτωση που η ασφαλιστική περίπτωση οφείλεται στη μεν ασφάλιση ζημιών σε δόλο ή σε βαριά αμέλεια¹⁴², στη δε ασφάλιση προσώπων μόνο σε δόλο του λήπτη της ασφάλισης ή του ασφαλισμένου ή του δικαιούχου του ασφαλίματος. Μάλιστα, όπως ορίζεται και στην απόφαση 519/2016 ΠΠρΘεσ¹⁴³, ως βαριά νοείται η αμέλεια, όταν η εκ μέρους του δράστη απόκλιση από τη συμπεριφορά του μέσου επιμελούς ανθρώπου του κύκλου δραστηριότητας του πρώτου είναι ιδιαιτέρως μεγάλη ή ασυνήθιστα σοβαρή, όταν ο δράστης, εξαιτίας

¹³⁸ ΕφΑθ 1378/2012, ΔΕΕ 2012/574, ΕΕμπΔ 2013/93.

¹³⁹ ΑΠ 755/2014, ΕπισκεΔ 2014/320.

¹⁴⁰ ΑΠ 677/2013, ΧριΔ 2013/690, ΕΕμπΔ 2013/887.

¹⁴¹ Χριστοδούλου (2005), 70 «Πρόκειται για το αντικειμενικό βάρος της απόδειξης, δηλαδή για τον κίνδυνο που διατρέχει ο διάδικος, σε περίπτωση αμφιβολίας του δικαστή ως προς τη συνδρομή των θετικών προϋποθέσεων για τη γέννηση της επίδικης έννομης συνέπειας».

¹⁴² Σταθόπουλος/Λαδογιάννης, ΔΕΕ 2014, 655 «Αν ο λήπτης της ασφάλισης είναι άλλος από τον ασφαλισμένο και τον δικαιούχο του ασφαλίματος, ο ασφαλιστής απαλλάσσεται μόνο έναντι εκείνου ο οποίος με δόλο ή βαριά αμέλεια προκάλεσε την ασφαλιστική περίπτωση και όχι έναντι του άλλου, αν αυτός δεν βαρύνεται με δόλο ή βαριά αμέλεια».

¹⁴³ ΠΠρΘεσ 519/2016, ΕΕμπΔ 619/2016.

μεγάλης αδιαφορίας ή απερισκεψίας του, δεν προέβλεψε την επέλευση του ζημιογόνου αποτελέσματος ή προέβλεψε μεν το ενδεχόμενο επέλευσής του, ήλπιζε όμως ότι θα το αποφύγει και έτσι δεν έλαβε τα κατάλληλα μέτρα για την αποτροπή του¹⁴⁴.

Η κατάρτιση της σύμβασης ολοκληρώνεται, μόλις περιέλθει στον λήπτη της ασφάλισης, η αποδοχή του ασφαλιστή¹⁴⁵. Στην πράξη, συνηθίζεται και η έκδοση ασφαλιστήριου συμβολαίου από τον ασφαλιστή, με τη σύναψη της ασφαλιστικής σύμβασης¹⁴⁶. Το ασφαλιστήριο συμβόλαιο αποτελεί μέρος της σύμβασης και δεν έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα. Ο χαρακτήρας του είναι αποδεικτικός (*ad probationem*) και όχι συστατικός (*ad substantiationem*)¹⁴⁷. Σε περίπτωση, δηλαδή, που δεν συνταχθεί ασφαλιστήριο συμβόλαιο, η σύμβαση δεν είναι δυνατό να αποδειχθεί με μάρτυρες, παρά μόνο με όρκο ή ομολογία. Εντούτοις, σε περίπτωση που συντάχθηκε ασφαλιστήριο συμβόλαιο αλλά για κάποιο λόγο απωλέσθη ή καταστράφηκε, τότε δύναται να αποδειχθεί τούτο με μάρτυρες και δικαστικά τεκμήρια. Στο άρθρο 2ΑσφΝ, ορίζεται το περιεχόμενο του ασφαλιστήριου συμβολαίου, ενώ επισημαίνεται ότι η παράδοσή του στον λήπτη της ασφάλισης είναι αναγκαία. Ωστόσο, για τη δέσμευση του ασφαλισμένου από τους ενσωματωμένους στο ασφαλιστήριο όρους, δεν είναι απαραίτητο να έχει υπογραφεί και από αυτόν, αφού η αποδοχή των όρων του μπορεί να γίνει και σιωπηρά¹⁴⁸. Στις περιπτώσεις όμως, κατά τις οποίες η σύμβαση διέπεται από γενικούς και ειδικούς όρους ή φέρει παρεκκλίσεις από την αίτηση ασφαλίσεως και ο ασφαλιστής παραλείπει να εκπληρώσει τις επιβαλλόμενες σε αυτόν από το άρθρο 2 παρ. 4 και 5 ν. 2496/1997 υποχρεώσεις, εισάγεται απόκλιση από τις διατάξεις των άρθρων 191 παρ. 2 και 192 ΑΚ και θεωρείται, κατά πλάσμα του νόμου, ότι η ασφαλιστική σύμβαση καταρτίσθηκε από την αρχή¹⁴⁹. Αν ο ασφαλιστής, επομένως, που εξέδωσε το ασφαλιστήριο, παρέλειψε να ενημερώσει τον λήπτη, (λ.χ. με εντονότερα στοιχεία στην πρώτη σελίδα του ασφαλιστηρίου) και να χορηγήσει στο λήπτη έντυπη

¹⁴⁴ ΑΠ 921/2009, Αρμ. 258,2011 · ΑΠ 1137/2008, Αρμ. 709,2009.

¹⁴⁵ Άρθρο 192 ΑΚ · Σκουλούδης (1991), 108 επ.

¹⁴⁶ Ρόκας (2008), 51.

¹⁴⁷ ΕφΑθ 1199/2003, Επιδικία 2001/383 · Καλούσης (1997), 21 · Βελέντζας (1998), 29 · Κιάντος (2005), 80 · Βελέντζας (2007²), 53 · Χατζηνικολάου–Αγγελίδου (2014⁴), 25.

¹⁴⁸ ΑΠ 1354/2008, ΝΟΜΟΣ · ΕφΘεσ 2307/2013, Αρμ 2014,1344 · ΕφΑθ 1903/2012, ΔΕΕ 2012/952 · ΕφΑθ 1143/2003, ΕλλΔ/νη 2005/848 · ΕφΑθ 1199/2003, Επιδικία 2001/383 «Οι περιεχόμενοι σε αυτό γενικοί και ειδικοί όροι από τους οποίους οι ειδικοί επικρατούν των γενικών, δεσμεύουν τον ασφαλισμένο και όταν ακόμη δεν το υπέγραφε, εφόσον αποδεικνύεται η κατ' άλλο τρόπο αποδοχή της σύμβασης, όπως η παραλαβή του ασφαλιστηρίου συμβολαίου από τον ασφαλισμένο, η παραλαβή του ειδικού σήματος και της βεβαιώσεως ασφάλισης του αυτοκινήτου, η καταβολή των ασφαλίσεων, η δήλωση του ατυχήματος στον ασφαλιστή κ.α.».

¹⁴⁹ ΑΠ 1092/2015, ΝΟΜΟΣ · ΑΠ 1251/2012, ΝΟΜΟΣ.

δήλωση εναντίωσης¹⁵⁰, τότε οι κατά παρέκκλιση της αίτησης τεθέντες στο ασφαλιστήριο όροι δεν δεσμεύουν τον λήπτη, και η ασφαλιστική σύμβαση θεωρείται ότι έχει καταρτισθεί υπό τους όρους της αίτησης προς κατάρτιση της ασφαλιστικής σύμβασης. Οι ρυθμίσεις αυτές, υπαγορεύτηκαν με σκοπό να παρασχεθεί στο λήπτη της ασφάλισης, και κατ' επέκταση στον ασφαλισμένο, προστασία έναντι της οργανωμένης και ευρισκομένης σε πλεονεκτικότερη θέση ασφαλιστικής επιχείρησης, από τον αιφνιδιασμό του λήπτη, με την θέση ειδικών όρων και ρυθμίσεων στο ασφαλιστήριο, που εκδίδεται από την ασφαλιστική επιχείρηση¹⁵¹.

4. Ο κίνδυνος

Σημαντική έννοια του δικαίου της ασφάλισης και του δικαίου της ασφαλιστικής επιχείρησης αποτελεί ο κίνδυνος¹⁵². Ως κίνδυνος ορίζεται, γενικώς, το ενδεχόμενο επελεύσεως ενός επιβλαβούς περιστατικού¹⁵³, ή με άλλα λόγια η δυνατότητα επέλευσης μιας οικονομικής ανάγκης¹⁵⁴. Η οικονομική ανάγκη προσδιορίζεται κάθε φορά από το περιεχόμενο της ασφαλιστικής σύμβασης¹⁵⁵. Συνίσταται στη ζημία που υφίσταται ένα πρόσωπο από την επέλευση ενός περιστατικού (της ασφαλιστικής περίπτωσης)¹⁵⁶. Επί παραδείγματι, όταν ο καλυπτόμενος κίνδυνος είναι η πυρκαγιά, η πραγματοποίηση της πυρκαγιάς αποτελεί την ασφαλιστική περίπτωση. Σε κάθε περίπτωση, εφόσον πραγματωθεί ο κίνδυνος και επέλθει η ασφαλιστική περίπτωση, ο λήπτης της ασφάλισης υποχρεούται να ειδοποιήσει εμπρόθεσμα τον ασφαλιστή για την επέλευση της

¹⁵⁰ Ρόκας (2008), 53.

¹⁵¹ ΑΠ 242/2011, ΕΕμπΔ 2011/623, ΔΕΕ 2011/1046, Επιδικία 2011/282, Ε7 2012/498 ·ΜονΕφΠειρ 173/2014.

¹⁵² Δούκας, Η Ιδιωτική Ασφάλιση, 1985, 28 επ «Κίνδυνος σαν οικονομικός όρος είναι κάθε φαινόμενο, που μπορεί να προκαλέσει ζημία οικονομική ή ψυχική, ανεπιθύμητη αλλαγή κατάστασης, σπάνια επιθυμητή (ασφάλεια ζωής, σύνταξη).» ·Σκουλούδης(1991), 51 επ ·Beaugendre (2000), 83 ·Χριστοδούλου, Η προσυμβατική δήλωση στο Ιδιωτικό Ασφαλιστικό Δίκαιο, 2005, 21 επ ·Merkin (2006⁸), 95 επ ·Ρόκας (2008), 15 «Ο κίνδυνος ως η πιθανότητα επέλευσης ενός περιστατικού που είναι σε θέση να δημιουργήσει ένα οικονομικό βάρος.» ·Ρόκας, Ασφαλιστικό δίκαιο, 2014³, 64 επ.

¹⁵³ Σινανιώτη–Μαρούδη(2014), 12 «Στο Ασφαλιστικό Δίκαιο, ο κίνδυνος αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της ασφάλισης και είναι εκείνο που διαφοροποιεί τις ασφαλιστικές από τις υπόλοιπες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες».

¹⁵⁴ Βελέντζας (1998), 56 ·Beignier (1999), 87 ·Αργυριάδης (2007⁵), 19 ·Ρόκας(2008), 16.

¹⁵⁵ Lambert-Faivre (2001¹¹), 242 “La détermination des risques assurés: La déclaration des risques”.

¹⁵⁶ Σύμφωνα με την απόφαση ΑΠ 763/2014, στην περίπτωση που επέλθει η ασφαλιστική περίπτωση και ο ασφαλιστής αποζημίωσε τον ασφαλισμένο, υποκαθίσταται στα έναντι του τρίτου, υπόχρεου προς αποζημίωση, δικαιώματα του ασφαλισμένου, στην έκταση που ικανοποίησε αυτόν, χωρίς να απαιτείται ιδιαίτερη δήλωση περί μεταβιβάσεως των δικαιωμάτων του ασφαλισμένου στον ασφαλιστή, αποδοχή τέτοιας δήλωσης ή ανακοίνωση περί αυτής προς τον τρίτο. Η υποκατάσταση αυτή έχει χαρακτήρα εκχωρήσεως εκ του νόμου. Δούκας (1998²), 104 επ.

ασφαλιστικής περίπτωσης¹⁵⁷. Η ειδοποίηση αυτή συνιστά ασφαλιστικό βάρος, στο οποίο οφείλει να ανταποκριθεί ο λήπτης της ασφάλισης, διαφορετικά δεν απαλλάσσεται μεν ο ασφαλιστής από την υποχρέωση καταβολής του ασφαρίσματος¹⁵⁸, δημιουργείται όμως σε βάρος του λήπτη της ασφάλισης, εφόσον η παράλειψή του οφείλεται σε υπαιτιότητά του, υποχρέωση προς αποκατάσταση της ζημίας, που προκάλεσε η παράλειψή του στον ασφαλιστή¹⁵⁹.

Βασικό χαρακτηριστικό του κινδύνου είναι η *αβεβαιότητα*, που αφορά το αν θα συμβεί το περιστατικό για το οποίο γεννήθηκε η ανάγκη ασφαλίσεως, το πότε θα συμβεί (*in certum quanto*) ή/και το εύρος των συνεπειών που θα προκαλέσει¹⁶⁰. Λόγου χάρη, είναι αβέβαιο εάν (*in certum an*) το ασφαλισμένο σπίτι καταστραφεί εξαιτίας μεγάλου σεισμού, είναι αβέβαιο το πότε θα επέλθει ο θάνατος σε ένα πρόσωπο, ενώ είναι βέβαιο ότι κάποια στιγμή θα πεθάνει¹⁶¹ και τέλος, είναι αβέβαιο το ύψος της οικονομικής ζημίας που προκλήθηκε από την καταστροφή εμπορευμάτων κατά την μεταφορά τους. Να επισημανθεί, ότι η αβεβαιότητα του κινδύνου αρκεί να είναι υποκειμενική για τον λήπτη της ασφάλισης, τον ασφαλισμένο ή τον δικαιούχο της ασφάλισης, με την έννοια ότι είναι δυνατό να έχει, ήδη, επέλθει ο κίνδυνος (επέλευση ασφαλιστικής περίπτωσης) την στιγμή που συνάπτεται η ασφαλιστική σύμβαση, με την βασική προϋπόθεση, βέβαια να αγνοούν την επέλευσή του, τα ασφαλιζόμενα πρόσωπα¹⁶². Σύμφωνα, μάλιστα με την απόφαση 1065/2015 ΑΠ, σε περίπτωση που ο λήπτης της ασφάλισης ή ο ασφαλισμένος ή ο

¹⁵⁷ ΟΛΑΠ 18/2015, ΝΟΜΟΣ ·Beignier (1999), 286 ·Αθανασιάδης (2006), 203 επ «Το εν λόγω καθήκον ανήκει στα λεγόμενα καθήκοντα αναγγελίας».

¹⁵⁸ Beignier (1999), 296.

¹⁵⁹ ΟΛΑΠ 1805/1986, ΝΟΜΟΣ ·ΑΠ 1136/2012, ΝΟΜΟΣ ·ΑΠ 855/2014, Ε7 2014/1288, ΔΕΕ 2014/1184, ΕΕμπΔ 2015/364, Αρμ 2015,1155.

¹⁶⁰ Αντωνόπουλος (1961), 25 ·Birds (1997⁴), 14 ·Σκουλούδης (1999³), 33 «Η αβεβαιότητα δεν πρέπει να οφείλεται σε αναποφασιστικότητα του ασφαλισμένου, αλλά μόνο στην τύχη. Μόνο τυχαία περιστατικά μπορούν να αποτελέσουν τον κίνδυνο.» ·Beignier (1999), 90 “ Le risqué est aléatoire parce qu’il dépend d’une éventuelle aléatoire.” ·Βελέντζας (2007²), 100 ·Αργυριάδης (2007⁵), 20 ·Ρόκας, Ασφαλιστική σύμβαση – Κάτ’ άρθρο ερμηνεία του ν. 2496/1997, 2014³, 12.

¹⁶¹ Σύμφωνα μάλιστα με την Γενική Εισαγγελέα, Eleanor Sharpston, στην υπόθεση C-51/13, ECLI:EU:C:2014:1921, η ασφάλιση ζωής, στην απλούστερη μορφή της, είναι εκείνη η σύμβαση δυνάμει της οποίας ο ασφαλιστής υπέχει την υποχρέωση να καταβάλει στον δικαιούχο ένα εγγυημένο ποσό (και, ενδεχομένως, να του καλύψει συγκεκριμένα έξοδα) στην περίπτωση που ο ασφαλισμένος (ο οποίος μπορεί, μολονότι δεν είναι αναγκαίο, να είναι ο αντισυμβαλλόμενος) αποβιώσει κατά τη διάρκεια της ασφαλίσεως. Η παροχή η οποία λαμβάνεται από την ασφάλεια ζωής είναι η ασφαλιστική κάλυψη για το χρονικό διάστημα της ασφάλειας ζωής, η οποία, ως εκ τούτου, περιλαμβάνει τη συγκεκριμένη καταβολή σε περίπτωση θανάτου. Σε αντίθεση με σχεδόν όλες τις άλλες συμβάσεις ασφαλίσεως, η ασφάλιση ζωής δεν ασφαλίζει έναντι ενός αβέβαιου κινδύνου: όλοι αποβιώνουν. Αυτό το οποίο είναι αβέβαιο είναι το αν ο θάνατος θα επέλθει όσο διαρκεί η ασφαλιστική κάλυψη. Η ασφάλιση προβλέπει την οικονομική αποζημίωση για την μέχρι ενός σημείου κάλυψη της οικονομικής ζημίας που προκαλείται από τον συγκεκριμένο θάνατο.

¹⁶² Ρόκας, Συμβατικό Ασφαλιστικό δίκαιο, 2016, 83.

δικαιούχος του ασφαρίσματος, κατά τη σύναψη της σύμβασης, γνώριζε ότι ασφαλιστική περίπτωση είχε ήδη επέλθει, ο ασφαλιστής δεν υποχρεούται σε παροχή και δικαιούται, εφόσον δεν γνώριζε την επέλευση του κινδύνου, το ασφάλιστρο μέχρι τέλους της ασφαλιστικής περιόδου. Κατ' ουσίαν, πρόκειται για ακυρωσία που στηρίζεται σε απάτη που διέπραξε ο αντισυμβαλλόμενος, αλλά ο νόμος έχει προβεί σε ειδική ρύθμισή της και την αντιμετωπίζει ως μονομερώς ανενεργή, δηλαδή ο ασφαλιστής δεν υποχρεούται από την ασφάλιση, δικαιούται όμως να απαιτήσει το ασφάλιστρο εφόσον δεν γνώριζε την επέλευση του κινδύνου¹⁶³. Χαρακτηριστικό, επίσης, του κινδύνου είναι η οικονομική μετατόπιση/μετάθεση (transfer) του κινδύνου από τα πληττόμενα πρόσωπα στον ασφαλιστή, ο οποίος στο εξής αναλαμβάνει τον κίνδυνο της καταστροφής ή της βλάβης του ασφαλιστικού συμφέροντος¹⁶⁴.

Ιδιαίτερης μνείας χρήζει η *κοινωνία κινδύνων*, η οποία στηρίζεται στη θεωρία του *μεγάλου αριθμού*. Αυτή λαμβάνει χώρα όταν περισσότερα πρόσωπα είναι εκτεθειμένα σε έναν κίνδυνο, αλλά ορισμένα εξ αυτών πλήττονται. Στην κοινωνία κινδύνων επιτυγχάνεται η κατανομή του κινδύνου μεταξύ των κοινωνιών (ασφαλισμένων), οι οποίοι έναντι χρηματικού ανταλλάγματος εξαγοράζουν τις οικονομικές συνέπειες της πραγματοποίησης του κινδύνου¹⁶⁵. Η κοινωνία κινδύνων στην ιδιωτική ασφάλιση εμφανίζεται είτε κεφαλαιουχικά με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας μέσω μιας ασφαλιστικής επιχείρησης, είτε αλληλοβοηθητικά με την μορφή της αμοιβαίας ασφάλισης ή αλληλασφάλισης από τους αλληλασφαλιστικούς συνεταιρισμούς¹⁶⁶. Να επισημανθεί ότι, όσο πιο πολλοί εκτίθενται στον κίνδυνο, τόσο πιο ασήμαντα και ανεπαίσθητα είναι τα αποτελέσματα από την πραγματοποίησή του¹⁶⁷.

¹⁶³ ΑΠ 1065/2015, ΝΟΜΟΣ.

¹⁶⁴ *Αντωνόπουλος* (1961), 24 · *Καλούσης* (1997), 18 · *Merkin* (2001⁷), 2 “A key determining factor of insurance is whether a risk is being transferred by the assured to the insurer. If no key is transferred, then there can be no insurance.” · *Χριστοδούλου* (2005), 22 επ · *Σινανιώτη-Μαρούδη* (2014), 14 · *Ρόκας*, Συμβατικό Ασφαλιστικό Δίκαιο, 2016, 33 «Ο εκτεταμένος κατακερματισμός (με την οικονομική έννοια) του κινδύνου καθιστά τις οικονομικές συνέπειες της επέλευσής του σε κάθε μεμονωμένο πρόσωπο, από αβέβαιες, μετρήσιμες με μαθηματική ακρίβεια και άρα κοστολογήσιμες».

¹⁶⁵ *Ρόκας* (2006¹¹), 46 «Κάθε ασφάλιση βασίζεται στο αξίωμα του μεγάλου αριθμού (των μελών της κοινωνίας των κινδύνων), δηλαδή, στον κατακερματισμό του κινδύνου, που σύμφωνα, με τον νόμο των πιθανοτήτων, πραγματοποιείται σε βάρος ενός πολύ μικρότερου αριθμού προσώπων από όσα απειλεί.» · *Βελέντζας* (2007²), 101 επ.

¹⁶⁶ Άρθρα 2 και 35 ν.δ. 400/1970 · *Σινανιώτη-Μαρούδη* (2014), 14 · *Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2014⁴), 26.

¹⁶⁷ *Αργυριάδης* (1986⁴), 17 «Για να υπάρχει κοινωνία κινδύνου, πρέπει να γίνεται πραγματική κατανομή του κινδύνου σε περισσότερα πρόσωπα και όχι απλή μετατόπιση από το ένα πρόσωπο στο άλλο.» · *Ρόκας*, Συμβατικό Ασφαλιστικό Δίκαιο, 2016, 32 «Χωρίς την ύπαρξη του μεγάλου αριθμού, χωρίς την έκθεση πολλών σε έναν κίνδυνο που προϋποθέτει η κοινωνία των μεγάλων κινδύνων, η ασφαλιστική σύμβαση καθίσταται εν όλω ή εν μέρει *τυχηρή σύμβαση*».

Ανάλογα με τον κίνδυνο που καλύπτεται, οι ασφαλίσεις διακρίνονται σε χερσαίες, θαλάσσιες και αεροπορικές¹⁶⁸. Στη χερσαία ασφάλιση ο κανόνας είναι ότι πρέπει να καθορίζονται ειδικά οι ασφαλιζόμενοι κίνδυνοι¹⁶⁹ (σύστημα ειδικότητας των ασφαλισμένων κινδύνων). Αντιθέτως, στη θαλάσσια και αεροπορική ασφάλιση λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των κινδύνων που μπορούν να πραγματοποιηθούν κατά τη διάρκεια ενός θαλάσσιου και ενός αεροπορικού ταξιδιού αντίστοιχα (σύστημα καθολικότητας των ασφαλισμένων κινδύνων)¹⁷⁰. Μία, ακόμη, διάκριση του κινδύνου συνίσταται, σε ασφάλιση προσωπικών κινδύνων λ.χ. ασφάλιση ζωής, ασφάλιση ασθενείας, και σε ασφάλιση μη προσωπικών ή περιουσιακών κινδύνων¹⁷¹ λ.χ. ασφάλιση κλοπής (personenundnichtpersonenversicherung)¹⁷².

Η έννοια του κινδύνου κατέχει ιδιαίτερη θέση στην Αφερεγγυότητα II (Solvency II). Μάλιστα, σημαντικός νεωτερισμός της Οδηγίας 2009/138/EK, είναι ότι εισάγει ένα νέο μοντέλο συστήματος εποπτείας, το οποίο βασίζεται στον κίνδυνο (*risk based*). Χαρακτηριστικό του συστήματος αυτού είναι, ότι οι ίδιες οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις στρέφονται στον υπολογισμό και τη διαχείριση των κινδύνων¹⁷³ που πρόκειται να αναλάβουν¹⁷⁴. Μάλιστα, στην ορθή ή μη διαχείριση των ασφαλισμών κινδύνων εκ μέρους των ασφαλιστικών εταιρειών, βασίζεται και η αξιολόγησή τους από την αρμόδια Αρχή Εποπτείας, για την οποία θα γίνει λόγος κατωτέρω. Κάθε ασφαλιστική επιχείρηση, σύμφωνα με την Οδηγία, πρέπει να λάβει υπόψη της το σύνολο των κινδύνων που την απειλούν ή είναι πιθανό να την απειλήσουν μελλοντικά. Για τον υπολογισμό των κινδύνων, έχουν υιοθετηθεί από την Οδηγία 2009/138/EK, διάφορα εργαλεία, πρότυπα ποιότητας, μέθοδοι, υποδείγματα, που καθιστούν την προσμέτρηση πραγματοποιήσιμη και τα αποτελέσματα αυτής ανταποκρινόμενα σε σωστές μετρήσεις.

Στο σημείο αυτό μάλιστα, ευρίσκεται και η μεγάλη διαφορά της με την Αφερεγγυότητα I (Solvency I), κατά την οποία υφίστατο μία ενιαία διαδικασία για το σύνολο των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, χωρίς την ύπαρξη οποιασδήποτε διάκρισης (“one-model-fits-all”)¹⁷⁵. Αντιθέτως, στη νέα Οδηγία υιοθετείται μια νέα διαδικασία προσδιορισμού του κινδύνου, ήτοι η διαμόρφωση του ατομικού προφίλ κινδύνου κάθε ξεχωριστής ασφαλιστικής επιχείρησης. Η νέα αυτή διαδικασία

¹⁶⁸ Αντωνόπουλος (1961), 66 επ·Κιάντος (2003⁸), 23.

¹⁶⁹ Ρόκας, Ασφαλιστική σύμβαση – Κάτ’ άρθρο ερμηνεία του ν. 2496/1997, 2014³, 18.

¹⁷⁰ Χατζηνικολάου–Αγγελίδου (2014⁴), 31.

¹⁷¹ Βελέντζας (1998), 58.

¹⁷² Αργυριάδης (1986⁴), 32·Χατζηνικολάου–Αγγελίδου(2014⁴), 32.

¹⁷³ Όλες οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις οφείλουν να διαθέτουν ένα οργανωμένο σύστημα διαχείρισης κινδύνου (*risk management*). Το ίδιο ισχύει και επί των πιστωτικών ιδρυμάτων).

¹⁷⁴ Απιολ. Έκθεση αριθ. 15 Οδηγίας 2009/138/EK.

¹⁷⁵ Ρόκας, Solvency II – Εποπτεία των (Αντ)ασφαλιστικών Επιχειρήσεων, 2016, 12.

υποβοηθείται και είναι τελικώς πραγματοποιήσιμη, με την έκδοση πράξεων κατ' εξουσιοδότηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς και κατευθυντήριων γραμμών από την ΕΙΟΡΑ. Και τούτο καθίσταται εφικτό, διότι, η Αφερεγγυότητα II (Solvency II) έχει «χτιστεί πάνω» σε αρχές (principles based law) και όχι σε δύσκαμπτους κανόνες (rules based law). Κύρια θέση στην Οδηγία κατέχει, άλλωστε, η αρχή της αναλογικότητας, εδραιώνοντας την θέση ότι κάθε επιχείρηση πρέπει να αντιμετωπίζεται ανάλογα με τη δυναμική της και τους αναλήψιμους από αυτήν κινδύνους¹⁷⁶.

¹⁷⁶ Ρόκας, Solvency II – Εποπτεία των (Αντ)ασφαλιστικών Επιχειρήσεων, 2016, 9 επ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ - ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Ι. Η Οδηγία 2009/138 (Αφερεγγυότητα II) – Πεδίο εφαρμογής

Την τελευταία δεκαετία, το ενδιαφέρον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σχετικά με το χώρο της ασφαλιστικής αγοράς (insurance market), ήταν προσανατολισμένο στη σύνταξη της Οδηγίας 2009/138/ΕΚ, προς την οποία εναρμονίστηκε η ελληνική νομοθεσία με τον ν.4364/2016. Μέχρι τη θεσμοθέτηση της παρούσας, βρισκόταν σε ισχύ το ειδικό ν.δ. 400/70 «περί ιδιωτικής επιχειρήσεως ασφαλίσεως» (όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω), το οποίο ήταν εναρμονισμένο με μια σειρά Οδηγιών, οι οποίες περιείχαν διάσπαρτες διατάξεις περί του δικαίου της ιδιωτικής ασφαλίσεως. Κατ' ουσία, η Οδηγία 2009/138/ΕΚ ή άλλως Αφερεγγυότητα II (Solvency II) δεν αποτελεί ένα εξυπαρχής νέο νομοθετικό κείμενο. Αντιθέτως, το μεγαλύτερο μέρος της είναι απόρροια μεταφοράς κειμένων από τις προϊσχύουσες Οδηγίες, και συγκεκριμένα από τις 13 Οδηγίες οι οποίες είναι γνωστές ως Φερεγγυότητα I¹⁷⁷ και την Οδηγία 2007/44/ΕΚ¹⁷⁸ που ίσχυαν μέχρι την θεσμοθέτηση της παρούσας, και οι οποίες βέβαια καταργήθηκαν αμέσως μόλις τέθηκε σε ισχύ η τελευταία¹⁷⁹. Με άλλα λόγια, η Οδηγία 2009/138/ΕΚ αποτελεί μια σημαντική προσπάθεια κωδικοποίησης των διατάξεων που αφορούν το δίκαιο των ασφαλιστικών επιχειρήσεων και αναδιατύπωσης σε ένα νέο, και ενιαίο νομοθετικό κείμενο. Τούτο δε, δεν σημαίνει πως οι αλλαγές, μεταρρυθμίσεις ή συμπληρώσεις που εισάγει η τελευταία αυτή Οδηγία είναι ήσσονος σημασίας. Αντιθέτως, εισάγεται ένα *νέο σύστημα εποπτείας* των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, για το οποίο θα γίνει λόγος κατωτέρω. Σημαντική είναι η καινοτομία που φέρει η Αφερεγγυότητα II (Solvency II), και η οποία αφορά την συγκέντρωση των απαιτήσεων του εποπτικού δικαίου για τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις ζημιών, ζωής, για τις αντασφαλιστικές επιχειρήσεις και για τους ασφαλιστικούς ομίλους¹⁸⁰. Πρόκειται για μια, αδιαμφισβήτητα, άκρως σημαντική νομοθετική προσπάθεια κωδικοποίησης του συνόλου των διατάξεων και των

¹⁷⁷ Πρόκειται για τις εξής 13 Οδηγίες ή άλλως «Φερεγγυότητα Ι»: 64/225/ΕΟΚ, 73/239/ΕΟΚ, 73/240/ΕΟΚ, 76/580/ΕΟΚ, 78/473/ΕΟΚ, 84/641/ΕΟΚ, 87/344/ΕΟΚ, 88/357/ΕΟΚ, 92/49/ΕΟΚ, 98/78/ΕΚ, 2001/17/ΕΚ, 2002/83/ΕΚ, 2005/68/ΕΚ, τις οποίες αντικατέστησε η Οδηγία 2009/138/ΕΚ από την έναρξη εφαρμογής της.

¹⁷⁸ Σινανιώτη-Μαρούδη (2014), 130.

¹⁷⁹ Ρόκας, Solvency II – Εποπτεία των (Αντ)ασφαλιστικών Επιχειρήσεων, 2016, 9.

¹⁸⁰ Ρόκας, Solvency II – Εποπτεία των (Αντ)ασφαλιστικών Επιχειρήσεων, 2016, 9.

κανόνων που αφορούν τις ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές επιχειρήσεις εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁸¹.

Η Οδηγία 2009/138/EK είναι Οδηγία πλαίσιο και πλήρους εναρμόνισης¹⁸². Αυτό σημαίνει πως ο Ευρωπαίος νομοθέτης έχει ρυθμίσει με τρόπο εξαντλητικό τα ζητήματα που πραγματεύεται η παρούσα Οδηγία, μη αφήνοντας περιθώρια στα κράτη - μέλη να κινηθούν άλλες διαδικασίες ή να λάβουν διαφορετικά μέτρα, από αυτά που ορίζονται στην παρούσα. Έτσι, ακόμη και στην περίπτωση που ο εθνικός νομοθέτης επιθυμεί να θεσπίσει επιπρόσθετες απαιτήσεις εκείνων της Οδηγίας επί ενός ζητήματος, δεν έχει τη δυνατότητα να το πράξει. Η μόνη περίπτωση, κατά την οποία παρέχεται η δυνατότητα στον εθνικό νομοθέτη να διαφοροποιηθεί από τις διατάξεις μιας Οδηγίας πλήρους εναρμόνισης είναι να αναφέρεται ρητά στο νομοθετικό κείμενο, δηλαδή ότι το παρόν ζήτημα θα ρυθμιστεί από τον εθνικό νομοθέτη. Αυτό δεν σημαίνει, σαφέστατα, ότι μεταβάλλεται ο χαρακτήρας της Οδηγίας από πλήρους εναρμόνισης σε μερικής. Τέτοια περίπτωση λαμβάνει χώρα και στην Αφερεγγυότητα II (Solvency II). Στο άρθρο 269 της Οδηγίας για παράδειγμα, ο Ευρωπαίος νομοθέτης αφήνει το περιθώριο στον εθνικό νομοθέτη να ρυθμίσει εκείνος τα σχετικά ζητήματα. Έτσι, λοιπόν, ο ν. 4364/2016 περιλαμβάνει και ένα φάσμα μη εναρμονισμένων διατάξεων εθνικού δικαίου. Οι μη εναρμονισμένες διατάξεις αναφέρονται κυρίως στα ζητήματα εξυγίανσης και εκκαθάρισης μιας ασφαλιστικής επιχείρησης¹⁸³. Με τον τρόπο αυτό, δίδεται η δυνατότητα στον Έλληνα νομοθέτη να ρυθμίσει ο ίδιος, τόσο τη διαδικασία εξυγίανσης καθεαυτή, όσο και τα λαμβανόμενα κάθε φορά εξυγιαντικά μέτρα.

Η Οδηγία 2009/138 αποτελεί το πρώτο επίπεδο (level) του συστήματος Solvency II. Πιο συγκεκριμένα, ακολουθείται η γνωστή διαδικασία *Lamfallussy*¹⁸⁴, η οποία εφαρμόζεται στο χρηματοοικονομικό πεδίο εντός της ΕΕ, και σύμφωνα με αυτή τη διαδικασία η Solvency II δομείται σε επίπεδα (levels). Ειδικότερα, η διαδικασία στο πρώτο επίπεδο είναι η εξής: Αρχικά, η Επιτροπή υποβάλλει προς το Ευρωκοινοβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών πρόταση, σχετικά με την

¹⁸¹ Σινανιώτη-Μαρούδη (2014), 145.

¹⁸² Ρόκας, Solvency II – Εποπτεία των (Αντ)ασφαλιστικών Επιχειρήσεων, 2016, 8.

¹⁸³ Ρόκας, Solvency II – Εποπτεία των (Αντ)ασφαλιστικών Επιχειρήσεων, 2016, 18 «Δεδομένου ότι σε ζητήματα εξυγίανσης η Οδηγία δεν περιέχει καθόλου ρυθμίσεις σχετικά με την διαδικασία που θα πρέπει να ακολουθηθεί, ενώ και το άρθρο 269 αυτής παραπέμπει στην εθνική νομοθεσία, εναπόκειται στον εθνικό νομοθέτη να ρυθμίσει σε εθνικό επίπεδο τις διαδικασίες και τα μέτρα εξυγίανσης. Έτσι, οι διατάξεις των άρθρων 223 επ ν. 4364/2016 αποτελούν εθνικές διατάξεις που τελούν υπό την επιφύλαξη της συμβατότητάς τους με το ενωσιακό δίκαιο (πρωτογενές και δευτερογενές).

¹⁸⁴ Η διαδικασία *Lamfallussy* αφορά τον τρόπο παραγωγής κανόνων στο ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό δίκαιο και υιοθετήθηκε από τα κοινοτικά όργανα το 2002 καταρχήν στο τομέα των κεφαλαιαγορών. Στη συνέχεια αποφασίστηκε η επέκτασή της στον τραπεζικό και τον ασφαλιστικό τομέα.

υιοθέτηση νομοθετικών κειμένων του δευτερογενούς ενωσιακού δικαίου και την έκδοση κοινοτικών πράξεων, δηλαδή Οδηγιών ή Κανονισμών. Σε δεύτερο στάδιο, εκκινούν οι συζητήσεις και οι διαβουλεύσεις μεταξύ της Επιτροπής, του Ευρωκοινοβουλίου και του Συμβουλίου των Υπουργών, αναφορικά με την απόρριψη ή την έγκριση της πρότασης της Επιτροπής. Εν προκειμένω, η Οδηγία που υιοθετήθηκε είναι η Οδηγία 2009/138/EK, ύστερα και από τις αλλαγές – τροποποιήσεις, συμπληρώσεις -, που δέχθηκε, αρχικά από την Οδηγία 2011/89/EK (Ficod1), έπειτα από την Οδηγία 2012/23/ΕΕ (QuickFix), και στη συνέχεια από την Οδηγία 2014/51(Omnibus II).

Πρέπει να τονιστεί ότι με την παρούσα Οδηγία, εγκαινιάζεται ένας νέος τρόπος υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων στα κράτη εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος εντοπίζεται σε νεωτεριστικές τεχνικές διαχείρισης κινδύνων¹⁸⁵, αλλά και σε αρχές, όπως αυτές της εταιρικής διακυβέρνησης, της διαφάνειας και της σταθερότητας. Το νέο αυτό σύστημα υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων αντικαθιστά πλήρως όλα τα υφιστάμενα συστήματα που μέχρι την έκδοση της παρούσας Οδηγίας, είχαν υιοθετήσει τα κράτη μέλη της Ένωσης.

Η Αφερεγγυότητα II (Solvency II) εφαρμόζεται, πέρα από τα κράτη της ΕΕ, και στα κράτη που ανήκουν στον ευρύτερο Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, δηλαδή στη Νορβηγία, την Ισλανδία και το Λιχτενστάιν¹⁸⁶. Η παρούσα Οδηγία εφαρμόζεται α) σε (αντ)ασφαλιστικές επιχειρήσεις με έδρα την Ελλάδα είτε υπό καθεστώς εγκατάστασης είτε υπό καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών¹⁸⁷, β) σε (αντ)ασφαλιστικές επιχειρήσεις που έχουν την έδρα τους σε Τρίτη χώρα αλλά διαθέτουν υποκατάστημα¹⁸⁸ στην Ελλάδα¹⁸⁹, με βάση και τις προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 130 ν. 4364/2016, γ) σε (αντ)ασφαλιστικές επιχειρήσεις με έδρα σε κράτος μέλος της ΕΕ που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα είτε υπό καθεστώς

¹⁸⁵ Απιολ. Έκθεση Πρότασης 1.2. της Επιτροπής, Βρυξέλλες 2.10.2013, COM (2013) 680 FINAL, 4: «Η Οδηγία αυτή θεσπίζει ένα νέο και σύγχρονο καθεστώς φερεγγυότητας των ασφαλιστικών και αντασφαλιστικών επιχειρήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Προβλέπει μια προσέγγιση προσανατολισμένη στους οικονομικούς κινδύνους η οποία παρέχει κίνητρα σε ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές επιχειρήσεις, ώστε να υπολογίζουν και να διαχειρίζονται κατάλληλα τους κινδύνους που αναλαμβάνουν».

¹⁸⁶ Ρόκας, Solvency II – Εποπτεία των (Αντ)ασφαλιστικών Επιχειρήσεων, 2016, 8.

¹⁸⁷ Άρθρο 2 παρ. 1α' ν. 4364/2016.

¹⁸⁸ Άρθρο 3 παρ. 11 ν. 4364/2016: «Ως υποκατάστημα νοείται το πρακτορείο ή υποκατάστημα (αντ)ασφαλιστικής επιχείρησης, το οποίο βρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος καταγωγής της. Με υποκατάστημα εξομοιώνεται κάθε μόνιμη παρουσία (αντ)ασφαλιστικής επιχείρησης στην Ελλάδα που ασκείται μέσω απλού γραφείου το οποίο διευθύνεται από το προσωπικό της ίδιας της επιχείρησης, ή από ανεξάρτητο πρόσωπο, εντεταλμένο να ενεργεί μόνιμως για την επιχείρηση όπως θα ενεργούσε ένα πρακτορείο».

¹⁸⁹ Άρθρο 2 παρ. 1γ' ν. 4364/2016.

εγκατάστασης είτε υπό καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών¹⁹⁰ και τέλος δ) σε αντασφαλιστικές επιχειρήσεις με έδρα την Ελλάδα¹⁹¹. Να σημειωθεί ότι μέχρι στιγμής δεν υπάρχει αντασφαλιστική επιχείρηση που να έχει την έδρα της στην Ελλάδα. Ειδικότερα, απευθύνεται και εφαρμόζεται, κυρίως, σε μεγάλες ασφαλιστικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον ευρύτερο Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο. Τούτο δεν σημαίνει, ότι εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της οι μικρότερες, οι μικρομεσαίες ασφαλιστικές επιχειρήσεις. Ωστόσο, στο σημείο αυτό, για τον εάν, δηλαδή, μία ασφαλιστική εταιρεία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 2009/138/EK, θα πρέπει κάθε φορά να λαμβάνεται υπόψη η αρχή της αναλογικότητας¹⁹². Η υπό κρίση αρχή αναλύεται σε τρεις επιμέρους αρχές: α) την αρχή της αναγκαιότητας, δηλαδή ότι οι απαιτήσεις για τις μικρομεσαίες ασφαλιστικές επιχειρήσεις και η άσκηση των εποπτικών εξουσιών θα πρέπει να είναι οι αναγκαίες¹⁹³, β) την αρχή της καταλληλότητας, δηλαδή ότι οι απαιτήσεις για τις μικρομεσαίες ασφαλιστικές επιχειρήσεις και η άσκηση των εποπτικών εξουσιών θα πρέπει να είναι οι κατάλληλες για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου, και γ) την αρχή της αναλογικότητας υπό στενή έννοια, δηλαδή ότι οι απαιτήσεις για τις μικρομεσαίες ασφαλιστικές επιχειρήσεις και η άσκηση των εποπτικών εξουσιών θα πρέπει να μην επιβάλουν υπέρμετρη επιβάρυνση σε αυτές σε σχέση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς. Σημειωτέον ότι, ειδικά για τις μικρές ασφαλιστικές επιχειρήσεις που δεν πραγματοποιούν ασφάλιστρα άνω των πέντε (5) εκατομμυρίων ευρώ το χρόνο¹⁹⁴ (καλούμενες ως εξαιρούμενες λόγω μεγέθους) εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 7 και 12 ν. 4364/2016 και όχι το σύνολο των διατάξεων του ν. 4364/2016. Ωστόσο, σύμφωνα με την Αιτιολ. Έκθεση αριθ. 5της Οδηγίας 2009/138/EK: «Οι επιχειρήσεις οι οποίες εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Οδηγίας θα πρέπει να μπορούν να κάνουν χρήση των βασικών ελευθεριών που προβλέπει η συνθήκη¹⁹⁵. Επίσης, εξαιρούνται από το

¹⁹⁰ Άρθρο 2 παρ. 1δ' και άρθρο 117 – 119 ν. 4364/2016.

¹⁹¹ Άρθρο 2 παρ. 1β' ν. 4364/2016.

¹⁹² Η αρχή της αναλογικότητας εγγράφεται στο άρθρο 5 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση Αιτιολ. Έκθεση αριθ. 19 της Οδηγίας 2009/138/EK: «Η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να είναι υπερβολικά επαχθής για τις μικρομεσαίες ασφαλιστικές επιχειρήσεις. Ένα από τα μέσα επίτευξης αυτού του στόχου είναι η σωστή εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας. Η αρχή αυτή θα πρέπει να εφαρμόζεται τόσο στις απαιτήσεις για τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις όσο και στην άσκηση των εποπτικών εξουσιών».

¹⁹³ Υπό την έννοια ότι ο στόχος δεν μπορεί να επιτευχθεί με άλλο μέτρο εξίσου αποτελεσματικό, αλλά λιγότερο επιβλαβές για τα προστατευόμενα έννομα συμφέροντα.

¹⁹⁴ Άρθρο 4 Οδηγίας 2009/138/EK και άρθρο 7 παρ. 2 ν. 4364/2016.

¹⁹⁵ Οι επιχειρήσεις αυτές έχουν τη δυνατότητα να ζητούν έγκριση με βάση την παρούσα οδηγία προκειμένου να επωφεληθούν από την ενιαία άδεια που προβλέπεται σε αυτήν.

πεδίο εφαρμογής της παρούσας οι ασφαλίσεις που περιλαμβάνονται σε σύστημα υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης¹⁹⁶.

1. Ο σκοπός του Ευρωπαϊού νομοθέτη (ratio)

Ο Ευρωπαίος νομοθέτης με τη σύνταξη της Οδηγίας 2009/138/ΕΚ, επιδιώκει τη θέσπιση ενιαίων κανόνων που θα αφορούν το σύνολο της εσωτερικής ασφαλιστικής αγοράς. Από το 1973, είχε απασχολήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση το ζήτημα της εξέλιξης και της διευκόλυνσης της άσκησης των ασφαλιστικών δραστηριοτήτων εντός της Κοινότητας¹⁹⁷. Είναι γεγονός, ότι η ανομοιομορφία των κανόνων, που προέκυπτε από τις διαφορετικές ασφαλιστικές νομοθεσίες των κρατών - μελών, δημιουργούσε εμπόδια στην άνθηση του θεσμού του δικαίου των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, ενώ αποτελούσε ταυτόχρονα ανασταλτικό παράγοντα στην εξέλιξη των διεθνών συναλλαγών. Η ανάγκη, λοιπόν, για τη δημιουργία ενός ενιαίου νομικού πλαισίου, το οποίο θα ίσχυε για το σύνολο των ασφαλιστικών επιχειρήσεων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κρίθηκε επιτακτική. Η θέση σε ισχύ της Solvency II, έδωσε τέλος στην ανομοιομορφία και, κατ' επέκταση στην ανασφάλεια δικαίου που επικρατούσε στον ασφαλιστικό χώρο εντός της ΕΕ¹⁹⁸, διαμορφώνοντας μια κοινή πεποίθηση για την ανάγκη βελτίωσης της ασφαλιστικής κάλυψης των κινδύνων.

Η επικράτηση της Αφερεγγυότητα II (Solvency II), είχε ως αποτέλεσμα, την καθιέρωση συντονισμένων κανόνων, σε όλη την έκταση της ΕΕ, στους οποίους υπόκεινται οι ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές επιχειρήσεις. Επιτεύχθηκε ο στόχος του Ευρωπαϊού νομοθέτη για μία ομαλή, σταθερή και ασφαλή εσωτερική αγορά. Η ομαλή λειτουργία της αγοράς οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στους νέους κανόνες

¹⁹⁶ Άρθρο 3 Οδηγίας 2009/138/ΕΚ.

¹⁹⁷ Σινανιώτη-Μαρούδη, Η Φερεγγυότητα των Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων (Solvency II) σε 23^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου – Η αντιμετώπιση της αφερεγγυότητας, 2013, 645: «Η Ευρωπαϊκή Ένωση ήδη από το 1973 μελετούσε τρόπους για την αναβάθμιση και αποτελεσματικότερη λειτουργία των ασφαλιστικών υπηρεσιών και την κεφαλαιακή επάρκεια των ασφαλιστικών επιχειρήσεων».

¹⁹⁸ Αιτιολογική Έκθεση Πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Βρυξέλλες 10.7.2007, COM(2007) 361 τελικό: «Οι ισχύοντες κανόνες φερεγγυότητας είναι παρωχημένοι. Δεν είναι ευαίσθητοι στους κινδύνους, αφήνουν μεγάλο περιθώριο στα κράτη μέλη για αποκλίσεις σε εθνικό επίπεδο, δεν αντιμετωπίζουν σωστά το ζήτημα της εποπτείας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων και έχουν, εν τω μεταξύ, ξεπερασθεί από τις εξελίξεις στη βιομηχανία καθώς και από τις διεθνείς και τις διακλαδικές εξελίξεις. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο προτείνεται ένα νέο καθεστώς φερεγγυότητας, αποκαλούμενο Φερεγγυότητα II, το οποίο αντικατοπτρίζει πλήρως τις πλέον πρόσφατες εξελίξεις στην προληπτική εποπτεία, την αναλογιστική επιστήμη και τη διαχείριση κινδύνων και παρέχει παράλληλα τη δυνατότητα για μελλοντικές προσαρμογές».

εποπτείας¹⁹⁹ επί των ασφαλιστικών επιχειρήσεων που εισήχθησαν με την παρούσα Οδηγία. Ο Ευρωπαίος νομοθέτης στην Αιτιολογική Σκέψη (αριθ. 17) της Οδηγίας 2009/138/EK τονίζει ότι, *με την παρούσα Οδηγία τα κράτη μέλη θα μεριμνήσουν για την ύπαρξη αρχών εποπτείας οι οποίες θα διαθέτουν τα μέσα για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους*. Οι νέες αρχές εποπτείας, λοιπόν, θα έχουν υπό στενή παρακολούθηση την άσκηση δραστηριοτήτων και την χρηματοοικονομική κατάσταση των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, επιδιώκοντας την πρόληψη καταστάσεων αφερεγγυότητας και μη βιωσιμότητάς των²⁰⁰. Μάλιστα, σύμφωνα με το νέο καθεστώς φερεγγυότητας, η αξιολόγηση των ασφαλιστικών εταιριών από τις εποπτικές αρχές θα γίνεται βάσει των κινδύνων που οι ασφαλιστικές έχουν αναλάβει και, κατά πόσο οι τελευταίες είναι σε θέση να διαχειριστούν αυτούς²⁰¹. Γίνεται αντιληπτό, επομένως, ότι ο Ευρωπαίος νομοθέτης δίνει μεγάλη σημασία στην πρόληψη μιας κατάστασης, διότι γνωρίζει πως είναι στενή η συνάφεια μεταξύ της κατάρρευσης μιας μεγάλης επιχείρησης με την κρίση στον τραπεζικό τομέα και στην οικονομία γενικότερα. Το σύνολο των μεταρρυθμίσεων που προωθήθηκαν με την Αφερεγγυότητα II (Solvency II), αναμφισβήτητα, στόχο είχε, την αρωγή και υποστήριξη του γενικότερου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Άλλωστε, δεν είναι τυχαίο το γεγονός τούτο: Η Αφερεγγυότητα II (Solvency II) ακολούθησε ξεκάθαρα το μοντέλο της Βασιλείας II. Υφίσταται κοινή μεθοδολογία, η οποία εντοπίζεται στη δυνατότητα που δίδεται τόσο

¹⁹⁹ Ψυχομάνης, Εγχειρίδιο Τραπεζικού Δικαίου, 2016², 55, όπου ως εποπτεία στο πλαίσιο του τραπεζικού συστήματος, ορίζεται η νομοθετικά προβλεπόμενη αρμοδιότητα συγκεκριμένης διοικητικής αρχής να αποφασίζει για τη σύσταση και να επιβλέπει, εν γένει, τη γένεση και τον «βίο» των πιστωτικών ιδρυμάτων, επεμβαίνοντας σε αυτόν προληπτικά και κυρωτικά. Για αυτού του είδους την εποπτεία γίνεται λόγος και επί των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

²⁰⁰ Cousy, Το μέλλον του Δικαίου της Ασφαλιστικής Σύμβασης: Προς μια «προσέγγιση» του δικαίου της Ασφαλιστικής Σύμβασης και των κανόνων δεοντολογίας των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, σε: Νέες τάσεις στο Δίκαιο της Ασφαλιστικής Σύμβασης, (επιμ. Ελληνικός Σύλλογος Ασφαλιστικής Επιστήμης), 2006, 14 «Η προληπτική εποπτεία αποσκοπεί στον έλεγχο φερεγγυότητας των τραπεζών και των επενδυτικών επιχειρήσεων (βραχυπρόθεσμα), και των ασφαλιστικών επιχειρήσεων (μακροπρόθεσμα). Σε αντίθεση, η εποπτεία της άσκησης της δραστηριότητας αποσκοπεί στην προώθηση της εύτακτης και διάφανης αγοράς, καθώς και σε διαφανείς σχέσεις μεταξύ των μελών της αγοράς.» Ψυχομάνης (2016²), 55, όπου υποστηρίζεται ότι σκοπός της εποπτείας και επί των πιστωτικών ιδρυμάτων, είναι η αποτροπή κάθε κινδύνου οικονομικής κρίσης μιας τράπεζας ή κινδύνου γενικότερης συστημικής αστάθειας, δεδομένου της σημασίας του τραπεζικού συστήματος για την γενικότερη οικονομία.

²⁰¹ Αιτιολογική Έκθεση Πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Βρυξέλλες 10.7.2007, COM(2007) 361 τελικό: «Ένα σύστημα ορθών αρχών οικονομικής αξιολόγησης θα αποκαλύψει την πραγματική χρηματοοικονομική θέση των ασφαλιστών, αυξάνοντας τη διαφάνεια και την εμπιστοσύνη σε ολόκληρο τον κλάδο. Η θέσπιση κανονιστικών απαιτήσεων με βάση τον κίνδυνο θα συμβάλει στην ενίσχυση της προστασίας των αντισυμβαλλομένων, από τη μια, και στον περιορισμό των δαπανών των ασφαλιστών από την άλλη».

στην τραπεζική όσο και στην ασφαλιστική επιχείρηση να αναπτύξουν το δικό τους μοντέλο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Ο Ευρωπαίος νομοθέτης δεν δίνει μικρότερη σημασία στην καθιέρωση κανόνων εξυγίανσης και κανόνων εκκαθάρισης. Μάλιστα, στην Αιτιολογική Σκέψη (αριθ. 3) της Οδηγίας 2009/138/EK, επισημαίνει ότι η εξασφάλιση εξυγιαντικής διαδικασίας, εξυγιαντικών μέτρων και εκκαθαριστικής διαδικασίας κρίνονται απαραίτητα για την προάσπιση των συμφερόντων των πιστωτών²⁰². Στις Αιτιολογικές Σκέψεις (αριθ. 16 και 17) της Οδηγίας 2009/138/EK, δηλώνεται, με τρόπο σαφή, ότι η *ratio* εν προκειμένω, είναι η προστασία και η εξασφάλιση των χρηματοπιστωτικών συμφερόντων των αντισυμβαλλομένων, των δικαιούχων²⁰³ της ασφάλισης, των καταναλωτών²⁰⁴, προσφέροντάς τους βιώσιμα ασφαλιστικά προϊόντα και προστατεύοντάς τους οικονομικά σε πιθανή ανώμαλη εξέλιξη της πορείας της ασφαλιστικής επιχείρησης, με την οποία συμβλήθηκαν. Κύριος στόχος του Ευρωπαίου νομοθέτη είναι η διασφάλιση των συμφερόντων των αντισυμβαλλομένων²⁰⁵.

Ακόμη, με τη θεσμοθέτηση του νέου εποπτικού πλαισίου, ο Ευρωπαίος νομοθέτης στοχεύει στην επιβολή μέτρων που θα περιφρουρήσουν την διαφάνεια και τη νομιμότητα στην ευρωπαϊκή ασφαλιστική αγορά²⁰⁶. Η δημόσια πληροφόρηση, για την οποία θα γίνει λόγος στην Ενότητα Γ' του ίδιου Κεφαλαίου, επικουρεί τον σκοπό αυτό. Άλλωστε, ενδυναμώνοντας τη λειτουργία των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, και περιβάλλοντάς τις με τον μανδύα της ασφάλειας, τις κάνει πιο

²⁰² Αιτιολ. Έκθεση αριθ. 3 της Οδηγίας 2009/138/EK: «...για την προστασία των πιστωτών, θα πρέπει να θεσπισθούν κανόνες σχετικά με τις διαδικασίες εξυγίανσης και εκκαθάρισης των ασφαλιστικών επιχειρήσεων».

²⁰³ Αιτιολ. Έκθεση αριθ. 16 εδ. β' της Οδηγίας 2009/138/EK: «Ο όρος «δικαιούχος» καλύπτει κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει κάποιο δικαίωμα στο πλαίσιο ασφαλιστικής σύμβασης».

²⁰⁴ Αιτιολ. Έκθεση αριθ. 16 της Οδηγίας 2009/138/EK: «Ο κύριος στόχος της ρύθμισης και της εποπτείας του ασφαλιστικού και αντασφαλιστικού κλάδου είναι η κατάλληλη προστασία των αντισυμβαλλομένων και των δικαιούχων».

²⁰⁵ Αιτιολ. Έκθεση αριθ. 16 εδ. γ' της Οδηγίας 2009/138/EK: «Η χρηματοπιστωτική σταθερότητα και η παγίωση δίκαιων και σταθερών αγορών αποτελούν περαιτέρω στόχους της ρύθμισης και της εποπτείας του ασφαλιστικού και αντασφαλιστικού κλάδου, οι οποίοι θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, χωρίς όμως να υπονομεύουν τον κύριο στόχο».

²⁰⁶ Ρόκας, Συμβατικό Ασφαλιστικό δίκαιο, 2016, 15 επ «Ασφαλιστική αγορά είναι ο οικονομικός χώρος όπου παρέχεται και ζητείται ασφαλιστική προστασία. Είναι, δηλαδή, ο τόπος που οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις και αυτοί που ζητούν να ασφαλιστούν, μόνοι ή μέσω οργανωμένων επαγγελματιών που ασχολούνται με τη διαμεσολάβηση στην ιδιωτική ασφάλιση, ανταλλάσσουν το οικονομικό αγαθό της ασφάλισης με την πληρωμή ασφαλιστρού, αντασφαλίστρου, προμήθειας, εισφοράς.» Ρόκας, Συμβατικό Ασφαλιστικό δίκαιο, 2016, 17 «Το νόημα της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς είναι ότι, οποιαδήποτε ενωσιακή ασφαλιστική επιχείρηση, οπουδήποτε εντός της ΕΕ και αν είναι εγκατεστημένη, μπορεί να ασκεί με τους ίδιους βασικούς θεσμικούς όρους, σε οποιοδήποτε μέρος εντός της ΕΕ, όλες της ασφαλιστικές της δραστηριότητες».

προσιτές στο καταναλωτικό κοινό, τονώνοντας με αυτό τον τρόπο την επιχειρηματική αγορά και στηρίζοντας εν τοις πράγμασι την οικονομία μέσω μακροπρόθεσμων επενδύσεων²⁰⁷.

2. Οι τρεις πυλώνες

Ο ν. 4364/2016, κατ' ακολουθία της Οδηγίας 2009/138/EK στηρίζεται στη βασική λειτουργία των τριών θεμελιωδών αξόνων, πυλώνων, οι οποίοι δομούν το σύστημα της κεφαλαιακής επάρκειας και επί των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Πρόκειται για το σύστημα της προληπτικής εποπτείας επί των πιστωτικών ιδρυμάτων, γνωστό και ως «Βασιλεία II»²⁰⁸. Στα πλαίσια άσκησης των ασφαλιστικών δραστηριοτήτων της, μια ασφαλιστική επιχείρηση είναι πιθανό να αντιμετωπίσει μια σειρά κινδύνων, οι οποίοι να είναι ικανοί να τραντάξουν την χρηματοοικονομική ισορροπία της. Για το λόγο αυτό, η διοίκηση και η διαχείριση μιας ασφαλιστικής επιχείρησης πρέπει να ασκείται με τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι σε θέση η τελευταία να προλάβει να προστατευθεί από τυχόν δυσάρεστη χρηματοοικονομική συγκυρία. Οι τρεις άξονες, για τους οποίους θα γίνει λόγος ευθύς αμέσως, στόχο έχουν τη διαφύλαξη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, τόσο σε εθνικό όσο και σε ενωσιακό επίπεδο και την διασφάλιση της φερεγγυότητας των, μέσω των κατάλληλων προς τούτο διαδικασιών. Ο πρώτος πυλώνας της Οδηγίας 2009/138/EK και του ν. 4364/2016 περιλαμβάνει τις ποσοτικές απαιτήσεις φερεγγυότητας μιας ασφαλιστικής επιχείρησης, ο δεύτερος αφορά τις ποιοτικές απαιτήσεις και ο τρίτος αναφέρεται στην υποχρέωση μιας ασφαλιστικής επιχείρησης προς δημοσιοποίηση των στοιχείων της. Μαζί και οι τρεις, αλληλοεξαρτώμενοι ο ένας από τον άλλον, συνιστούν ακέραιη βάση για την οργάνωση της οικονομίας και την κοινωνική ευημερία. Μια μικρή ανάλυσή των, σίγουρα θα βοηθήσει στην καλύτερη κατανόηση του περιεχομένου καθενός πυλώνα ξεχωριστά.

²⁰⁷ Σινανιώτη–Μαρούδη (2014), 146: «Οι προβλεπόμενοι κανόνες έχουν ουσιώδη σημασία για την εξασφάλιση ενός ασφαλούς και εύρωστου ασφαλιστικού τομέα που να μπορεί να παρέχει βιώσιμα ασφαλιστικά προϊόντα και να στηρίζει την πραγματική οικονομία μέσω μακροπρόθεσμων επενδύσεων και πρόσθετης σταθερότητας».

²⁰⁸ <http://www.bankofgreece.gr/pages/el/supervision/legal/creditinstitutions/supervisionrules/capitaladequacy.aspx> Κεφαλαιακή επάρκεια (Βασιλεία II).

2.1. Ποσοτικές απαιτήσεις²⁰⁹

Στις ποσοτικές απαιτήσεις περιλαμβάνεται το σύνολο των μεθόδων προσδιορισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων μιας ασφαλιστικής επιχείρησης έναντι των κινδύνων (τρεχόντων και δυνητικών) που αντιμετωπίζει ή είναι πιθανό να αντιμετωπίσει μελλοντικά. Κατ' ουσία, πρόκειται για όλους εκείνους τους κανόνες που ακολουθεί μια ασφαλιστική επιχείρηση, προκειμένου να δημιουργήσει και να πετύχει τον σχηματισμό τεχνικών αποθεμάτων²¹⁰, τα οποία βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση με τους αναληφθέντες κινδύνους. Με άλλα λόγια, οι ποσοτικές απαιτήσεις αντιστοιχούν στους πόρους που κάθε εταιρεία χρειάζεται, ώστε να βρίσκεται σε χρηματοοικονομική σταθερότητα. Κάθε ελληνική ασφαλιστική επιχείρηση, υποχρεούται να υπολογίζει, να συγκροτεί και να κατέχει επαρκές *περιθώριο φερεγγυότητας* ανάλογο προς το σύνολο των δραστηριοτήτων της, το οποίο αντιστοιχεί στην περιουσία της, την ελεύθερη από κάθε προβλεπόμενη υποχρέωση, χωρίς να συνυπολογίζονται σε αυτήν τα άυλα περιουσιακά στοιχεία της (φήμη και πελατεία, εμπορικό σήμα, αξία οργάνωσης κ.λ.π.). Το περιθώριο φερεγγυότητας πρέπει να είναι ελεύθερο κάθε βάρους περιουσίας, για να υπάρχει η δυνατότητα άμεσης αντιμετώπισης κάθε επιχειρηματικού κινδύνου.

Στην έννοια των ποσοτικών απαιτήσεων περιλαμβάνονται οι όροι της *αποτίμησης στοιχείων ενεργητικού και παθητικού*²¹¹, ο *υπολογισμός των τεχνικών προβλέψεων*²¹², ο οποίος διαφοροποιείται σημαντικά σε σχέση με τον τρόπο υπολογισμού που λάμβανε χώρα μέχρι την θεσμοθέτηση της Οδηγίας. Συγκεκριμένα, οι τεχνικές προβλέψεις αντιστοιχούν στο τρέχον ποσό που θα έπρεπε να καταβάλει μια ασφαλιστική επιχείρηση, στην περίπτωση που μεταβίβαζε

²⁰⁹ <http://www.pensionseurope.eu/solvency-iiomnibus-ii>

²¹⁰ ΑΠ 336/2016, ΕΕμπΔ 608/2016 «Η ασφαλιστική επιχείρηση υποχρεούται να διατηρεί επαρκή τεχνικά αποθέματα.» ·http://www.eurolife.com.cy/Eurolife/NewsArchive_gr/-1/ ·Ρόκας, Ασφαλιστικό δίκαιο, 2014³, 194.

²¹¹ Σύμφωνα με το άρθρο 75 Οδηγίας 2009/138/ΕΚ, τα στοιχεία του *ενεργητικού* αποτιμώνται στο ποσό για το οποίο μπορούν να ανταλλάγουν και τα στοιχεία του *παθητικού* αποτιμώνται στο ποσό για το οποίο μπορούν να μεταβιβάζονται ή να διακανονίζονται.

²¹² Αιτιολ. Έκθεση αριθ. 53 Οδηγίας 2009/138/ΕΚ: «Για να μπορούν οι ασφαλιστικές και (αντ)ασφαλιστικές επιχειρήσεις να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους έναντι των αντισυμβαλλομένων και των δικαιούχων τους, τα κράτη μέλη θα πρέπει να απαιτούν από αυτές να συνιστούν επαρκείς τεχνικές προβλέψεις. Οι αρχές και οι αναλογιστικές και στατιστικές μέθοδοι που εφαρμόζονται για τον υπολογισμό αυτών των τεχνικών προβλέψεων θα πρέπει να είναι εναρμονισμένος σε ολόκληρη την Κοινότητα, ώστε να επιτυγχάνεται μεγαλύτερη συγκρισιμότητα και διαφάνεια.» ·ΑΠ 248/2016, ΝΟΜΟΣ «Ο νομοθέτης, στα πλαίσια της κρατικής χρηματοοικονομικής εποπτείας, που ασκείται επί των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, έχει θεσπίσει, για την προστασία και εξασφάλιση των συμφερόντων των ασφαλισμένων και των δικαιούχων αποζημιώσεως από ασφαλιστική σύμβαση, μία σειρά ειδικών υποχρεώσεων για τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και η υποχρέωση σχηματισμού τεχνικών αποθεμάτων».

τις συμβατικές υποχρεώσεις της σε άλλη ασφαλιστική επιχείρηση²¹³. Έχει εκδώσει και η ΕΙΟΡΑ κατευθυντήριες γραμμές αναφορικά με τον υπολογισμό των τεχνικών προβλέψεων μιας ασφαλιστικής επιχείρησης²¹⁴. Συνεχίζοντας, στην έννοια των ποσοτικών απαιτήσεων περιλαμβάνονται τα *ίδια κεφάλαια*²¹⁵- τα οποία, σύμφωνα με την Οδηγία, κατατάσσονται σε δύο βασικές κατηγορίες, τα βασικά ίδια κεφάλαια²¹⁶ και τα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια²¹⁷. Το άθροισμά τους αντιστοιχεί στον προσδιορισμό των ιδίων κεφαλαίων μιας ασφαλιστικής επιχείρησης. Οι επενδύσεις – οι οποίες θα πρέπει να πραγματοποιούνται σύμφωνα με την αρχή της συνετής διαχείρισης²¹⁸, καθώς και το *Κεφάλαιο Φερεγγυότητας* (Solvency Capital Requirement – SCR). Πρόκειται για το επιθυμητό οικονομικό κεφάλαιο, το οποίο πρέπει να διαθέτει μια ασφαλιστική επιχείρηση, και το οποίο αντιστοιχεί σε ποσοστό εμπιστοσύνης κοντά στο 99,5%, λαμβάνοντας υπόψη όλους τους πιθανούς κινδύνους²¹⁹. Αυτό σημαίνει ότι έχει πιθανότητα να καταστεί αφερέγγυα 1 στα 200 σε βάθος χρόνου ενός έτους²²⁰. Ακόμη, περιλαμβάνεται ο όρος του *Ελάχιστου*

²¹³ Άρθρο 51 ν. 4364/2016 και άρθρο 76 Οδηγίας 2009/138/ΕΚ. «Ο υπολογισμός των τεχνικών προβλέψεων λαμβάνει υπόψη και βασίζεται στις πληροφορίες των χρηματοοικονομικών αγορών καθώς και τα γενικώς διαθέσιμα στοιχεία αναφορικά με την ανάληψη κινδύνων και συνάδει με αυτές (συνέπεια με τις τιμές της αγοράς). Οι τεχνικές προβλέψεις υπολογίζονται με συνετό, αξιόπιστο και αντικειμενικό τρόπο».

²¹⁴ ΕΙΟΡΑ – BoS – 14/166, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την αποτίμηση των τεχνικών προβλέψεων.

²¹⁵ Άρθρο 66 ν. 4364/2016 και άρθρο 87 Οδηγίας 2009/138/ΕΚ · *Ψυχομάνης* (2016²), 72 επ. Επί πιστωτικών ιδρυμάτων, και συγκεκριμένα στο άρθρο 65 ν. 4261/2014 ορίζονται τα εξής: Τα ιδρύματα διαθέτουν αξιόπιστες, αποτελεσματικές και ολοκληρωμένες στρατηγικές και διαδικασίες για την αξιολόγηση και τη διατήρηση σε διαρκή βάση του ύψους, της σύνθεσης και της κατανομής των *ιδίων κεφαλαίων* που θεωρούν κατάλληλα για την κάλυψη της φύσης και του επιπέδου των κινδύνων τους οποίους έχουν αναλάβει ή τους οποίους ενδέχεται να αναλάβουν (εσωτερικό κεφάλαιο). Οι εν λόγω στρατηγικές και διαδικασίες υπόκεινται σε τακτική εσωτερική επανεξέταση από τα ιδρύματα ώστε να εξασφαλιστεί ότι παραμένουν πλήρεις και αναλογικές προς τη φύση, το εύρος και την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων του ιδρύματος.

²¹⁶ Άρθρο 67 ν. 4364/2016 και άρθρο 88 Οδηγίας 2009/138/ΕΚ «Τα βασικά ίδια κεφάλαια αντιστοιχούν στη θετική διαφορά μεταξύ του ενεργητικού και του παθητικού και τις υποχρεώσεις μειωμένης εξασφάλισης της (αντ)ασφαλιστικής επιχείρησης».

²¹⁷ Άρθρο 68 ν. 4364/2016 και άρθρο 89 Οδηγίας 2009/138/ΕΚ «Τα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια συνήθως χρησιμοποιούνται για την απορρόφηση ζημιών, ή περιλαμβάνουν το μη καταβληθέν μετοχικό κεφάλαιο, πιστωτικές επιστολές, εγγυήσεις και τυχόν νομικές δεσμεύσεις της (αντ)ασφαλιστικής επιχείρησης».

²¹⁸ Άρθρο 104 ν. 4364/2016 και άρθρο 132 Οδηγίας 2009/138/ΕΚ. Αιτιολ. Έκθεση αριθ. 71 της Οδηγίας 2009/138/ΕΚ. Σύμφωνα με την αρχή του συνετού επενδυτή, οι (αντ)ασφαλιστικές επιχειρήσεις επενδύουν τα περιουσιακά τους στοιχεία μόνον σε στοιχεία και μέσα, οι κίνδυνοι των οποίων μπορούν να μετρηθούν, να εντοπιστούν, να παρακολουθηθούν και εν τέλει να διαχειριστούν.

²¹⁹ Άρθρο 101 παρ. 3 Οδηγίας 2009/138/ΕΚ «Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις φερεγγυότητας διαμορφώνονται με τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται ότι λαμβάνονται υπόψη όλοι οι ποσοτικοποιήσιμοι κίνδυνοι στους οποίους είναι εκτεθειμένη η ασφαλιστική ή αντασφαλιστική επιχείρηση».

²²⁰ Άρθρο 101 παρ. 3 Οδηγίας 2009/138/ΕΚ «Αντιστοιχούν στην αξία σε κίνδυνο (Value-at-Risk) των βασικών ιδίων κεφαλαίων ασφαλιστικής ή αντασφαλιστικής επιχείρησης με

Κεφαλαίου Φερεγγυότητας (Minimum Capital Requirement – MCR). Πρόκειται για το ελάχιστο οικονομικό κεφάλαιο που είναι επιτρεπτό να κατέχει μια ασφαλιστική επιχείρηση²²¹. Σε περίπτωση που μια ασφαλιστική επιχείρηση διαπιστώσει ότι οι οικονομικοί της πόροι δεν καλύπτουν το απαιτούμενο MCR, τότε αμελλητί οφείλει να ενημερώσει την αρμόδια εποπτική αρχή. Τα όρια του Ελάχιστου Κεφαλαίου Φερεγγυότητας, καθορίζονται στο άρθρ. 129 της Οδηγίας 2009/138ΕΚ.

2.2. Ποιοτικές απαιτήσεις²²²

Ο δεύτερος πυλώνας αφορά τις ποιοτικές απαιτήσεις φερεγγυότητας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Οι ποιοτικές απαιτήσεις περιλαμβάνουν τους κανόνες εποπτείας και τους κανόνες εταιρικής διακυβέρνησης που διέπουν τη λειτουργία της ασφαλιστικής επιχείρησης. Σχετικά με την άσκηση εποπτείας, θα γίνει εκτενής αναφορά στην αμέσως επόμενη ενότητα του αυτού Κεφαλαίου.

Αναφορικά, τώρα, με το σύστημα διακυβέρνησης που έχει υιοθετήσει μια ασφαλιστική επιχείρηση, αυτό είναι δυνατό να διαφέρει από επιχείρηση σε επιχείρηση. Σε κάθε περίπτωση, όμως πρέπει να διασφαλίζεται ότι η ασφαλιστική επιχείρηση αποτελεί έναν υγιή οργανισμό με αποτελεσματικό σύστημα διακυβέρνησης. Πρέπει, δηλαδή, η διακυβέρνηση μιας ασφαλιστικής επιχείρησης να έχει ως αποτέλεσμα την χρηστή και συνετή διοίκηση εκ μέρους της²²³. Κάθε δραστηριότητά της πρέπει να είναι σύμφωνη με τις διατάξεις της Αφερεγγυότητα II (Solvency II) και του ν. 4364/2016, και να χαρακτηρίζεται από οργανωτική και υπεύθυνη δομή (οργανόγραμμα). Μάλιστα, η αρμόδια Εποπτική Αρχή είναι υπεύθυνη να εξετάζει και να διαπιστώνει την ορθή ή μη διαχείριση κάθε ασφαλιστικής επιχείρησης²²⁴.

επίπεδο εμπιστοσύνης 99,5% για μια περίοδο ενός έτους.» ·Σινανιώτη–Μαρούδη (2013), 137.

²²¹ Σινανιώτη–Μαρούδη (2014) «Ο σκοπός της ύπαρξης του MCR είναι να αποτελέσει ένα όριο βάσει του οποίου μπορεί να υπάρξει αποτελεσματική και έγκαιρη παρέμβαση της εποπτικής αρχής, όσα ακόμα η εταιρεία διαθέτει στοιχεία ενεργητικού για να καλύψει τις υποχρεώσεις της απέναντι στους κάτοχους ασφαλιστήριων συμβολαίων, αλλά και γενικότερα έναντι της αγοράς».

²²² <http://www.accountancygreece.gr/%CF%86%CE%B5%CF%81%CE%B5%CE%B3%CE%B3%CF%85%CE%BF%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1-%CE%B9%CE%B9-solvency-ii/>

²²³ Σινανιώτη–Μαρούδη (2014), 141 επ.

²²⁴ Αντίστοιχο είναι το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΣΕ) (άρθρα 10 και 66 ν. 4261/2014), σύμφωνα με το οποίο και στο πλαίσιο της εταιρικής διακυβέρνησης, κάθε πιστωτικό ίδρυμα οφείλει να διαθέτει υψηλό ΣΣΕ, δηλαδή, οργανωμένο σύνολο υπηρεσιών και διαδικασιών, ικανών και επαρκών να διασφαλίζουν υψηλής ποιότητας και αξιοπιστίας έλεγχο των εν γένει δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος και των προσώπων που στελεχώνουν τις υπηρεσίες του.

Ένα από τα κρίσιμα στοιχεία που μαρτυρούν την υπεύθυνη δράση της είναι η ορθή κατανομή αρμοδιοτήτων και καθηκόντων. Για το λόγο αυτό, τα πρόσωπα που την διοικούν ή ασκούν άλλες κύριες λειτουργίες της πρέπει να λαμβάνουν τις σωστές θέσεις ανάλογα με τα επαγγελματικά τους προσόντα, την εμπειρία, τις γνώσεις τους²²⁵. Ακόμη, καίριο στοιχείο για την επιλογή και την τοποθέτησή τους στο δυναμικό της ασφαλιστικής επιχείρησης είναι, αναμφίβολα, εκτός από τις απαιτήσεις ικανότητας, το ήθος, η καλή τους φήμη, αλλά και ο ζήλος να εργαστούν στη συγκεκριμένη θέση. Η Εποπτική Αρχή εξετάζει την καταλληλότητα των, ενώ ταυτόχρονα ασκεί ενδελεχή έλεγχο, ο οποίος αφορά την αξιοπιστία και την ακεραιότητα των²²⁶.

Στο εσωτερικό της ασφαλιστικής επιχείρησης, πρέπει να λειτουργεί *σύστημα διαχείρισης κινδύνου*, και ειδικότερα σύστημα διεξαγωγής της Εκτίμησης Ιδίου Κινδύνου και Φερεγγυότητας (Own Risk and Solvency Assessment - ORSA), το οποίο αναφέρεται σε μια σειρά διαδικασιών οι οποίες πραγματοποιούνται προς αναγνώριση, αξιολόγηση, παρακολούθηση, διαχείριση και αναφορά των κινδύνων που αντιμετωπίζει ή πρόκειται να αντιμετωπίσει μελλοντικά μια ασφαλιστική επιχείρηση, ώστε να διασφαλιστεί η αναγκαία και συνεχής φερεγγυότητά της και η αποφυγή χρηματοοικονομικών δυσχερειών²²⁷.

Εκτός από τη λειτουργία διαχείρισης κινδύνων, μια ασφαλιστική επιχείρηση υποχρεούται να διαθέτει και τμήματα κανονιστικής συμμόρφωσης, αναλογιστικής λειτουργίας και εσωτερικού ελέγχου, συχνά και εξωτερικής ανάθεσης. Ως *κανονιστική συμμόρφωση* (compliance) ορίζεται η προσήλωση της λειτουργίας ολόκληρης της επιχείρησης στους νομικούς κανόνες που την αφορούν, ήτοι στο κείμενο του παρόντος νόμου, στις αποφάσεις που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότησή

²²⁵ ΕΙΟΠΑ – BoS – 14/253, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το σύστημα διακυβέρνησης, Κατευθυντήρια γραμμή 11 – Απαιτήσεις ως προς την ικανότητα, 1.43 «Τα μέλη του διοικητικού, διαχειριστικού ή εποπτικού οργάνου πρέπει να διαθέτουν σε συλλογικό επίπεδο κατάλληλα επαγγελματικά προσόντα, πείρα και γνώσεις τουλάχιστον σε θέματα: α) ασφαλιστικών και χρηματοπιστωτικών αγορών, β) επιχειρηματικής στρατηγικής και επιχειρηματικών υποδειγμάτων, γ) συστήματος διακυβέρνησης, δ) χρηματοοικονομικής και αναλογιστικής ανάλυσης, και ε) ρυθμιστικού πλαισίου και ρυθμιστικών απαιτήσεων».

²²⁶ Άρθρο 31 παρ. 4 ν. 4364/2016 «Ως απόδειξη καλής φήμης, η Εποπτική Αρχή δέχεται κατ' ελάχιστο επικυρωμένα αντίγραφα ποινικού μητρώου, του πιστοποιητικού μη πτώχευσης καθώς και του πιστοποιητικού πτωχευτικής αποκατάστασης, με τα οποία να αποδεικνύεται ότι τα πρόσωπα αυτά δεν έχουν καταδικασθεί για κλοπή, υπεξαίρεση, τοκογλυφία, αισχροκέρδεια, απάτη, εκβίαση, πλαστογραφία, δωροδοκία, χρεοκοπία, λαθρεμπορία, καταδολίευση δανειστών, νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητας ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας καθώς επίσης δεν έχουν κηρυχθεί σε κατάσταση πτώχευσης».

²²⁷ Άρθρο 33 ν. 4364/2016 και άρθρο 45 Οδηγίας 2009/138/EK. http://www.eurolife.com.cy/Eurolife/NewsArchive_gr/-1/

του, καθώς στις επιταγές του ενωσιακού δικαίου²²⁸. Η αναλογιστική λειτουργία που αναλύεται στο άρθρο 36 ν.4364/2016 και αντίστοιχα στο άρθρο 48 της Οδηγίας, αφορά όλες εκείνες τις ενέργειες που λαμβάνουν χώρα, ύστερα από τις συμβουλές, τις υποδείξεις και τη σύμφωνη γνώμη εμπειρογνομόνων²²⁹, και σκοπό έχουν την εξαγωγή του καλύτερου δυνατού τεχνικού αποτελέσματος, αναφορικά με τον υπολογισμό, την επάρκεια, την ποιότητα των μεθόδων και των υποδειγμάτων που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση των τεχνικών προβλέψεων και την αποτελεσματικότερη εφαρμογή του συστήματος διαχείρισης κινδύνων²³⁰. Συνεχίζοντας, η έννοια του εσωτερικού ελέγχου αναλύεται στο άρθρο 35 ν. 4364/2016 και στο άρθρο 47 της Οδηγίας, και συνίσταται στην εξέταση και αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου²³¹. Επισημαίνεται ότι, όσοι ασκούν εξουσία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να είναι ανεξάρτητοι και να μην αναμειγνύονται με τη διοίκηση της επιχείρησης, προς αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων²³². Η τελευταία έννοια που εμπίπτει στις ποιοτικές προδιαγραφές που οφείλει να διαθέτει μια ασφαλιστική επιχείρηση είναι αυτή της εξωτερικής ανάθεσης (outsourcing). Ως εξωπορισμός νοείται η ανάθεση σε τρίτη επιχείρηση μέρος των λειτουργιών της ασφαλιστικής εταιρείας, χωρίς όμως να διασαλεύεται η ισορροπία στη διακυβέρνηση της ασφαλιστικής επιχείρησης ή να υποσκάπτεται η κρατική εποπτεία

²²⁸ Άρθρο 34 παρ. 2 ν. 4364/2016.

²²⁹ Άρθρο 36 παρ. 2 ν. 4364/2016 «Οι εργασίες που περιλαμβάνονται στην αναλογιστική λειτουργία εκτελούνται από πρόσωπα που διαθέτουν γνώση αναλογιστικών και οικονομικών μαθηματικών ανάλογη προς τη φύση, την κλίμακα και την πολυπλοκότητα των κινδύνων που είναι εγγενείς της επιχειρηματικής δραστηριότητας της (αντ)ασφαλιστικής επιχείρησης, και τα οποία αποδεικνύουν την εμπειρία τους σχετικά με τα ισχύοντα επαγγελματικά και λοιπά πρότυπα».

²³⁰ ΕΙΟΠΑ – BoS – 14/253, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το σύστημα διακυβέρνησης, 1.12 «Όσον αφορά την αναλογιστική λειτουργία, οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές επικεντρώνονται σε όσα θα πρέπει να γίνουν στο πλαίσιο της αναλογιστικής λειτουργίας και όχι στον τρόπο επίτευξής τους. Δεδομένου ότι ο σκοπός της αναλογιστικής λειτουργίας είναι η παροχή ενός μέτρου διασφάλισης ποιότητας μέσω τεχνικών αναλογιστικών συμβουλών από εμπειρογνώμονες, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να θεσπιστεί η παροχή ειδικής τεχνικής καθοδήγησης σχετικά με τα καθήκοντα, τις αρμοδιότητες και άλλες πτυχές της αναλογιστικής λειτουργίας».

²³¹ ΕΙΟΠΑ – BoS – 14/253, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το σύστημα διακυβέρνησης, Κατευθυντήρια γραμμή 42 – Πολιτική εσωτερικού λογιστικού ελέγχου «Η επιχείρηση πρέπει να διαθέτει πολιτική εσωτερικού λογιστικού ελέγχου η οποία καλύπτει τους ακόλουθους, τουλάχιστον, τομείς: α) τους όρους και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες η λειτουργία εσωτερικού λογιστικού ελέγχου μπορεί να καλείται να γνωμοδοτήσει ή να συνδράμει ή να εκτελέσει άλλα ειδικά καθήκοντα, β) ανάλογα με την περίπτωση, τον εσωτερικό κανονισμό των διαδικασιών τις οποίες πρέπει να εφαρμόζει το αρμόδιο, για τη λειτουργία εσωτερικού λογιστικού ελέγχου πρόσωπο προτού ενημερώσει την εποπτική αρχή, και γ) ανάλογα με την περίπτωση, τα κριτήρια για την ανακατανομή καθηκόντων στο προσωπικό».

²³² ΕΙΟΠΑ – BoS – 14/253, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το σύστημα διακυβέρνησης, Κατευθυντήρια γραμμή 41 – Σύγκρουση συμφερόντων στο πλαίσιο της λειτουργίας εσωτερικού λογιστικού ελέγχου «Η επιχείρηση πρέπει να λαμβάνει κατάλληλα μέτρα ώστε να μετριαζεται ο κίνδυνος σύγκρουσης συμφερόντων».

επί των ανατεθειμένων λειτουργιών στην τρίτη εταιρεία. Τέλος, πριν την τελική ανάθεση, θα πρέπει να εξασφαλίζεται η ικανότητα και η ακεραιότητα του προσώπου που πρόκειται να αναλάβει τις σχετικές λειτουργίες, καθώς και να ακολουθείται η διαδικασία ανάθεσης που προβλέπεται στις Κατευθυντήριες γραμμές 63 και 64 που έχει εκδώσει η ΕΙΟΡΑ²³³.

2.3. Απαιτήσεις Δημοσιότητας και Διαφάνειας

Όλες οι παραπάνω ενέργειες στις οποίες είναι υποχρεωμένη να προβαίνει κάθε ασφαλιστική επιχείρηση, πρέπει να είναι περιστοιχισμένες και υποκείμενες στην αρχή της διαφάνειας, προκειμένου να είναι δυνατή η συγκρισιμότητα των εταιριών μέσω της ρεαλιστικής παρουσίασης και της ομοιομορφίας των δεδομένων²³⁴. Τούτο σημαίνει, ότι η χρηματοοικονομική κατάσταση κάθε ασφαλιστικής επιχείρησης πρέπει να μπορεί να διαπιστωθεί ανά πάσα στιγμή από την αρμόδια Εποπτική Αρχή, αλλά και από το ευρύ κοινό²³⁵ πχ. καταναλωτές, διαμεσολαβητές, μετόχους, μελλοντικούς επενδυτές, επιτρέποντας επιπλέον συγκρίσεις μεταξύ δραστηριοποιούμενων εταιρειών. Για το λόγο αυτό, κάθε χρόνο, η ασφαλιστική επιχείρηση υποχρεούται να υποβάλλει έκθεση στην Εποπτική Αρχή, αναφορικά με την χρηματοοικονομική της κατάσταση και να την δημοσιεύει²³⁶.

²³³ ΕΙΟΡΑ – BoS – 14/253, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το σύστημα διακυβέρνησης, Κατευθυντήρια γραμμή 63 – Γραπτή πολιτική εξωτερικής ανάθεσης 1.116 «Η επιχείρηση που προβαίνει ή σκοπεύει να προβεί σε εξωτερική ανάθεση πρέπει να καταγράφει στην πολιτική της την προσέγγιση και τις διαδικασίες εξωτερικής ανάθεσης που εφαρμόζει από την έναρξη έως τη λήξη ισχύος της σύμβασης εξωτερικής ανάθεσης. Η πολιτική αυτή θα περιλαμβάνει: α) τη διαδικασία βάσει της οποίας καθορίζεται αν μια λειτουργία ή δραστηριότητα είναι κρίσιμη ή σημαντική, β) τον τρόπο επιλογής παρόχων υπηρεσιών οι οποίοι διαθέτουν την ενδεδειγμένη ποιότητα, καθώς και τον τρόπο και τη συχνότητα αξιολόγησης της επίδοσής τους και των αποτελεσμάτων, γ) τις λεπτομέρειες που πρόκειται να συμπεριληφθούν στη γραπτή σύμβαση με τον πάροχο υπηρεσιών, λαμβανομένων υπόψη των απαιτήσεων που προβλέπονται στον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό 2015/35 της Επιτροπής, δ) σχέδια έκτακτης ανάγκης, συμπεριλαμβανομένων στρατηγικών εξόδου σε σχέση με τις κρίσιμες ή σημαντικές λειτουργίες ή δραστηριότητες που έχουν ανατεθεί σε εξωτερικό πάροχο.» Κατευθυντήρια γραμμή 64 – Γραπτή κοινοποίηση προς την εποπτική αρχή 1.117 «Η επιχείρηση, στη γραπτή της κοινοποίηση προς την εποπτική αρχή σχετικά με οποιαδήποτε εξωτερική ανάθεση κρίσιμων ή σημαντικών καθηκόντων ή δραστηριοτήτων, πρέπει να συμπεριλαμβάνει μια περιγραφή του πεδίου και του σκεπτικού της εξωτερικής ανάθεσης καθώς και το όνομα του παρόχου υπηρεσιών. Όταν η εξωτερική ανάθεση αφορά κάποια κύρια λειτουργία, στις πληροφορίες πρέπει επίσης να περιλαμβάνεται το όνομα του προσώπου που είναι 27 / 29 υπεύθυνο για τη λειτουργία ή τις δραστηριότητες που έχουν ανατεθεί στον πάροχο υπηρεσιών».

²³⁴ <http://www.euro2day.gr/specials/opinions/article/1375941/h-asfalistikh-agora-enopsei-solvency-ii-proklhsh-k.html>

²³⁵ <http://www.eaee.gr/cms/basic-page/183/feraggotyita-ii-solvency-ii>

²³⁶ Στο άρθρο 38 ν. 4364/2016 και άρθρα 51 - 53 Οδηγίας 2009/138/EK, καθώς και στις Κατευθυντήριες γραμμές που έχει εκδώσει η ΕΙΟΡΑ, σχετικά με την υποβολή στοιχείων και τη δημοσιοποίηση, ΕΙΟΡΑ – BoS – 15/109, αναφέρονται λεπτομερώς όλα τα

Ειδικότερα, κάθε ασφαλιστική επιχείρηση θα πρέπει να συντάσσει δύο διαφορετικές αναφορές. Η μία αναφορά απευθύνεται και υποβάλλεται στην Εποπτική Αρχή και περιέχει και εμπιστευτικές πληροφορίες αναφορικά με την λειτουργία και διαχείριση της επιχείρησης, και η έτερη αφορά την χρηματοοικονομική κατάσταση της εταιρείας και τα επίπεδα φερεγγυότητάς της και δημοσιεύεται, ώστε να είναι ελεύθερως προσβάσιμη στο ευρύ κοινό²³⁷. Είναι φανερό στο σημείο αυτό, ότι η προστασία των αντισυμβαλλομένων, μέσω της διαφάνειας της ασφαλιστικής αγοράς αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της Αφερεγγυότητα II (Solvency II).

Ωστόσο, ο νομοθέτης παρέχει τη δυνατότητα στις (αντ)ασφαλιστικές επιχειρήσεις, σε ειδικές αναφερόμενες στο κείμενο του νόμου περιπτώσεις, να μην προχωρούν σε δημοσιοποίηση ορισμένων στοιχείων τους, εφόσον αυτά είναι ικανά να βλάψουν: α) την ανταγωνιστική θέση της επιχείρησης στην ασφαλιστική αγορά, και β) συμβάσεις που έχει συνάψει η (αντ)ασφαλιστική επιχείρηση και επιβάλουν καθεστώς απορρήτου και τήρηση της εμπιστευτικότητας²³⁸.

II. Κανόνες Εποπτείας

1. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Εποπτείας

Με την έναρξη εφαρμογής της Οδηγίας 2009/138ΕΚ μεταβλήθηκαν οι κανόνες εποπτείας επί των ασφαλιστικών επιχειρήσεων που ίσχυαν. Η Οδηγία υιοθετεί ένα νέο ενιαίο εποπτικό σύστημα για το σύνολο των ασφαλιστικών και αντασφαλιστικών επιχειρήσεων της ΕΕ²³⁹, το οποίο ρυθμίζει τα γενόμενα ζητήματα επί ασφαλιστικών επιχειρήσεων ζωής, ζημιών, (αντ)ασφαλιστικών επιχειρήσεων και ασφαλιστικών ομίλων. Με τη «Φερεγγυότητα II» πραγματοποιείται μια δραστική αλλαγή αναφορικά με την εποπτεία των ασφαλιστικών επιχειρήσεων σε πανευρωπαϊκό επίπεδο²⁴⁰.

στοιχεία τα οποία πρέπει να περιλαμβάνει η έκθεση φερεγγυότητας και χρηματοοικονομικής κατάστασης. Παρόμοια υποχρέωση ετήσιας δημοσιοποίησης πληροφοριών σχετικών με τους στόχους και τη διαχείριση κινδύνων στους οποίους εκτίθεται το πιστωτικό ίδρυμα (προφίλ κινδύνου), τον δείκτη φερεγγυότητας κ.α., συναντάται και στο άρθρο 99 ν. 4261/2014.

²³⁷ http://www.eurolife.com.cy/Eurolife/NewsArchive_gr/-1/

²³⁸ ΕΙΟΡΑ – BoS – 15/109, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την υποβολή στοιχείων και τη δημοσιοποίηση, 1.46 · άρθρο 40 ν. 4364/2016 και άρθρ. 53 Οδηγίας 2009/138/ΕΚ.

²³⁹ <https://eiopa.europa.eu/regulation-supervision/insurance/solvency-ii> «Solvency II reviews the prudential regime for insurance and reinsurance undertakings in the European Union» · Ρόκας, Ασφαλιστικό δίκαιο, 2014³, 27.

²⁴⁰ <http://www.accountancygreece.gr/%CF%86%CE%B5%CF%81%CE%B5%CE%B3%CE%B3%CF%85%CE%BF%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1-%CE%B9%CE%B9-solvency-ii/>

Η ονομασία της εν λόγω Οδηγίας – Φερεγγυότητα II – μαρτυρά την πρόθεση, αρχικώς του Ευρωπαϊού και έπειτα του εθνικού νομοθέτη (με την ενσωμάτωσή της στην ελληνική έννομη τάξη) να εστιάσει στην εγκαθίδρυση μιας σταθερής εσωτερικής αγοράς, συνεπούς προς ένα καθεστώς χρηματοοικονομικής ασφάλειας, με κύριο στόχο την καταπολέμηση της αφερεγγυότητας και της οικονομικής και κοινωνικής αβεβαιότητας. Προς την επίτευξη του στόχου αυτού, κρίθηκε αδήριτη η ανάγκη υλοποίησης ενός ενιαίου ισχυρού ευρωπαϊκού συστήματος εποπτείας. Μάλιστα, το ενιαίο του νέου εποπτικού πλαισίου ήταν και το σημαντικό. Κρίνεται απαραίτητη στο σημείο αυτό η αναφορά στην κατάρρευση της μεγάλης αμερικανικής ασφαλιστικής επιχείρησης, με την επωνυμία «American International Group (AIG)», η οποία είχε μια πορεία 89 ετών στον διεθνή ασφαλιστικό κλάδο²⁴¹. Ύστερα από μελέτες, διαπιστώθηκε ότι ένα από τα κύρια αίτια που οδήγησαν στην οικονομική καταστροφή της AIG ήταν οι διαφορετικοί κανόνες εποπτείας που ίσχυαν σε καθεμιά από τις αμερικανικές πολιτείες²⁴².

Η ιδέα αυτή έγινε πραγματικότητα με τη θεσμοθέτηση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοοικονομικής Εποπτείας -«ΕΣΧΕ» {European System of Financial Supervision (EFSF)}- το οποίο αποτελείται από τρεις Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές, μία για τον τραπεζικό τομέα -Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών {European Banking Authority (EAT)}-, μία για τον τομέα των κινητών αξιών -Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών {European Securities and Market Authority (ESMA)}-, την Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων – ΕΑΑΕΣ {European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA)}- αρμόδια για τον τομέα των ασφαλίσεων και των επαγγελματικών συντάξεων²⁴³ και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου- {European Systemic Risk Board (ESRB)} - αρμόδιο για τη συνολική επίβλεψη της χρηματοοικονομικής σταθερότητας στην ΕΕ. Σκοπός του ΕΣΧΕ είναι να ενδυναμώσει, καταρχάς, το ρόλο των επιμέρους εθνικών εποπτικών αρχών, και σε δεύτερο στάδιο να ενισχύσει την οργάνωση και τον συντονισμό μεταξύ των, αλλά και σε σχέση με την ευρωπαϊκή εποπτεία, προκειμένου να διασφαλιστεί μία ισορροπία στα ευρωπαϊκά χρηματοοικονομικά ιδρύματα.

²⁴¹ https://en.wikipedia.org/wiki/American_International_Group
·<http://www.investopedia.com/articles/economics/09/american-investment-group-aig-bailout.asp>

²⁴² Ferregyothta_odhgia_dec09pdf.

²⁴³ <https://eiopa.europa.eu/about-eiopa> “EIOPA is part of a European System of Financial Supervisors that comprises three European Supervisory Authorities, one for the banking sector, one for the securities sector and one for the insurance and occupational pensions sector, as well as the European Systemic Risk Board”.

Οι Ευρωπαϊκές αυτές Εποπτικές Αρχές («ΕΕΑ») στοχεύουν στην επιβολή κανόνων διαφάνειας, ώστε να αποφευχθεί κάθε πιθανότητα κινδύνου διατάραξης της εσωτερικής αγοράς. Εν προκειμένω, θα γίνει εκτενέστερη αναφορά στην ΕΙΟΡΑ – στην Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων -, η οποία συστάθηκε με τον Κανονισμό 1094/10 και, λόγος σύστασής της είναι η εποπτεία και η διασφάλιση της σταθερότητας στον ευρωπαϊκό ασφαλιστικό χώρο. Η ΕΙΟΡΑ έχει την αρμοδιότητα να λαμβάνει κάθε πρόσφορο μέτρο, να διενεργεί επιτόπιους ελέγχους όπου κρίνει απαραίτητο²⁴⁴, ώστε να δημιουργήσει και να διατηρήσει σε υψηλό επίπεδο την ασφάλεια και την εμπιστοσύνη στην ασφαλιστική αγορά. Σημαντικό τμήμα της δραστηριότητας που ασκεί είναι η προληπτική εποπτεία, δηλαδή ο εντοπισμός πιθανών κινδύνων και η λήψη των κατάλληλων μέτρων για την αντιμετώπισή τους. Μάλιστα, στο άρθρο 25 του Καν. 1094/10 εξαγγέλλεται ότι ένα από τα βασικά καθήκοντα της ΕΙΟΡΑ είναι η σχεδίαση και η εφαρμογή πρακτικών για τη διάσωση και την εξυγίανση ασφαλιστικών επιχειρήσεων που βρίσκονται ή είναι πιθανό μεσοπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα να βρεθούν σε δημοσιονομική κατάρρευση. Ειδικότερα, η ΕΙΟΡΑ έχει την εξουσία να εκδίδει συστάσεις και κατευθυντήριες γραμμές προς τις εθνικές εποπτικές αρχές, να προτείνει ή να απαγορεύει την εφαρμογή δραστηριοτήτων στα χρηματοοικονομικά ιδρύματα, να κατασκευάζει ρυθμιστικά ή κανονιστικά τεχνικά πρότυπα, να επιλέγει εξυγιαντικά μέτρα – πάντοτε σύμφωνα με την ορθή εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου -, προκειμένου να προστατέψει την πιθανή επέκταση του κινδύνου και την μετατροπή του από μεμονωμένο σε συστημικό²⁴⁵. Για την ενσωμάτωση αυτών των κατευθυντήριων γραμμών στο ελληνικό νομικό πλαίσιο μεριμνά η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία συμμετέχει στο Συμβούλιο Εποπτών (Board of Supervisors) της Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΙΟΡΑ)²⁴⁶.

²⁴⁴ Άρθρο 20 παρ. 6 ν. 4364/2016 «Η ΕΙΟΡΑ μπορεί να συμμετέχει σε επιτόπιους ελέγχους στις περιπτώσεις που αυτοί διενεργούνται από κοινού από δύο ή περισσότερες εποπτικές αρχές».

²⁴⁵ <https://eiopa.europa.eu/regulation-supervision/insurance> “The objective of EIOPA is to protect the public interest. Among its tasks in the field of insurance is to contribute to the establishment of high-quality common regulatory and supervisory standards and practices in the European Union. EIOPA's powers include issuing guidelines and recommendations and developing draft regulatory and implementing technical standards”.

²⁴⁶ Άρθρο 46 ν. 4364/2016.

2. Κανόνες εποπτείας κατά τον ν. 4364/2016 – Περιεχόμενο εξουσιών της Εποπτικής Αρχής

Καταρχάς, πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι, η Αρχή η οποία είναι υπεύθυνη για την τήρηση των κανόνων εποπτείας στην Ελλάδα είναι η Τράπεζα της Ελλάδος. Ειδικότερα, η Διεύθυνση Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης (ΔΕΙΑ)²⁴⁷ της Τράπεζας της Ελλάδος ασκεί την εποπτεία²⁴⁸ επί των ασφαλιστικών επιχειρήσεων που έχουν την έδρα τους στην Ελλάδα, καθώς και των υποκαταστημάτων που τυχόν διαθέτουν οι τελευταίες στο εξωτερικό. Επίσης, η αρμοδιότητά της εκτείνεται και επί ασφαλιστικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, είτε υπό καθεστώς εγκατάστασης είτε υπό καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, είτε οι εταιρείες αυτές εδρεύουν σε Τρίτη χώρα εκτός της ΕΕ και του ΕΟΧ, είτε έχουν έδρα σε κράτος – μέλος της ΕΕ ή του ΕΟΧ. Δεν ασκείται, όμως, χρηματοοικονομική εποπτεία στα υποκαταστήματα επιχειρήσεων άλλων κρατών μελών και στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών τους στην Ελλάδα²⁴⁹. Η εποπτεία της ΤτΕ διακρίνεται σε προληπτική, κατασταλτική και εξυγιαντική²⁵⁰.

Βασική υποχρέωση της ΤτΕ είναι η μέριμνα για την τήρηση της ασφαλιστικής νομοθεσίας εκ μέρους των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, καθώς και η λειτουργία των ασφαλιστικών εταιριών μέχρι το στάδιο της εκκαθάρισής τους²⁵¹. Το νέο εποπτικό σύστημα στηρίζεται στη διαχείριση και την ανάλυση του κινδύνου²⁵² (risk

²⁴⁷ Η ΔΕΙΑ καλύπτει τις επιτακτικές ανάγκες αναδιάρθρωσης της εποπτείας σε συμμόρφωση και προσαρμογή προς τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης *·Ρόκας*, Ασφαλιστικό δίκαιο, 2014³, 187 *·*Η ΤτΕ είναι η αρμόδια εποπτική αρχή και επί των πιστωτικών ιδρυμάτων και όπως ορίζεται στο άρθρο 4 ν. 4261/2014, *ο ειδικός στόχος της εποπτείας είναι, αφενός μεν η σταθερότητα και η αποτελεσματικότητα του πιστωτικού συστήματος και γενικότερα του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας, αφετέρου δε η διαφάνεια των διαδικασιών και των όρων των συναλλαγών των υποκειμένων σε αυτή.*

²⁴⁸ *Cousy*, Το μέλλον του Δικαίου της Ασφαλιστικής Σύμβασης: Προς μια «προσέγγιση» του δικαίου της Ασφαλιστικής Σύμβασης και των κανόνων δεοντολογίας των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, σε: Νέες τάσεις στο Δίκαιο της Ασφαλιστικής Σύμβασης, (επιμ. Ελληνικός Σύλλογος Ασφαλιστικής Επιστήμης), 2006, 16 «Η προληπτική εποπτεία ασχολείται με τους κανόνες περί κεφαλαίου οι οποίοι καθορίζουν τις προϋποθέσεις φερεγγυότητας των ασφαλιστών με σκοπό τη διαφύλαξη των συμφερόντων των ληπτών της ασφάλισης και της συνολικής λειτουργίας της οικονομικής αγοράς».

²⁴⁹ Άρθρο 20 παρ. 2 ν. 4364/2016 «Με την επιφύλαξη της παρ. 4 του παρόντος άρθρου, τα εγκατεστημένα στην Ελλάδα υποκαταστήματα (αντ)ασφαλιστικών επιχειρήσεων με έδρα σε άλλο κράτος μέλος υπάγονται στη χρηματοοικονομική εποπτεία των αρμόδιων αρχών του κράτους μέλους καταγωγής.» *·Ρόκας*, Ασφαλιστικό δίκαιο, 2014³, 189.

²⁵⁰ Και περί της εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων ισχύουν οι τρεις (3) αυτές διακρίσεις και συγκεκριμένα, η προληπτική εποπτεία συναντάται στα άρθρ. 50 επ ν. 4261/2014, η κατασταλτική στα άρθρα 56 επ ν. 4261/2014 και τέλος, η εξυγιαντική στα άρθρα 136 επ ν. 4261/2014.

²⁵¹ Άρθρο 19 παρ. 1 ν. 4364/2016.

²⁵² *Γιαλιτάκη*, Ιδιωτική Ασφάλιση και Φορολογία, 2004, 22 «Η ασφάλιση του κινδύνου αποτελεί τεχνική μέθοδο βασιζόμενη στην εφαρμογή μαθηματικών, αναλογιστικών και στατιστικών στοιχείων, δηλαδή στο συνδυασμό ιδιαίτερα πολύπλοκων δεδομένων που

management)²⁵³, με βασικό τον έλεγχο και τη διασφάλιση της φερεγγυότητας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων²⁵⁴. Πιο συγκεκριμένα, λαμβάνει χώρα μία άκρως αξιολογή προσπάθεια προάσπισης της φερεγγυότητας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, της οποίας ο κύριος κορμός αφορά την αξιολόγηση εκ μέρους των εποπτικών αρχών της ικανότητας μιας ασφαλιστικής επιχείρησης να εκτιμήσει το σύνολο των κινδύνων που δυνητικά την απειλούν. Η αξιολόγηση αυτή στηρίζεται τόσο σε ποσοτικά όσο και σε ποιοτικά κριτήρια και πραγματοποιείται με τη βοήθεια υποδειγμάτων, συγκεκριμένων μεθόδων και εργαλείων. Εισάγονται νέοι κανόνες υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας μιας ασφαλιστικής επιχείρησης, οι οποίοι διαφοροποιούνται ανάλογα με το μέγεθος των κινδύνων που έχει αναλάβει μια ασφαλιστική επιχείρηση και ανάλογα με την οικονομική δυναμική αυτής. Δηλαδή, η εκτίμηση που λαμβάνει χώρα στηρίζεται στην υπάρχουσα οικονομική κατάσταση της επιχείρησης, και στους κινδύνους που απειλούν ξεχωριστά κάθε ασφαλιστική επιχείρηση, ανάλογα με το ατομικό προφίλ της²⁵⁵.

Η εποπτική δράση δύναται να λάβει χώρα τόσο εντός όσο και εκτός του χώρου της ασφαλιστικής επιχείρησης, και η εποπτική αρχή οφείλει να λάβει όλα τα μέτρα που είναι αναγκαία για την αποτελεσματικότητα της δράσης της²⁵⁶. Η χρηματοοικονομική εποπτεία περιλαμβάνει την εξακρίβωση του συνόλου των δραστηριοτήτων της ασφαλιστικής επιχείρησης²⁵⁷, και ο κρατικός έλεγχος που λαμβάνει χώρα είναι συνεχής και όχι ευκαιριακός. Μάλιστα, στην παρ. 3 του άρθρου 20 ν. 4364/2016 εξειδικεύονται τα στοιχεία στα οποία συνίσταται η χρηματοοικονομική εποπτεία επί των (αντ)ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Πρόκειται, για την εξέταση περί φερεγγυότητας²⁵⁸ μιας επιχείρησης, της σύστασης τεχνικών

παραμένουν interna corporis των ασφαλιστικών επιχειρήσεων ή της εποπτεύουσας αυτής κρατικής αρχής».

²⁵³ Cousy (2006), 16.

²⁵⁴ Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 ν. 4261/2014, η ΤτΕ ασκεί προληπτική εποπτεία, η οποία αφορά την φερεγγυότητα, την διασφάλιση επαρκούς ρευστότητας και επί των πιστωτικών ιδρυμάτων.

²⁵⁵ Ρόκας, Solvency II – Εποπτεία των (Αντ)ασφαλιστικών Επιχειρήσεων, 2016, 9 ·Ψυχομάνης(2016²), 96, όπου γίνεται λόγος για άσκηση εποπτείας σε ατομική βάση, δηλαδή για αυτοτελή και ανεξάρτητο εκ μέρους της ΤτΕ έλεγχο εκάστου πιστωτικού ιδρύματος, που εδρεύει στην Ελλάδα, χωριστά.

²⁵⁶ Αιτιολ. Έκθεση αριθ. 18 της Οδηγίας 2009/138/EK: «Προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της εποπτείας, όλες οι ενέργειες των αρμόδιων αρχών θα πρέπει να είναι ανάλογες με τη φύση, την έκταση και την πολυπλοκότητα των κινδύνων που είναι σύμφυτοι με τις ασφαλιστικές και (αντ)ασφαλιστικές επιχειρήσεις».

²⁵⁷ Γαλιτάκη (2004), 78 «Ο κρατικός έλεγχος πρέπει να αφορά το σύνολο των δραστηριοτήτων της ασφαλιστικής επιχείρησης, δοθέντος ότι είναι ευνόητο ότι ο επιλεκτικός έλεγχος δεν επιτρέπει την πλήρη προστασία των συμφερόντων των ασφαλισμένων, αλλά και την ίση τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού, ως προς τις διάφορες ασφαλιστικές δραστηριότητες και ενέργειες.» ·Σινανιώτη–Μαρούδη (2014), 47.

²⁵⁸ ΣτΕ 3783/2014, ΕΕμπΔ 2014/916, Ε7 2015/270 ·Η ΕΙΟΡΑ έχει εκδώσει κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με την αξιολόγηση ιδίων κινδύνων και φερεγγυότητας (ΕΙΟΡΑ – BoS –

προβλέψεων²⁵⁹ και την ποιότητα και την ποσότητα των επιλέξιμων ιδίων κεφαλαίων²⁶⁰ της επιχείρησης²⁶¹. Επιπρόσθετα, εξετάζεται η συμμόρφωση της τελευταίας στο υπάρχον σύστημα διακυβέρνησης και στους υφιστάμενους επενδυτικούς κανόνες²⁶². Εντός του περιεχομένου της έννοιας της χρηματοοικονομικής εποπτείας είναι και η άσκηση επιτόπιων ελέγχων και ερευνών²⁶³ από την αρμόδια Εποπτική Αρχή, προκειμένου να ανασκαλευτεί ο συνετός ή μη τρόπος διαχείρισης και διοίκησης της ασφαλιστικής εταιρείας. Ανεξάρτητα από τους επιτόπιους ελέγχους, στο πεδίο αρμοδιοτήτων της Εποπτικής Αρχής εμπεριέχεται και η πραγματοποίηση τακτικών αξιολογήσεων και εκτιμήσεων που αναδεικνύουν επακριβώς την υφιστάμενη χρηματοοικονομική κατάσταση των ασφαλιστικών επιχειρήσεων²⁶⁴. Ακόμη, η Εποπτική Αρχή έχει την δυνατότητα να ζητά και να λαμβάνει πληροφορίες και στοιχεία από οποιοδήποτε πρόσωπο ή δημόσια αρχή²⁶⁵, καθώς και να προχωρεί στην εξέταση κάθε εγγράφου ή άλλου στοιχείου διατηρεί η εκάστοτε ασφαλιστική επιχείρηση²⁶⁶.

Ο ρόλος της εκτός από προληπτικός είναι ταυτόχρονα επανορθωτικός και κατασταλτικός - κυρωτικός, με αποτέλεσμα να δύναται να προβαίνει στην παύση συγκεκριμένης παράνομης συμπεριφοράς μιας ασφαλιστικής επιχείρησης και παράλειψής της στο μέλλον, επειδή κρίνει ότι η δραστηριότητά της φαλκιδεύει τις διατάξεις της ασφαλιστικής νομοθεσίας, και υπονομεύει την ισορροπία της

14/259) 1.4.: «Οι κατευθυντήριες γραμμές επικεντρώνονται περισσότερο στα προσδοκώμενα αποτελέσματα της αξιολόγησης ιδίων κινδύνων και φερεγγυότητας («ΑΙΚΦ»), παρά στον τρόπο διεξαγωγής της. Για παράδειγμα, δεδομένου ότι η αξιολόγηση των συνολικών αναγκών φερεγγυότητας αντικατοπτρίζει την εικόνα που διαμορφώνει η επιχείρηση για το προφίλ κινδύνου της, όπως και για το κεφάλαιο και τα άλλα μέσα που απαιτούνται για την αντιμετώπιση των κινδύνων, η επιχείρηση πρέπει να έχει την ευχέρεια να αποφασίζει μόνη της πως θα διενεργεί αυτή την αξιολόγηση, λαμβάνοντας υπόψη τη φύση, την κλίμακα και την περιπλοκότητα των εγγενών κινδύνων των δραστηριοτήτων της».

²⁵⁹ Άρθρο 51 ν. 4364/2016: «Οι (αντ)ασφαλιστικές επιχειρήσεις σχηματίζουν και διατηρούν τεχνικές προβλέψεις σε συνεχή βάση για το σύνολο των (αντ)ασφαλιστικών τους υποχρεώσεων έναντι των αντισυμβαλλομένων και δικαιούχων από (αντ)ασφαλιστικές συμβάσεις.» ·Ρόκας, Ασφαλιστικό δίκαιο, 2014³, 194 επ.

²⁶⁰ Σκούρας σε Περάκη, Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας, 2014, 1833 επ «Τα ίδια κεφάλαια (equity) αποτελούν χωριστή ομάδα του ισολογισμού και αποτελούνται από: α) το μετοχικό κεφάλαιο, β) τη διαφορά από την έκδοση των μετοχών υπέρ το άρτιο, γ) τις διαφορές αναπροσαρμογής και επιχορήγησης επενδύσεων, δ) τα αποθεματικά κεφάλαια (τακτικά, έκτακτα, αφορολόγητα, αποθεματικά για ίδιες μετοχές), ε) τα αποτελέσματα εις νέον και στ) τα ποσά που προορίζονται για αύξηση κεφαλαίου».

²⁶¹ Άρθρο 75 ν. 4364/2016.

²⁶² Άρθρο 104 ν. 4364/2016 «Οι (αντ)ασφαλιστικές επιχειρήσεις επενδύουν όλα τα περιουσιακά τους στοιχεία σύμφωνα με την αρχή του συνετού επενδυτή».

²⁶³ Άρθρο 23 παρ. 2 ν. 4364/2016 «Η Εποπτική Αρχή μπορεί να διενεργεί, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, γενικούς ή ειδικούς, επιτόπιους ή μη, ελέγχους στις (αντ)ασφαλιστικές επιχειρήσεις και στα εποπτευόμενα φυσικά ή νομικά πρόσωπα».

²⁶⁴ Αιτιολ. Έκθεση αριθ. 24 Οδηγίας 2009/138/EK.

²⁶⁵ Άρθρο 23 παρ. 3 β' ν. 4364/2016.

²⁶⁶ Άρθρο 23 παρ. 3 α' ν. 4364/2016.

ασφαλιστικής αγοράς εν γένει²⁶⁷. Επίσης, έχει τη δυνατότητα να χορηγεί και να ανακαλεί τις άδειες λειτουργίας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων²⁶⁸, να επιβάλλει ποινικές και διοικητικές κυρώσεις, όπως πρόστιμα και πειθαρχικές ποινές, όταν το κρίνει απαραίτητο²⁶⁹, να αποφασίζει την έναρξη ή μη της διαδικασίας εξυγίανσης. Κάθε της ενέργεια θα πρέπει να είναι διαποτισμένη από αίσθημα ευθύνης, και να πραγματοποιείται βάσει της αρχής της διαφάνειας αλλά και της εμπιστευτικότητας. Άλλωστε, η κρατική εποπτεία στοχεύει στην προληπτική προστασία των ασφαλισμένων, και σκοπό έχει την παροχή πρόσθετης κρατικής εγγύησης ότι οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις θα είναι φερέγγυες και θα είναι πάντοτε σε θέση να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει.

2.1. Διαδικασία εποπτικής εξέτασης

Η διαδικασία εποπτικής εξέτασης ή άλλως διαδικασία εποπτικής αξιολόγησης που διενεργείται από την αρμόδια Εποπτική Αρχή στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις αναλύεται στο άρθρο 25 ν. 4364/2016. Πέρα από το εν λόγω άρθρο, αναφορικά με τη διαδικασία εποπτικής εξέτασης, και η ΕΙΟΡΑ έχει εκδώσει σχετικές κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες, με σκοπό την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας. Κατ' αρχήν να επισημανθεί ότι, η Εποπτική Αρχή οφείλει να πραγματοποιεί την παρούσα διαδικασία ανά τακτά χρονικά διαστήματα με συνέση και συνέπεια, και να μεριμνά ώστε το σύνολο των ασφαλιστικών επιχειρήσεων της χώρας να υπόκεινται σε αυτή.

Πιο συγκεκριμένα, η διαδικασία εποπτικής αξιολόγησης περιλαμβάνει τρεις ειδικότερες διαδικασίες που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της και οι οποίες είναι οι εξής: α) το πλαίσιο αξιολόγησης κινδύνου, β) η αναλυτική εξέταση και γ) τα εποπτικά μέτρα²⁷⁰. Μάλιστα, η ΕΙΟΡΑ διευκρινίζει ότι και οι τρεις αυτές διαδικασίες πρέπει να διενεργούνται με ευελιξία, και σύμφωνα με την εθνική εποπτική κρίση, την οποία θεωρεί άκρως σημαντική²⁷¹. Ακόμη, σε κάθε επιμέρους διαδικασία και στο

²⁶⁷ Άρθρο 20 παρ. 3 γ' ν. 4364/2016.

²⁶⁸ Από τις 4 Νοεμβρίου 2014 την αρμοδιότητα ανάκλησης της άδειας λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος έχει η ΕΚΤ, ενώ μέχρι την προαναφερθείσα ημερομηνία την αρμοδιότητα αυτή διέθετε η ΤτΕ.

²⁶⁹ Άρθρο 20 παρ. 6 ν. 4364/2016. Στα άρθρα 56 επ ν. 4261/2014, προβλέπονται οι κυρώσεις που έχει τη δυνατότητα να επιβάλλει η ΤτΕ σε πιστωτικό ίδρυμα, όπως λ.χ. η αναστολή των δικαιωμάτων ψήφου των υπεύθυνων μετόχων, η απομάκρυνση μελών από το ΔΣ της τράπεζας κ.α..

²⁷⁰ ΕΙΟΡΑ – BoS – 14/179, Κατευθυντήρια γραμμή 1 – Διεξαγωγή της διαδικασίας εποπτικής εξέτασης, 1.14.

²⁷¹ ΕΙΟΡΑ – BoS – 14/179, 1.17 «Η εθνική Εποπτική Αρχή πρέπει να διασφαλίζει ότι οι εποπτικές αρχές ακολουθούν την εποπτική τους κρίση σε κάθε στάδιο της διαδικασίας

κάθε ξεχωριστό στάδιο αυτής, κάθε ενέργεια θα πρέπει να πραγματοποιείται πάντα, με βάση την αρχή της αναλογικότητας²⁷², η οποία πρέπει να τηρείται καθ' όλη τη διαδικασία της εποπτικής αξιολόγησης.

Ειδικότερα, το πρώτο στάδιο της εποπτικής εξέτασης είναι η διαδικασία επί του πλαισίου αξιολόγησης κινδύνου, η οποία έχει ως εξής: Η εθνική Εποπτική Αρχή δημιουργεί ένα πλαίσιο αξιολόγησης κινδύνου, με βάση το οποίο εκτιμά τους κινδύνους²⁷³ που απειλούν ή είναι πιθανό στο μέλλον να απειλήσουν μια ασφαλιστική επιχείρηση. Συνάμα, εκτιμά την ικανότητα κάθε ασφαλιστικής επιχείρησης να εκτιμήσει και να διαχειριστεί με ορθό τρόπο τους κινδύνους που έχει αναλάβει και είναι δυνατό να την απειλήσουν, καθώς και τα μέτρα που έχει λάβει προς τούτο²⁷⁴. Για την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας, η Εποπτική Αρχή διαθέτει κατάλληλα εργαλεία, όπως στατιστικούς δείκτες, διαγνωστικές ασκήσεις και άλλα, (αναφέρονται λεπτομερώς στη περ. α' παρ. 3 ν. 4364/2016), τα οποία την βοηθούν να σχηματίζει μια πιο εμπεριστατωμένη άποψη αναφορικά με τις υποδομές και την επάρκεια των μεθόδων μιας ασφαλιστικής επιχείρησης να αντεπεξέλθει σε πιθανές μελλοντικές οικονομικές συνθήκες, οι οποίες ίσως να είχαν άσχημο οικονομικό αντίκτυπο στη λειτουργία αυτής²⁷⁵.

Στη συνέχεια, και εφόσον, έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία αξιολόγησης των κινδύνων, ακολουθεί η διαδικασία της αναλυτικής εξέτασης. Η παρούσα διαδικασία συνίσταται στη διεξαγωγή επιτόπιων ελέγχων²⁷⁶ και αναλύσεων του συνόλου των

εποπτικής εξέτασης. Η εθνική Εποπτική Αρχή πρέπει να μεριμνά ώστε η διαδικασία εποπτικής εξέτασης να παραμένει αρκούντως ευέλικτη προκειμένου να είναι δυνατή η δέουσα άσκηση εποπτικής κρίσης».

²⁷² Αιτιολ. Έκθεση αριθ. 18 της Οδηγίας 2009/138/EK «Οι εποπτικές αρχές των κρατών μελών θα πρέπει, συνεπώς, να διαθέτουν όλα τα μέσα εποπτείας που είναι αναγκαία για να εξασφαλίζεται η ομαλή άσκηση των δραστηριοτήτων των ασφαλιστικών και αντασφαλιστικών επιχειρήσεων στο σύνολο της Κοινότητας, υπό καθεστώς δικαιώματος εγκατάστασης ή ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της εποπτείας, όλες οι ενέργειες των αρμόδιων αρχών θα πρέπει να είναι ανάλογες με τη φύση, την έκταση και την πολυπλοκότητα των κινδύνων που είναι σύμφυτοι με τις ασφαλιστικές και (αντ)ασφαλιστικές επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από τη σημασία της συγκεκριμένης επιχείρησης για τη συνολική χρηματοπιστωτική σταθερότητα της αγοράς».

²⁷³ ΕΙΟΡΑ – ΒοΣ – 14/179, Κατευθυντήρια γραμμή 17 – Προσδιορισμός της ταξινόμησης κινδύνου των επιχειρήσεων, 1.44 «Η εθνική εποπτική αρχή πρέπει να αποδίδει στις ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές επιχειρήσεις μια ταξινόμηση κινδύνου, βάσει κλίμακας τεσσάρων κατηγοριών: από την «κατηγορία κινδύνου 1» που αντιστοιχεί στη μεγαλύτερη δυνατότητα αντοχής σε περίπτωση που πράγματι επέλθουν οι κίνδυνοι, έως την «κατηγορία κινδύνου 4» που αντιστοιχεί στη μικρότερη δυνατότητα αντοχής σε περίπτωση που πράγματι επέλθουν οι κίνδυνοι».

²⁷⁴ Άρθρο 25 παρ. 1 ν. 4364/2016.

²⁷⁵ Άρθρο 25 παρ. 3 περ. β' ν. 4364/2016.

²⁷⁶ ΕΙΟΡΑ – ΒοΣ – 14/179, Κατευθυντήρια γραμμή 31 – Διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται για τους επιτόπιους ελέγχους, 1.67 «Η εθνική εποπτική αρχή πρέπει να καλύπτει, στο πλαίσιο του επιτόπιου ελέγχου, τα ακόλουθα στάδια: προετοιμασία, επιτόπιες εργασίες και γραπτά συμπεράσματα».

στοιχείων που διατηρεί μια ασφαλιστική επιχείρηση. Βασικό στοιχείο της διαδικασίας της εποπτικής εξέτασης είναι η συχνή και διαρκής επικοινωνία μεταξύ της εθνικής εποπτικής αρχής και κάθε ξεχωριστής ασφαλιστικής επιχείρησης²⁷⁷. Το προσωπικό των (αντ)ασφαλιστικών επιχειρήσεων υποχρεούται να παρέχει στην αρμόδια εποπτική αρχή κάθε πληροφορία που κρίνει ότι μπορεί να της φανεί χρήσιμη στο εποπτικό της έργο, καθώς και κάθε πληροφορία που αιτείται η ίδια η εποπτική αρχή από αυτό²⁷⁸. Η επικοινωνία της εποπτικής αρχής με τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις θα πρέπει να στηρίζεται στις αρχές της εμπιστοσύνης και της ειλικρίνειας, ώστε η εποπτική εξέταση να αποφέρει καρπούς. Κατά τη διάρκεια αυτής, η Εποπτική Αρχή έχει, το δικαίωμα να αιτηθεί μέχρι και συμπληρωματικών στοιχείων και πληροφοριών²⁷⁹, αλλά και την υποχρέωση να καταγράφει τις τελικές παρατηρήσεις και τα συμπεράσματα²⁸⁰ στα οποία κατέληξε, αναφορικά με τη λειτουργία της συγκεκριμένης ασφαλιστικής επιχείρησης. Τα συμπεράσματα αυτά ή άλλως πορίσματα, η Εποπτική Αρχή οφείλει να τα κοινοποιεί στην ασφαλιστική επιχείρηση προς γνώσιν και ίσως, και συμμόρφωση αυτής, ενώ παρέχεται η δυνατότητα στην τελευταία να απαντήσει, να σχολιάσει και ίσως, να τα αμφισβητήσει.

Αν τα συμπεράσματα στα οποία έχει καταλήξει η Εποπτική Αρχή δεν είναι και πολύ ενθαρρυντικά για τη λειτουργία της ασφαλιστικής επιχείρησης, λ.χ. έχουν επισημανθεί ελλείψεις, αδυναμίες, ή περιπτώσεις μη συμμόρφωσης της εταιρείας στις παρατηρήσεις της Εποπτικής Αρχής ή στο γράμμα του νόμου, ακολουθεί η διαδικασία επιβολής συγκεκριμένου/ων μέτρου/ων. Στην περίπτωση αυτή, λοιπόν, προκύπτει η ανάγκη λήψης μέτρων προς αντιμετώπιση της υφιστάμενης κατάστασης. Τα λαμβανόμενα εποπτικά μέτρα πρέπει να είναι ανάλογα της κατάστασης και να διαφοροποιούνται ανάλογα με τη σοβαρότητα της αδυναμίας ή του παραπτώματος της επιχείρησης²⁸¹. Μόλις, η Εποπτική Αρχή αποφασίσει την επιβολή ορισμένου/ων μέτρων, οφείλει αμελλητί να γνωστοποιήσει αυτή της την απόφαση, καθώς και τα επιβαλλόμενα μέτρα στην ασφαλιστική επιχείρηση. Έπειτα,

²⁷⁷ ΕΙΟΡΑ – ΒοΣ – 14/179, Κατευθυντήρια γραμμή 5 – Συνεχής επικοινωνία με τις ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές επιχειρήσεις, 1.18.

²⁷⁸ Αιτιολ. Έκθεση αριθ. 23 της Οδηγίας 2009/138/ΕΚ.

²⁷⁹ ΕΙΟΡΑ – ΒοΣ – 14/179, Κατευθυντήρια γραμμή 26 – Αίτημα παροχής συμπληρωματικών πληροφοριών κατά την αναλυτική εξέταση, 1.62.

²⁸⁰ ΕΙΟΡΑ – ΒοΣ – 14/179, Κατευθυντήρια γραμμή 27 – Συμπεράσματα από την αναλυτική εξέταση, 1.63.

²⁸¹ ΕΙΟΡΑ – ΒοΣ – 14/179, Κατευθυντήρια γραμμή 36 – Διαφοροποίηση των μέτρων ανάλογα με την περίπτωση, 1.74 «Η εθνική εποπτική αρχή πρέπει να λαμβάνει μέτρα τα οποία διαφοροποιούνται ανάλογα με τον βαθμό σοβαρότητας των αδυναμιών και των πραγματικών ή πιθανών ελλείψεων ή περιπτώσεων μη συμμόρφωσης που αντιμετωπίζουν οι ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές επιχειρήσεις».

οφείλει να παρακολουθεί σε συνεχή βάση την πορεία της επιχείρησης, αλλά και να επικαιροποιεί το εποπτικό σχέδιο, όταν χρειάζεται²⁸².

2.2. Στόχος του νέου νομικού εποπτικού πλαισίου

Οι συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες που λαμβάνουν χώρα τόσο στη λειτουργία της διεθνούς όσο και της εγχώριας ασφαλιστικής αγοράς²⁸³, επιτάσσουν την καθιέρωση σχετικής ευελιξίας, αποσκοπώντας στην αρωγή των αρμόδιων εποπτικών αρχών να προσαρμόζουν την πολιτική τους στις σύγχρονες επικρατούσες συνθήκες, και στις απαιτήσεις κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης. Ωστόσο, η ευχέρεια αυτή των εποπτικών αρχών, σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να αποτελεί αποθαρρυντικό παράγοντα στη λειτουργία και τον σχεδιασμό της επιχειρηματικής δραστηριότητας των εποπτευόμενων επιχειρήσεων. Αντιθέτως, το νέο καθεστώς εποπτείας επί των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, στηρίζει και προωθεί τους κανόνες του ανταγωνισμού, από την τήρηση των οποίων ωφελείται τελικά ο αποδέκτης των υπηρεσιών ασφάλισης²⁸⁴.

Βασική επιδίωξη της εθνικής αλλά και των ευρωπαϊκών αρχών εποπτείας είναι, αφενός η σταθεροποίηση της ελληνικής και γενικότερα της ευρωπαϊκής εσωτερικής ασφαλιστικής αγοράς, και αφετέρου η προστασία των ασφαλισμένων καταναλωτών, των δικαιούχων απαιτήσεων από ασφάλιση και, σαφέστατα, η τόνωση της εμπιστοσύνης των προς το ευρύτερο χρηματοοικονομικό σύστημα²⁸⁵. Η Εποπτική Αρχή οφείλει να διενεργεί συχνούς και ουσιώδεις ελέγχους προκειμένου να διαπιστώνει, εγκαίρως, τυχόν αδυναμία της ασφαλιστικής επιχείρησης να αντιμετωπίσει τις υποχρεώσεις της, και η οποία να είναι ικανή να βλάψει την χρηματοπιστωτική σταθερότητα τόσο σε ενωσιακό όσο και εθνικό επίπεδο, προλαμβάνοντας την περαιτέρω μετάδοσή της. Ο κίνδυνος να καταρρεύσει ένα

²⁸² ΕΙΟΠΑ – BoS – 14/179, Κατευθυντήρια γραμμή 42 – Αξιολόγηση των εποπτικών μέτρων, 1.82.

²⁸³ Ρόκας (2006¹¹), 8 «Ασφαλιστική αγορά είναι ο «οικονομικός χώρος» όπου παρέχεται και ζητείται ασφαλιστική προστασία. Είναι δηλαδή, ο τόπος όπου οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις, οι αντασφαλιστικές επιχειρήσεις και αυτοί που ζητούν να ασφαλιστούν ή ν' αντασφαλιστούν μόνοι ή μέσω οργανωμένων επαγγελματιών που ασχολούνται με τη διαμεσολάβηση στην ιδιωτική ασφάλιση, ανταλλάσσουν το οικονομικό αγαθό της ασφάλισης με την πληρωμή ασφαλιστρού, αντασφαλιστρού, προμήθειας, εισφοράς (αν πρόκειται για αλληλασφάλιση)».

²⁸⁴ Γαλιτάκη (2004), 17 επ.

²⁸⁵ Στην ίδια λογική κινείται η διαδικασία εποπτείας και στα πιστωτικά ιδρύματα. <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervision/default.aspx> Η Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος (ΔΕΠΣ) της Τράπεζας της Ελλάδος είναι επιφορτισμένη με την άσκηση της προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, η οποία στοχεύει στη διασφάλιση της σταθερότητας και της εύρυθμης λειτουργίας του εγχώριου χρηματοπιστωτικού συστήματος.

χρηματοοικονομικό ίδρυμα από μεμονωμένος είναι δυνατό, ακαριαία να μετατραπεί σε συστημικό. Τη διασπορά αυτή του κινδύνου έχει την υποχρέωση να προλάβει και να αναχαιτίσει η αρμόδια Εποπτική Αρχή αλλά και η ΕΙΟΡΑ.

Η αποκρυστάλλωση των νέων εποπτικών κανόνων στο εσωτερικό της ΕΕ, έχει τις ρίζες της στην ανάγκη προστασίας και διασφάλισης των συμφερόντων των δικαιούχων απαιτήσεων από ασφάλιση, των ληπτών της ασφάλισης και των ασφαλισμένων²⁸⁶. Η διαμόρφωση του νέου εποπτικού συστήματος στοχεύει στην μεγαλύτερη προστασία των αντισυμβαλλομένων²⁸⁷. Οι νέοι κανόνες εποπτείας είναι δομημένοι με τέτοιο τρόπο, ώστε να αποφευχθεί κάθε πιθανή περίπτωση οι αντισυμβαλλόμενοι ασφαλιστικών επιχειρήσεων να βρεθούν στη δυσχερή θέση να χάσουν την παροχή του ασφαρίσματος που δικαιούνται, εξαιτίας τυχόν αδυναμίας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων να εκπληρώσουν τις ασφαλιστικές τους υποχρεώσεις προς αυτούς. Έχοντας αυτόν ως βασικό στόχο, αλλά και την εξασφάλιση ενός υγιούς και εύρωστου ασφαλιστικού τομέα, ο οποίος θα αποτελεί βασικό στήριγμα της ευρύτερης οικονομίας εντός της ΕΕ²⁸⁸, οι νέοι κανόνες εποπτείας ενδυναμώνουν το αίσθημα της σταθερότητας και της ασφάλειας στην ασφαλιστική αγορά²⁸⁹.

²⁸⁶ Άρθρο 19 παρ. 2 ν. 4364/2016 ·ΑΠ 688/2005, ΕΕμπΔ 2005, 749 επ ·Γαλιτάκη(2004), 74 επ.

²⁸⁷ Αιτιολ. Έκθεση αριθ. 17 Οδηγίας 2009/138/ΕΚ.

²⁸⁸ Αιτιολ. Έκθεση αριθ. 16 Οδηγίας 2009/138/ΕΚ.

²⁸⁹ Χατζηνικολάου–Αγγελίδου (2014⁴), 80 «Η ΔΕΙΑ της ΤτΕ είναι επιφορτισμένη με την άσκηση της χρηματοοικονομικής εποπτείας επί των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, στο πλαίσιο της προσπάθειας εξυγίανσης της ασφαλιστικής αγοράς».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ

Ι. Κανόνες εξυγίανσης – Γενικές παρατηρήσεις

Οι διατάξεις του ν. 4364/2016 εξοπλίζουν την εθνική Εποπτική Αρχή²⁹⁰ με εξουσίες και εργαλεία που στόχο έχουν την εξυγίανση και αποκατάσταση κάθε αφερέγγυας ασφαλιστικής επιχείρησης²⁹¹. Ο όρος «εξυγίανση επιχειρήσεων» αναφέρεται στην προσπάθεια διάσωσης μιας οργανωμένης επιχειρηματικής δομής, όταν αυτή βρίσκεται σε σημείο που δεν μπορεί πλέον να ικανοποιήσει τους πιστωτές της, αλλά και να εξασφαλίσει την συνέχιση της λειτουργίας της²⁹². Στα άρθρα 222 – 234ν. 4364/2016 προβλέπονται τα μέτρα εξυγίανσης, τα οποία λαμβάνονται από την Εποπτική Αρχή, με σκοπό είτε την αντιμετώπιση προβλημάτων προληπτικής εποπτείας είτε συνθέτουν την ίδια την διαδικασία εξυγίανσης. Ειδικότερα, στο άρθρο 223 αναφέρονται οι προϋποθέσεις και τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη από την Εποπτική Αρχή για την υιοθέτηση μέτρων εξυγίανσης, όταν η εφαρμογή τους κρίνεται απαραίτητη για τη διάσωση μιας ασφαλιστικής επιχείρησης, αλλά και η διαδικασία επιλογής των καταλληλότερων από αυτά²⁹³.

Η ΤτΕ επωμίζεται το βάρος της ανεύρεσης και του εντοπισμού εκείνης της ασφαλιστικής εταιρείας, η οποία είτε αντιμετωπίζει προβλήματα οικονομικής ρευστότητας είτε δεν συμμορφώνεται προς τους κανόνες της ελάχιστης κεφαλαιακής απαίτησης και της κεφαλαιακής απαίτησης φερεγγυότητας²⁹⁴ και χρήζει, τελικώς,

²⁹⁰ Ο όρος «αρμόδια Εποπτική Αρχή» αναφέρεται στην Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ), όπως έχει επισημανθεί και ανωτέρω πολλάκις.

²⁹¹ Η εθνική Εποπτική Αρχή είναι υπεύθυνη και για την επιβολή μέτρων εξυγίανσης επί των πιστωτικών ιδρυμάτων.

²⁹² Μάλιστα σύμφωνα με την Οδηγία 2014/59/ΕΕ «για την εκκαθάριση και εξυγίανση Πιστωτικών Ιδρυμάτων», ως εξυγίανση νοείται ο μηχανισμός λήψης μέτρων με νομικούς κανόνες για την αποκατάσταση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την διευθέτηση της τραπεζικής κρίσης με τον περιορισμό της κρατικής χρηματοδότησης και την μεγιστοποίηση του πεδίου της αγοράς, δηλαδή του ιδιωτικού τομέα. Η εξυγίανση στοχεύει στην αναδιάρθρωση του πιστωτικού ιδρύματος με τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων -εργαλείων, προκειμένου να συνεχιστούν οι κρίσιμες τραπεζικές λειτουργίες, να περιοριστεί ο συστηματικό κίνδυνος και να εξασφαλιστεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

²⁹³ Αντίστοιχα, η εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων προβλέπεται στα άρθρα 5 επ και 18 επ του άρθρου 2 του ν. 4335/2015 «Ανάκαμψη και εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων εξυγίανσης (Ενσωμάτωση Οδηγίας 2014/59/ΕΕ και άλλες διατάξεις).

²⁹⁴ Η ΤτΕ είναι υπεύθυνη και για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση οικονομικής κρίσης πιστωτικού ιδρύματος. Πιο συγκεκριμένα τίθενται μέτρα εξυγίανσης όταν: το πιστωτικό ίδρυμα διαπράττει σοβαρές ή κατ' εξακολούθηση παραβάσεις νόμων ή των αποφάσεων της ΤτΕ, ή όταν υπάρχουν εύλογες αμφιβολίες για τη χρηστή και συνετή διαχείριση των εταιρικών υποθέσεων, με συνέπεια να τίθενται σε κίνδυνο η φερεγγυότητα του πιστωτικού ιδρύματος, τα συμφέροντα των καταθετών του, εν γένει η διασφάλιση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας ή η εμπιστοσύνη του κοινού στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

ενός σχεδίου ανάκαμψης, με κύριο στόχο τη διάσωσή της. Η εξουσία αυτή ασκείται από τη Διεύθυνση Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης (ΔΕΙΑ) της Τράπεζας της Ελλάδος, σύμφωνα με τον ν. 4364/2016²⁹⁵. Σε αυτό το σημείο είναι ζήτημα ουσίας ο έγκαιρος εντοπισμός της δυσλειτουργίας της επιχείρησης. Στην πλειονότητά τους οι δυσλειτουργικές επιχειρήσεις αργούν στο να διαπιστώσουν αυτό το στοιχείο με αρνητικές συνέπειες στη βιωσιμότητά τους.

Σε περίπτωση, επομένως, που η ΤτΕ εντοπίσει χρηματοοικονομική δυσχέρεια μιας ασφαλιστικής επιχείρησης, έχει την αρμοδιότητα να επιβάλει μέτρα εξυγίανσης, ώστε να προλάβει τη χειροτέρευση της κατάστασης. Η Εποπτική Αρχή γνωρίζοντας την χρηματοοικονομική κατάσταση της εκάστοτε ασφαλιστικής επιχείρησης και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει, θα κρίνει και θα αποφασίσει ποιο θα είναι το προσφορότερο μέτρο, προκειμένου να επιτευχθεί η επιδιωκόμενη εξυγίανση και διάσωση της ασφαλιστικής επιχείρησης, καταρτίζοντας η ίδια το σχέδιο εξυγίανσης που πρόκειται να ακολουθήσει η συγκεκριμένη ασφαλιστική επιχείρηση²⁹⁶.

Σημειωτέον ότι τα λαμβανόμενα, κάθε φορά, μέτρα εξυγίανσης θα παράγουν τα αποτελέσματά τους απευθείας σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση²⁹⁷, δίχως να απαιτείται προς τούτο οιαδήποτε περαιτέρω διατύπωση και, εφαρμοστέο θα είναι το ελληνικό δίκαιο. Μάλιστα, ο κανόνας αυτός θα εξακολουθεί να ισχύει και στην περίπτωση που μία ελληνική ασφαλιστική εταιρεία έχει εγκαταστήσει υποκατάστημα στο έδαφος άλλου κράτους – μέλους, το οποίο (κράτος μέλος υποδοχής), ίσως δεν προβλέπει τα συγκεκριμένα εξυγιαντικά μέτρα, ή σε κάθε περίπτωση θέτει μία γκάμα προϋποθέσεων για την εφαρμογή τους, ξένων προς αυτών που θέτει η ελληνική νομοθεσία²⁹⁸. Ακριβώς το αντίθετο συμβαίνει στην περίπτωση που μια ασφαλιστική επιχείρηση με έδρα σε άλλο κράτος μέλος έχει εγκαταστήσει υποκατάστημα στην Ελλάδα. Αρμόδια για τη λήψη μέτρων εξυγίανσης θα είναι η Εποπτική Αρχή του κράτους – μέλους που χορήγησε την άδεια λειτουργίας στο

²⁹⁵ <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/deia/default.aspx>

²⁹⁶ Σύμφωνα με τον ν. 4261/2014, η ΤτΕ δύναται να καταρτίζει η ίδια σχέδιο εξυγίανσης και επί των πιστωτικών ιδρυμάτων.

²⁹⁷ Άρθρ. 222 παρ. 2 ν. 4364/2016 ·Αιτιολ. Έκθεση αριθ. 118 Οδηγίας 2009/138/ΕΚ: «Θα πρέπει να εξασφαλισθεί ότι τα μέτρα εξυγίανσης που λαμβάνονται από την αρμόδια αρχή κράτους μέλους για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση της οικονομικής ευρωστίας μιας ασφαλιστικής επιχείρησης και την αποφυγή, κατά το δυνατόν, της διαδικασίας εκκαθάρισης, επιφέρουν πλήρη αποτελέσματα σε όλη την Κοινότητα, χωρίς, εντούτοις, να θίγονται τα αποτελέσματα των μέτρων εξυγίανσης και των διαδικασιών εκκαθάρισης έναντι τρίτων χωρών.» ·Σύμφωνα με την Οδηγία 2001/24/ΕΚ, η οποία ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τον ν. 3458/2006, τα μέτρα εξυγίανσης και η διαδικασία εκκαθάρισης που λαμβάνουν χώρα σε ένα κράτος μέλος – στο κράτος της καταστατικής έδρας του πιστωτικού ιδρύματος – παράγουν αποτελέσματα σε ολόκληρη την Κοινότητα, χωρίς καμία άλλη διατύπωση.

²⁹⁸ Άρθρο 222 παρ. 2 ν. 4364/2016.

υποκατάστημα, και εφαρμοστέο το δίκαιο του κράτους αυτού. Το κράτος αυτό ορίζεται ως «κράτος – μέλος καταγωγής²⁹⁹». Καμία αντίρρηση δεν μπορεί να προβάλει η ελληνική Εποπτική Αρχή, καθώς η εφαρμογή ορισμένου εξυγιαντικού μέτρου και σε αυτή την περίπτωση λαμβάνει χώρα χωρίς περαιτέρω διατύπωση³⁰⁰. Και τούτο καθίσταται λογικό και συνάμα δίκαιο.

Χρειάζεται στο συγκεκριμένο σημείο να επισημανθεί ότι οι κανόνες εξυγίανσης που ακολουθούνται επί ασφαλιστικών εταιρειών όπως και επί των πιστωτικών ιδρυμάτων, εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του Πτωχευτικού Κώδικα. Στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις έχει εφαρμογή η Οδηγία Αφερεγγυότητα II (Solvency II), και όπως επισημαίνει και το άρθρο 179 Πτκ, χωρεί μόνο συμπληρωματική εφαρμογή των διατάξεων του Κώδικα σε ζητήματα εξυγίανσης και εκκαθάρισης πιστωτικών ιδρυμάτων και ασφαλιστικών επιχειρήσεων, κατά το μέρος που αυτά δεν ρυθμίζονται ειδικά.

Επίσης, πρέπει να τονισθεί ότι σε περίπτωση που μία ασφαλιστική επιχείρηση έχει προχωρήσει στη λήψη μέτρων εξυγίανσης, τούτο δεν αποτελεί κώλυμα για την έναρξη διαδικασιών κοινής ή ασφαλιστικής εκκαθάρισης, εφόσον απαιτείται. Στην περίπτωση αυτή, τόσο τα μέτρα εξυγίανσης όσο και η ασφαλιστική ή κοινή εκκαθάριση παράγουν τα αποτελέσματά τους σε παράλληλο χρόνο³⁰¹.

II. Σε ποιες περιπτώσεις εφαρμόζονται τα μέτρα εξυγίανσης

Προκειμένου να εκκινήσει η διαδικασία της εξυγίανσης, η αρμόδια Εποπτική Αρχή πρέπει να εκτιμήσει ότι λαμβάνουν χώρα μία ή περισσότερες προϋποθέσεις από αυτές που έχει θέσει ο ν. 4364/2016 στο άρθρο 223, χωρίς ωστόσο να επισημαίνεται, εάν οι αναφερόμενες στο νόμο περιπτώσεις είναι ενδεικτικές, με την έννοια ότι είναι πιθανό, οι κανόνες εξυγίανσης να ενεργοποιηθούν ακόμη και εάν συντρέξει προϋπόθεση που δεν έχει μνημονευτεί από τον Έλληνα νομοθέτη, χρήζει όμως την ανάγκη έναρξης εξυγιαντικής διαδικασίας. Άποψή μου είναι ότι, εφόσον, δεν μνημονεύεται στο κείμενο του νόμου ότι οι συγκεκριμένες προϋποθέσεις είναι εξαντλητικές, χωρεί ελευθερία στην Εποπτική Αρχή να λάβει υπόψη της και

²⁹⁹ Ρόκας, Solvency II – Εποπτεία των (Αντ)ασφαλιστικών Επιχειρήσεων, 2016, 418.

³⁰⁰ Άρθρο 222 παρ. 3 ν. 4364/2016 «Τα λαμβανόμενα από αυτές μέτρα εξυγίανσης παράγουν στην Ελλάδα αποτελέσματα, χωρίς να απαιτείται άλλη διατύπωση, ακόμη και αν το ελληνικό δίκαιο δεν προβλέπει τέτοια μέτρα ή εξαρτά την εφαρμογή τους από προϋποθέσεις οι οποίες δεν πληρούνται, εκτός αν άλλως ορίζεται στον παρόν Κεφάλαιο».

³⁰¹ Άρθρο 222 παρ. 4 ν. 4364/2016 «Αιτιολ. Έκθεση αριθ. 122 Οδηγίας 2009/138/ΕΚ «Η λήψη μέτρων εξυγίανσης δεν εμποδίζει την έναρξη διαδικασιών εκκαθάρισης. Οι διαδικασίες εκκαθάρισης θα πρέπει, συνεπώς, να μπορούν να κινούνται είτε εν ανυπαρξία είτε μετά τη λήψη μέτρων εξυγίανσης και μπορούν να τερματίζονται με συμβιβασμό ή άλλα ανάλογα μέτρα, στα οποία περιλαμβάνονται τα μέτρα εξυγίανσης».

προϋποθέσεις που δεν περιλαμβάνονται στο κείμενο του νόμου, προμηνύουν όμως μελλοντική οικονομική δυσπραγία της επιχείρησης. Αρκεί, βέβαια, να υφίσταται αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της κατάστασης που διαπιστώνει η Εποπτική Αρχή και των πιθανών μελλοντικών δημοσιονομικών δυσχερειών της ασφαλιστικής επιχείρησης. Σε αυτή την περίπτωση, δηλαδή στην περίπτωση που η Εποπτική Αρχή λάβει υπόψη της, για την εκκίνηση της εξυγιαντικής διαδικασίας, παράγοντα που δεν μνημονεύεται στο κείμενο του νόμου, συνετό θα ήταν να αιτιολογήσει ειδικά και εμπεριστατωμένα την απόφασή της αυτή, και σαφώς να ενεργεί με βάση την αρχή της αναλογικότητας, όπως επιβάλλεται, άλλωστε, και από την ίδια τη διάταξη του άρθρου 223 εδ. α' ν. 4364/2016, σύμφωνα με την οποία: «Η Εποπτική Αρχή λαμβάνει τα κατάλληλα κατά την κρίση της μέτρα για την εξυγίανση ασφαλιστικής επιχείρησης...».

Ακόμη, θεωρώ ότι θα ήταν χρήσιμο στο σημείο αυτό να γίνει και η εξής παρατήρηση: Στις προϋποθέσεις εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων (άρθρο 32 Οδηγίας 2014/59/ΕΕ) ο Ευρωπαϊός νομοθέτης επισημαίνει ότι *η αρχή εξυγίανσης προβαίνει σε ενέργειες εξυγίανσης σε σχέση με ίδρυμα μόνο εφόσον κρίνει ότι πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις...* Αντιθέτως, στις προϋποθέσεις εξυγίανσης των ασφαλιστικών εταιρειών καμία τέτοια μνεία δεν λαμβάνει χώρα. Εξ αντιδιαστολής, λοιπόν, οδηγούμαστε στην κρίση ότι, εν προκειμένω δεν απαιτείται η σωρευτική πλήρωση των εκ του νόμου τιθέμενων προϋποθέσεων για την εκκίνηση της διαδικασίας εξυγίανσης των ασφαλιστικών εταιρειών.

Ας παραμείνουμε, όμως, στο κείμενο του νόμου και ας προχωρήσουμε στην εξέταση των περιπτώσεων που αναφέρονται. Πρώτη και κύρια ένδειξη ανάγκης παρέμβασης της Εποπτικής Αρχής αποτελεί η *διαφαινόμενη αδυναμία ανάκαμψης της ασφαλιστικής επιχείρησης*³⁰². Θα μπορούσε, κάλλιστα, να γίνει λόγος για αδυναμία αφερεγγυότητας ή για επαπειλούμενη αδυναμία αφερεγγυότητας (*failing or likely to fail*). Η αρμόδια Εποπτική Αρχή χρησιμοποιεί σε αυτές τις περιπτώσεις τα ίδια κριτήρια και εργαλεία που χρησιμοποιεί και επί των πιστωτικών ιδρυμάτων³⁰³, προκειμένου να σιγουρευτεί για τη δημοσιονομική προβληματική της

³⁰² Άρθρο 223 περ. α' ν. 4364/2016.

³⁰³ Άρθρο 32 Οδηγίας 2014/59/ΕΕ «Η αρχή εξυγίανσης προβαίνει σε ενέργειες εξυγίανσης σε σχέση με ίδρυμα μόνο εφόσον κρίνει ότι πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: α) η αρμόδια αρχή διαπιστώνει, κατόπιν διαβούλευσης με την αρχή εξυγίανσης, ότι το ίδρυμα τελεί σε κατάσταση αφερεγγυότητας ή επαπειλούμενης αφερεγγυότητας...». Μάλιστα, σε περίπτωση που το πιστωτικό ίδρυμα έχει ανεπαρκή ίδια κεφάλαια ή δεν είναι σε θέση να εξυπηρετήσει τις υποχρεώσεις του και ειδικότερα να διασφαλίσει τα επιστρεπτέα κεφάλαια που του έχουν εμπιστευθεί οι καταθέτες και οι πιστωτές του χρήζει επιβολής εξυγιαντικών μέτρων.

επιχείρησης. Η διαφαινόμενη αυτή αδυναμία ανάκαμψης, θα μπορούσε σίγουρα να εντοπισθεί στην συνδρομή έκτακτων καταστάσεων, όπως λόγου χάριν, ο επηρεασμός της οικονομικής σταθερότητας μιας ασφαλιστικής επιχείρησης από την ξαφνική και απότομη πτώση της στις χρηματοπιστωτικές αγορές, η ύπαρξη παρατεταμένου περιβάλλοντος χαμηλών επιτοκίων ή η ύπαρξη ενός σοβαρού περιστατικού με τεράστιο οικονομικό αντίκτυπο³⁰⁴. Οι προαναφερθείσες περιστάσεις, δεδομένου ότι δεν αντιμετωπίζονται εύκολα, αλλά συνήθως οδηγούν σε επιδείνωση της χρηματοοικονομικής κατάστασης μιας επιχείρησης, θα μπορούσαν να επιβεβαιώσουν μια διαφαινόμενη αδυναμία ανάκαμψης, και εν τέλει να στοιχειοθετήσουν την ανάγκη για έναρξη της διαδικασίας εξυγίανσης.

Δεύτερη περίπτωση, κατά την οποία ενεργοποιείται η επιβολή μέτρων εξυγίανσης, είναι η ανυπαρξία έτερων μέτρων τα οποία θα οδηγούσαν σε αποτελέσματα ισοδύναμου χαρακτήρα³⁰⁵, εντός φυσικά εύλογου χρονικού διαστήματος, ώστε να διασωθεί η ασφαλιστική επιχείρηση και να αποφευχθεί η οικονομική της κατάρρευση. Ωστόσο, ο ν. 4364/2016 δεν αναφέρεται σε κανένα εναλλακτικό μέτρο το οποίο θα μπορούσε να ακολουθηθεί προκειμένου να μην εκκινήσει η διαδικασία εξυγίανσης. Αντιθέτως, στον αντίστοιχο νόμο για την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων ο νομοθέτης συγκεκριμενοποιεί, κατά ένα τρόπο, τα αναφερόμενα εναλλακτικά μέτρα τοποθετώντας την προέλευσή τους είτε στον ιδιωτικό τομέα είτε συνιστάμενα σε εποπτικές ενέργειες³⁰⁶.

Τρίτη περίπτωση, κατά την οποία η Εποπτική Αρχή παρεμβαίνει και εκτιμά ότι μια ασφαλιστική επιχείρηση βρίσκεται σε δεινή χρηματοοικονομική κατάσταση και η θέση της αυτή είναι ικανή να επηρεάσει, με οποιοδήποτε τρόπο, το ευρύτερο χρηματοπιστωτικό σύστημα, αποτελεί η αδυναμία ρευστότητας της ασφαλιστικής επιχείρησης. Τούτο συνίσταται στην εξαγωγή του συμπεράσματος, ότι η συγκεκριμένη ασφαλιστική επιχείρηση δεν θα είναι σε θέση, στο άμεσο μέλλον, να αντεπεξέλθει στις οφειλές της, όταν αυτές καταστούν απαιτητές. Σε αυτή την περίπτωση και κάτω από αυτή την περίπτωση, αμφότερες η ΤτΕ και η ΕΙΟΡΑ θα πρέπει να προβούν στον έλεγχο μιας σειράς συνθηκών και στην εξέταση του συνόλου των υποχρεώσεων που έχει αναλάβει η συγκεκριμένη ασφαλιστική

³⁰⁴ Άρθρο 109 παρ. 4 και 5 ν. 4364/2016.

³⁰⁵ Άρθρο 223 περ. β' ν. 4364/2016.

³⁰⁶ Άρθρο 32 παρ. 1 περ. β' Οδηγίας 2014/59/ΕΕ «Λαμβάνοντας υπόψη τη χρονική στιγμή και άλλες σχετικές περιστάσεις, δεν προσδοκάται εύλογα ότι «εναλλακτικά μέτρα» θα αποτρέψουν την αφερεγγυότητα του πιστωτικού ιδρύματος εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος: • είτε αυτά προέρχονται από τον ιδιωτικό τομέα (π.χ., εσωτερική παραγωγή κεφαλαίου και αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου), • είτε προέρχονται από εποπτικές ενέργειες, περιλαμβανομένων και των μέτρων έγκαιρης παρέμβασης, ή της απομείωσης ή μετατροπής των «σχετικών κεφαλαιακών μέσων» σύμφωνα με το άρθρο 59(9)».

επιχείρηση και, εάν και κατά πόσο η τελευταία θα είναι σε θέση να αντεπεξέλθει σε αυτές. Μάλιστα, στην περ. γ' του άρθρου 223 ν. 4364/2016, ο Έλληνας νομοθέτης λεπτομερώς περιγράφει τα στοιχεία που λαμβάνει υπόψη της, δεδομένης της περίπτωσης, η Εποπτική Αρχή. Η Εποπτική Αρχή, λοιπόν, κατά κύριο λόγο, εξετάζει το ύψος των τεχνικών προβλέψεων και το είδος των ασφαλιστικών εργασιών που ασκεί η ασφαλιστική επιχείρηση. Αυτά τα δύο στοιχεία, κρίνονται άκρως βοηθητικά στο έργο της, προκειμένου να διαπιστώσει το βεληνεκές της επιχείρησης. Και τούτο καθίσταται εύλογο, δεδομένου ότι μία, σχετικά, μεγάλη επιχείρηση έχει και μεγάλες πιθανότητες να επηρεάσει την ευρύτερη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, την εθνική και ευρωπαϊκή οικονομία και να συμβάλει στην πρόκληση κινδύνου, λαμβάνοντας ευρωπαϊκές διαστάσεις, επιτάσσοντας την ανάγκη ενεργοποίησης της εξυγιαντικής διαδικασίας. Σημειωτέον, και για την μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα της δράσης της, η Εποπτική Αρχή οφείλει να προχωρήσει στη διενέργεια ελέγχων του συνόλου των υποχρεώσεων που έχει αναλάβει η συγκεκριμένη ασφαλιστική επιχείρηση έναντι πιστωτικών ιδρυμάτων, επενδυτικών υπηρεσιών, αλλά και έτερων ασφαλιστικών υπηρεσιών, καθώς και την τυχόν συμμετοχή της εταιρείας στο μετοχικό κεφάλαιο των μόλις προαναφερθέντων ιδρυμάτων και τούμπαλιν. Η αναγκαιότητα διενέργειας των προαναφερθέντων ελέγχων είναι άκρως δικαιολογημένη, δεδομένου ότι αυτού του είδους οι καταστάσεις προκαλούν τη δημιουργία και οδηγούν στη διασπορά του κινδύνου, και είναι ικανές να τον μετατρέψουν από μεμονωμένο σε συστημικό³⁰⁷. Και ακριβώς αυτή τη διασπορά του κινδύνου οφείλουν να αναχαιτίσουν τόσο η ΤτΕ όσο και η ΕΙΟΡΑ, προστατεύοντας το δημόσιο συμφέρον. Ανάλογων των συμπερασμάτων που θα εξαχθούν από τους σχετικούς ελέγχους, αποφασίζεται σε δεύτερο στάδιο, ποιο μέτρο εξυγίανσης πρόκειται να αποδειχθεί προσφορότερο για την αντιμετώπιση της υφιστάμενης δυσχέρειας.

Τελευταία αναφερθείσα στο νόμο προϋπόθεση σηματοδότησης της έναρξης της εξυγιαντικής διαδικασίας αποτελεί η *ανάγκη να επωμιστούν τις τυχόν απώλειες από την εξυγίανση της ασφαλιστικής επιχείρησης οι μέτοχοι, οι μη ενέγγυοι πιστωτές*

³⁰⁷ Την πρόληψη του συστημικού κινδύνου υπογραμμίζει και η διάταξη του άρθρου 139 παρ. 2 περ. γ' ν. 4261/2014, σύμφωνα με την οποία απαιτείται η επιβολή μέτρων εξυγίανσης σε πιστωτικό ίδρυμα, σε περίπτωση που καταστεί αναγκαίο για την πρόληψη συστημικού κινδύνου ή καταστάσεων που δύνανται να αποσταθεροποιήσουν το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών που επικρατούν στην τραπεζική και διατραπεζική αγορά. ·Γκόρτσος, Βασιλεία ΙΙΙ: Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας ΙΙΙ: Η τραπεζική Εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, ΧρηΔικ2011, 5 επ και άρθρο 3 παρ. 1 στοιχ. 10 ν. 4261/2014 «Ο συστημικός κίνδυνος οφείλεται στην αλληλεπίδραση και στην αλληλεξάρτηση των διάφορων αγορών μεταξύ τους, γεγονός που έχει σαν αποτέλεσμα, ενδεχόμενα προβλήματα σε μια από αυτές να μεταδίδονται και στις υπόλοιπες».

και με την επιφύλαξη της ανάγκης προστασίας της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας οι λήπτες ασφάλισης, οι ασφαλισμένοι και οι δικαιούχοι απαιτήσεων από ασφάλιση³⁰⁸. Γίνεται αντιληπτό στο σημείο αυτό, ότι με τη διαδικασία της εξυγίανσης μετακυλίεται το χρηματοοικονομικό βάρος μέχρι και στις ομάδες των μετόχων, των πιστωτών, αλλά και των καταναλωτών που συμβλήθηκαν με την ασφαλιστική επιχείρηση, χάριν του δημοσίου συμφέροντος και της χρηματοπιστωτικής ασφάλειας και ισορροπίας, και αυτό αποτελεί στοιχείο ιδιαίτερης σημασίας το οποίο λαμβάνεται υπόψη από την Εποπτική Αρχή για τη λήψη των πιο πρόσφορων κατά περίπτωση μέτρων εξυγίανσης .

III. Μέτρα εξυγίανσης

Η Εποπτική Αρχή λαμβάνει ένα ή περισσότερα μέτρα εξυγίανσης για κάθε χωριστή ασφαλιστική επιχείρηση, σε περίπτωση που η ασφαλιστική επιχείρηση πληροί τις παραπάνω προϋποθέσεις εξυγίανσης. Η ασφαλιστική επιχείρηση λαμβάνει γνώση του/των τιθέμενου/-ων, από την Εποπτική Αρχή, μέτρου/-ων, και υποχρεούται να συνεργάζεται και να παρέχει στην τελευταία όσες πληροφορίες της ζητηθούν. Τα μέτρα εξυγίανσης που υιοθετούνται, καθώς και η ίδια η διαδικασία εξυγίανσης ομοιάζει με την αντίστοιχη που ακολουθείται επί των πιστωτικών ιδρυμάτων³⁰⁹. Τα προβλεπόμενα στο νόμο μέτρα εξυγίανσης είναι τα κάτωθι:

1. Ορισμός ασφαλιστικού διαχειριστή

Το πρώτο μέτρο εξυγίανσης που προβλέπεται στο κείμενο του ν. 4364/2016, είναι ο διορισμός ασφαλιστικού διαχειριστή στην υπό εξυγίανση ασφαλιστική επιχείρηση. Το μέτρο αυτό είναι γνωστό και από την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς και εκεί γίνεται λόγος για τον διορισμό ειδικού διαχειριστή³¹⁰.

³⁰⁸ Άρθρο 223 περ. δ' ν. 4364/2016.

³⁰⁹ Άρθρο 37 Οδηγίας 2014/59/ΕΕ.

³¹⁰ Άρθρο 35 Οδηγίας 2014/59/ΕΕ «Ο ειδικός διαχειριστής α) διαθέτει τα προσόντα, τις ικανότητες και τις γνώσεις που απαιτούνται για να ασκήσει τα καθήκοντά του, β) διαθέτει όλες τις εξουσίες της γενικής συνέλευσης και του διοικητικού συμβουλίου του ιδρύματος, τις οποίες ασκεί μόνο υπό τον έλεγχο της αρχής εξυγίανσης, γ) έχει το νόμιμο καθήκον να λαμβάνει κάθε αναγκαίο μέτρο για την προώθηση των στόχων εξυγίανσης του άρθρου 31 και την εφαρμογή ενεργειών εξυγίανσης σύμφωνα με την απόφαση της αρχής εξυγίανσης. Το καθήκον αυτό, όταν κρίνεται αναγκαίο, υπερισχύει κάθε άλλου καθήκοντος σχετικά με τη διοίκηση του ιδρύματος σύμφωνα με το καταστατικό του, ή την ισχύουσα νομοθεσία, όταν προκύπτει θέμα ασυμβίβαστου μεταξύ τους. Τα εν λόγω μέτρα μπορούν να περιλαμβάνουν αύξηση κεφαλαίου, αναδιοργάνωση της μετοχικής δομής του ιδρύματος ή εξαγορές από ιδρύματα που είναι υγιή από χρηματοοικονομική και οργανωτική άποψη, σύμφωνα με τα μέτρα εξυγίανσης που αναφέρονται στα άρθρα 38 έως 44, δ) καταρτίζει εκθέσεις προς την αρχή εξυγίανσης, αναφορικά με την οικονομική και χρηματοοικονομική κατάσταση του ιδρύματος και τις πράξεις που

Αρμόδια για τον διορισμό διαχειριστή είναι η Εποπτική Αρχή, η οποία προχωρεί στην παρούσα ενέργεια, σε περίπτωση που διαπιστώσει τη μη συμμόρφωση της ασφαλιστικής επιχείρησης στις επιταγές του ν. 4364/2016 ή του ισχύοντος ευρωπαϊκού δικαίου ή στις υποδείξεις της ίδιας, με αποτέλεσμα να ελλοχεύει ο κίνδυνος να καταστεί αφερέγγυα η ασφαλιστική επιχείρηση, με δυσάρεστες οικονομικές συνέπειες για τους αντισυμβαλλόμενούς της. Επίσης, η Εποπτική Αρχή επιβάλλει το παρόν μέτρο, σε περίπτωση που έχει υποπέσει στην αντίληψή της, ότι η συγκεκριμένη ασφαλιστική επιχείρηση επί σκοπού εμποδίζει και δυσκολεύει το εποπτικό έργο της πρώτης, ή δεν λαμβάνει υπόψη τα διορθωτικά ή εξυγιαντικά μέτρα που της έχουν επιβληθεί. Ο διορισμός διαχειριστή κρίνεται απαραίτητος, όταν μια ασφαλιστική επιχείρηση βρίσκεται σε δεινή χρηματοοικονομική θέση, μη διαθέτοντας επαρκή ίδια κεφάλαια ή τα κατάλληλα περιουσιακά στοιχεία, καθώς και όταν επιδεινώνεται η κατάστασή της εξαιτίας δυσμενών ευρύτερων χρηματοοικονομικών συνθηκών³¹¹. Η συνδρομή μιας εκ των μόλις αναφερθέντων περιπτώσεων αρκεί, για τον διορισμό διαχειριστή, ο οποίος είναι υπεύθυνος για την πορεία της ασφαλιστικής επιχείρησης, οικονομική και οργανωτική, και καθήκον του είναι να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια, ώστε η ασφαλιστική επιχείρηση να ανακάμψει και να διασωθεί, ή διαφορετικά να επιδοθεί στην προετοιμασία της τελευταίας με σκοπό να τεθεί υπό ασφαλιστική εκκαθάριση, εφόσον κρίθηκε αδύνατη η διάσωσή της. Οι αρμοδιότητες του ασφαλιστικού διαχειριστή συγκεκριμενοποιούνται στο άρθρο 225 ν. 4364/2016, και συνίστανται στην σύνταξη και υποβολή, στην Εποπτική Αρχή, εκθέσεων της απογραφής των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού, και γενικότερα όλων των στοιχείων της επιχείρησης και ουσιαστικά η «φωτογράφιση» της υπάρχουσας χρηματοοικονομικής κατάστασης της ασφαλιστικής εταιρείας. Ακόμη, στα καθήκοντα του διαχειριστή εμπίπτει και η αξιολόγηση και εκτίμηση του συνόλου της διοικητικής δράσης της επιχείρησης, καθώς και η πρόταση σχεδίου δράσης για την αντιμετώπιση των υπάρχοντων χρηματοοικονομικών προβλημάτων της ασφαλιστικής επιχείρησης και την αποκατάστασή της εν γένει³¹².

πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της θητείας του, ανά τακτά διαστήματα οριζόμενα από την αρχή εξυγίανσης, καθώς επίσης και κατά την έναρξη και τη λήξη της θητείας του».

³¹¹ Άρθρο 224 παρ. 1 ν. 4364/2016.

³¹² Άρθρο 225 παρ. 2 περ. ββ' ν. 4364/2016 «Το προτεινόμενο σχέδιο δράσης μπορεί να περιλαμβάνει τις εξής προτάσεις: α) για την επιστροφή της ασφαλιστικής επιχείρησης σε ομαλή λειτουργία μέσω διορθωτικών μέτρων καθώς και για την πολιτική διανομής μερισμάτων και αμοιβών, β) για τα αναγκαία, κατά την άποψή του, μέτρα εξυγίανσης που σκοπό έχουν να διαφυλάξουν ή να αποκαταστήσουν τη χρηματοοικονομική κατάσταση ασφαλιστικής επιχείρησης και τα οποία είναι δυνατό να θίξουν προϋπάρχοντα δικαιώματα άλλων συμβαλλομένων μερών και όχι καθ' αυτήν την

Κρίσιμη, για το διορισμό, είναι η τήρηση των διατυπώσεων δημοσιότητας, ήτοι η κοινοποίηση του διορισμού στην ασφαλιστική εταιρεία και έπειτα, η δημοσίευσή του στην ΕτΚ. Μόλις ολοκληρωθούν οι απαιτούμενες διατυπώσεις δημοσιότητας, κάθε πράξη και κάθε απόφαση που αφορά την διοίκηση της εταιρείας, θα πρέπει να έχει προσυπογραφεί από τον ασφαλιστικό διαχειριστή. Σε διαφορετική περίπτωση, κρίνεται ανίσχυρη και δεν μπορεί να επιφέρει έννομα αποτελέσματα³¹³. Να επισημανθεί στο σημείο αυτό, ότι σύμφωνα με το άρθρο 224 παρ. 5 τελευταίο εδ., *ο διορισμός διαχειριστή δεν συνεπάγεται την ακύρωση, καταγγελία ή τροποποίηση των ασφαλιστικών συμβάσεων ή λοιπών συμφωνιών, το ληξιπρόθεσμο οποιουδήποτε χρέους της ασφαλιστικής επιχείρησης ή την αναστολή των ατομικών διώξεων κατ' αυτής*.

Όπως και ο ειδικός διαχειριστής που διορίζεται στα πιστωτικά ιδρύματα, έτσι και ο διαχειριστής που διορίζεται στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις, ασκούν τα καθήκοντά τους για διάστημα ενός έτους, υπάρχει, ωστόσο, δυνατότητα παράτασης³¹⁴. Αμφότεροι κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, ευθύνονται μόνο για δόλο και βαριά αμέλεια³¹⁵.

2. Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου

Το δεύτερο κατά σειρά μέτρο εξυγίανσης, που προβλέπει ο ν.4364/2016, είναι η αύξηση μετοχικού κεφαλαίου (share capital increase), που αποτυπώνεται στο άρθρο 227 του εν λόγω νόμου. Το μέτρο αυτό επιβάλλεται είτε με εντολή της Εποπτικής Αρχής προς τη διοίκηση είτε με απόφαση του διαχειριστή που έχει διοριστεί κατόπιν εντολής της Εποπτικής Αρχής, με προφανή σκοπό τη βελτίωση των δικαιωμάτων των πιστωτών και των αντισυμβαλλομένων της επιχείρησης. Το μέτρο αυτό διαφοροποιείται από την αύξηση των τεχνικών προβλέψεων ως μέτρο προληπτικής εποπτείας που διατάσσεται από την Εποπτική Αρχή, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 67 του νόμου.

Εν προκειμένω, η Εποπτική Αρχή, εφόσον διαπιστώσει ότι η ασφαλιστική επιχείρηση δεν διαθέτει επαρκή ίδια κεφάλαια για την κάλυψη της Κεφαλαιακής Απαίτησης Φερεγγυότητας, έχει τη δυνατότητα να επιβάλει την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της ασφαλιστικής επιχείρησης. Ταυτοχρόνως, ορίζει το

ασφαλιστική επιχείρηση, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, των μέτρων που συνεπάγονται τη δυνατότητα αναστολής πληρωμών, αναστολής εκτελεστικών μέτρων ή μείωσης των αποζημιώσεων, γ) για την προετοιμασία θέσης της ασφαλιστικής επιχείρησης υπό καθεστώς ασφαλιστικής εκκαθάρισης σε περίπτωση που δεν κρίνεται εφικτή η ανάκαμψη ή εξυγίανσή της».

³¹³ Άρθρο 224 παρ. 3 ν. 4364/2016.

³¹⁴ Άρθρο 35 παρ. 6 Οδηγίας 2014/59/ΕΕ και άρθρο 224 παρ. 4 ν. 4364/2016.

³¹⁵ Άρθρο 29 παρ. 9 ν. 4335/2015 και άρθρο 225 παρ. 5 ν. 4364/2016.

ελάχιστο ποσό της αύξησης αυτής, ώστε το κεφάλαιο που διαθέτει η επιχείρηση να ανταποκρίνεται στο οριζόμενο ελάχιστο κεφάλαιο που πρέπει να διαθέτει μια ασφαλιστική επιχείρηση, σύμφωνα με τις επιταγές των διατάξεων περί της Κεφαλαιακής Απαιτήσης Φερεγγυότητας³¹⁶ των ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου διακρίνεται σε πραγματική και ονομαστική³¹⁷. Ως πραγματική αύξηση³¹⁸ νοείται η είσοδος στην εταιρεία, νέων περιουσιακών στοιχείων και πραγματώνεται με τους εξής τρόπους: με την καταβολή εισφορών, με κεφαλαιοποίηση των κερδών και με τροπή του παθητικού σε κεφάλαιο. Αντιθέτως, η ονομαστική αύξηση συνίσταται στη χρησιμοποίηση από την εταιρεία των δικών της περιουσιακών στοιχείων, χωρίς την εισφορά νέας περιουσίας, δηλαδή με αυτοχρηματοδότηση. Πιο συγκεκριμένα, με την αυτοχρηματοδότηση δεσμεύεται μέρος της εταιρικής περιουσίας για την κάλυψη του ποσού, κατά το οποίο αυξάνεται ονομαστικά το κεφάλαιό της³¹⁹. Συνήθως, τα ποσά αυτά προέρχονται από τα αποθεματικά της εταιρείας, εμφανή ή αφανή.

3. Υποχρεωτική μεταβίβαση χαρτοφυλακίου

Στο άρθρο 228 ν. 4364/2016, προβλέπεται η υποχρεωτική μεταβίβαση χαρτοφυλακίου ως μέτρο εξυγίανσης που λαμβάνεται, κατόπιν απόφασης της Εποπτικής Αρχής σε περίπτωση που η επιχείρηση οδηγείται σε αφερεγγυότητα. Κατ' ουσία, το παρόν εξυγιαντικό μέτρο συνίσταται στη μεταφορά μέρους ή του συνόλου ενός ή περισσότερων χαρτοφυλακίων ασφαλιστικών υποχρεώσεων της ασφαλιστικής επιχείρησης³²⁰ σε άλλη ασφαλιστική επιχείρηση. Η μεταβίβαση αυτή πραγματοποιείται, κατόπιν απόφασης της Εποπτικής Αρχής, στην οποία μάλιστα, τίθεται και το χρονικό διάστημα μέσα στο οποίο πρέπει να ολοκληρωθεί η

³¹⁶ άρθρο 76 – 86 ν. 4364/2016.

³¹⁷ Αντωνόπουλος, Δίκαιο εμπορικών εταιρειών, 2011, 478 επ.

³¹⁸ Τριανταφυλλάκης, Εισηγήσεις Εμπορικού Δικαίου, 2009, 234.

³¹⁹ Αλεξανδρίδου, Δίκαιο εμπορικών εταιρειών – Κεφαλαιουχικές Εταιρείες, 2009³, 264 επ.

³²⁰ Παρόμοιο εξυγιαντικό μέτρο, αποτελεί η εντολή μεταβίβασης επί των πιστωτικών ιδρυμάτων (άρθρα 38 και 39 ν. 4335/2015), σύμφωνα με την οποία η αρχή εξυγίανσης αποφασίζει, έναντι τιμήματος, την υποχρεωτική μεταβίβαση σε αγοραστή, που δεν είναι μεταβατικό ίδρυμα, μετοχών ή άλλων τίτλων ιδιοκτησίας, εκδόσεως του υπό εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος, ή περιουσιακών στοιχείων, δικαιωμάτων ή υποχρεώσεων και συμβατικών σχέσεων του ιδρύματος αυτού.

διαδικασία της μεταβίβασης³²¹, καθώς και το είδος των ασφαλιστήριων συμβολαίων που πρόκειται να μεταβιβαστούν³²².

Η διαδικασία άρχεται με την πραγματοποίηση πρόσκλησης της μεταβιβάζουσας ασφαλιστικής επιχείρησης προς εκείνες τις ασφαλιστικές εταιρείες που κρίνει, ότι είναι κατάλληλες για την παρούσα μεταβίβαση, και είναι σε θέση να εκπληρώσουν τις ασφαλιστικές υποχρεώσεις που πρόκειται να αναλάβουν από τη συγκεκριμένη μεταβίβαση. Ύστερα, οι ενδιαφερόμενες ασφαλιστικές επιχειρήσεις υποβάλουν τις προσφορές τους³²³. Η παρούσα διαδικασία δεν λαμβάνει δημοσιότητα, αντιθέτως περιβάλλεται από εχεμύθεια και εμπιστευτικότητα³²⁴.

Στη συνέχεια, η διαδικασία μεταβίβασης είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί με δύο τρόπους. Σύμφωνα με τον πρώτο τρόπο, η ασφαλιστική επιχείρηση που επιθυμεί την μεταβίβαση, είναι υποχρεωμένη να γνωστοποιήσει εγγράφως σε κάθε αντισυμβαλλομένο της ξεχωριστά την απόφαση περί μεταφοράς του ασφαλιστήριου συμβολαίου του σε έτερη επιχείρηση. Επίσης, ο μεταβιβάζων υποχρεούται να γνωστοποιήσει στους λήπτες της ασφάλισης όλα τα απαραίτητα στοιχεία που αφορούν τον εκδοχέα, όπως επωνυμία, έδρα κτλ. Σε καμία περίπτωση, δεν πρέπει ο μεταβιβάζων να λησμονήσει να ενημερώσει τους πελάτες του, περί του δικαιώματος εναντίωσης μεταφοράς που διαθέτουν, και το οποίο πηγάζει από τον ίδιο τον νόμο, καθώς και για την αποσβεστική προθεσμία εντός της οποίας δύναται τούτο να ασκηθεί³²⁵. Η αποσβεστική αυτή προθεσμία είναι τρίμηνη. Συνήθως, μεταβιβάζονται μόνο τα ασφαλιστήρια συμβόλαια εκείνων των αντισυμβαλλομένων

³²¹ <http://insuranceworld.gr/33989/eidiseis/asfaltikes-eidiseis/dioria-apo-tin-tte-gia-tin-metavivasi-tou-chartofilakiou-tis-international-life/> Επί παραδείγματι, η ΤτΕ έθεσε, στην υπό εξυγίανση ασφαλιστική εταιρεία με την επωνυμία International Life, διορία μέχρι τις 20 Ιουλίου 2016, ώστε να έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία της μεταβίβασης.

³²² <http://www.nextdeal.gr/%CE%B5%CE%B9%CE%B4%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B1%CF%83%CF%86%CE%AC%CE%BB%CE%B9%CF%83%CE%B7/tte-egkrithke-h-metabibash-chartofylakiou-apo-thn-international-life-sthn-ethnikh-asfaltikh.html> «Όπως αναφέρεται, μεταξύ άλλων, στην απόφαση της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος: "εγκρίθηκε, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 28 και 228 ν. 4364/2016, η μεταβίβαση από την ασφαλιστική επιχείρηση «INTERNATIONAL LIFE Ανώνυμη Εταιρία Ασφαλίσεων Ζωής» προς την ασφαλιστική εταιρεία «ΑΕΕΓΑ Η ΕΘΝΙΚΗ» των εν ισχύ ατομικών ασφαλιστηρίων συμβολαίων που κατατάσσονται στους κλάδους ασφάλισης Ι.1, Ι.2 και ΙΙΙ του άρθρου 5 ν. 4364/2016 και τα οποία συμπεριλαμβάνουν καλύψεις συμπληρωματικών ασφαλίσεων σωματικών βλαβών του κλάδου Ι.3 συνεπεία αποκλειστικά ασθενείας ή ασθενείας και ατυχήματος, που συμφωνήθηκε μεταξύ των δύο ως άνω ασφαλιστικών επιχειρήσεων».

³²³ Άρθρο 228 παρ. 3 ν. 4364/2016 «Η υποβαλλόμενη από κάθε ασφαλιστική επιχείρηση προσφορά προσδιορίζει το ύψος των περιουσιακών στοιχείων που θα επιθυμούσε να της μεταβιβαστούν, ώστε να δεχθεί να αναλάβει τη σχετική ασφαλιστική υποχρέωση».

³²⁴ Άρθρο 228 παρ. 3 ν. 4364/2016 «Οι κληθείσες σε υποβολή προσφορών ασφαλιστικές επιχειρήσεις καθώς και οι διοικούντες, υπάλληλοι και συνεργάτες τους, τηρούν το απόρρητο ως προς κάθε πληροφορία που απέκτησαν με την ευκαιρία αυτή».

³²⁵ Άρθρο 28 παρ. 7 περ. α' υποπερ. α' ν. 4364/2016.

που δεν άσκησαν το παρόν δικαίωμα. Ωστόσο, ο νόμος αναφέρει ότι είναι δυνατό να μεταβιβαστούν και ασφαλιστικές υποχρεώσεις αντισυμβαλλομένων που άσκησαν το εν λόγω δικαίωμα, με την προϋπόθεση, όμως, ότι δεν υπερβαίνουν ποσοστό 50% του συνόλου των μεταβιβαζόντων συμβολαίων³²⁶. Η διαδικασία αυτή ολοκληρώνεται με την έγγραφη ενημέρωση του εκδοχέα, εντός χρονικού διαστήματος εξήντα (60) ημερών από την ανάληψη των συμβολαίων, προς τους αντισυμβαλλόμενους. Η ενημέρωση αφορά την επιτυχή έκβαση της μεταβίβασης, την παροχή προς αυτούς των απαιτούμενων πληροφοριών (λ.χ. διεύθυνση και στοιχεία επικοινωνίας του εκδοχέα) και την έκδοση πιστοποιητικού ανάληψης της ασφαλιστικής υποχρέωσης³²⁷.

Ο έτερος τρόπος, με τον οποίο είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί η μεταβίβαση χαρτοφυλακίου ορίζεται στην περ. β' της παρ. 7 του άρθρου 28 ν. 4364/2016. Ο τρόπος αυτός είναι ταχύτερος, καθώς η μεταβιβάζουσα ασφαλιστική επιχείρηση δεν χρονοτριβεί ενημερώνοντας εγγράφως καθένα αντισυμβαλλόμενο της ξεχωριστά όπως απαιτούσε ο πρώτος τρόπος για τον οποίο μόλις έγινε λόγος, αλλά, απλώς δημοσιεύει στην ιστοσελίδα της Εποπτικής Αρχής, στην ΕτΚ και σε δύο εφημερίδες, μία ημερήσια και μία ημερήσια ή εβδομαδιαία οικονομική, την απόφαση περί της μεταβιβάσεως χαρτοφυλακίου της συγκεκριμένης ασφαλιστικής επιχείρησης.

Αμφοτέρων των διαδικασιών, η μεταβίβαση θεωρείται ολοκληρωμένη, με τη σύνταξη πρωτοκόλλου παράδοσης και παραλαβής του μεταβιβαζομένου χαρτοφυλακίου³²⁸. Στην προκειμένη μεταβίβαση δεν εφαρμόζεται το άρθρο 479 ΑΚ³²⁹.

4. Αναστολή πληρωμών

Στο άρθρο 229 ν. 4364/2016 περιγράφεται η αναστολή πληρωμών ως ένα ακόμα μέτρο εξυγίανσης. Παρέχεται η εξουσία, λοιπόν, στην αρμόδια Εποπτική Αρχή, να επιβάλει, σε μια υπό εξυγίανση ασφαλιστική επιχείρηση, να αναστείλει η

³²⁶ Άρθρο 28 παρ. 7 περ. α' υποπερ. αδ' σε συνδυασμό με άρθρο 228 παρ. 2 ν. 4364/2016.

³²⁷ Άρθρο 28 παρ. 7 περ. α' υποπερ. αε' ν. 4364/2016.

³²⁸ Άρθρο 28 παρ. 9 ν. 4364/2016 «Στο πρωτόκολλο παράδοσης και παραλαβής του μεταβιβαζόμενου χαρτοφυλακίου, αναφέρεται το τμήμα της μεταβίβασης και αναλυτικά το είδος και το ύψος των μεταβιβαζόμενων περιουσιακών στοιχείων κατά την ημερομηνία συντάξεως του πρωτοκόλλου».

³²⁹ <http://www.metlife.com.cy/el/Individual/Who-We-Are/Locally/Gnostopoiisi.html> Η American Life Insurance Company (Cy) Limited, ασφαλιστική εταιρεία επιθυμεί να μεταβιβάσει το σύνολο του χαρτοφυλακίου ασφαλιστηρίων του Κλάδου Ζωής, στην Met Life Europe Limited. Δεδομένου ότι η μεταβίβαση εγκριθεί, η American Life Insurance Company (Cy) Limited θα σταματήσει τις ασφαλιστικές της εργασίες και υποχρεώσεις και από εκείνη την στιγμή και μετέπειτα οι εν λόγω εργασίες θα συνεχιστούν από το Υποκατάστημα Κύπρου της Met Life Europe Limited.

τελευταία την πληρωμή ορισμένων ή του συνόλου των ληξιπρόθεσμων ή μη υποχρεώσεων της, που προκύπτουν από συμβάσεις που έχει συνάψει με ασφαλισμένους, λήπτες ασφάλισης, δικαιούχους αποζημίωσης κ.α..Το παρόν εξυγιαντικό μέτρο έχει επιβληθεί από την ΤτΕ στην ασφαλιστική επιχείρηση «INTERNATIONAL LIFE Ανώνυμη Εταιρία Ασφαλίσεων Ζωής» και πρέπει να πραγματοποιηθεί έως την 15η Ιουλίου 2016. Η παρούσα ασφαλιστική επιχείρηση δεν διέθετε ίδια κεφάλαια επαρκή για την κάλυψη των κεφαλαιακών απαιτήσεων φερεγγυότητας, και την 31.12.2015, δεν κάλυπτε το απαιτούμενο περιθώριο φερεγγυότητάς της και το ελάχιστο εγγυητικό κεφάλαιο και, ως εκ τούτου, δεν συνέτρεχαν για την εταιρεία οι προϋποθέσεις ένταξής της στις διατάξεις των άρθρων 103 σχετικά με τις μεταβατικές ρυθμίσεις για τη συμμόρφωση με τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις, και 273 παρ. 14 ν. 4364/2016³³⁰.

Το εξυγιαντικό αυτό μέτρο εφαρμόζεται και στην διαδικασία εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων³³¹. Η αναστολή πληρωμών είναι δυνατό να συγκεκριμενοποιεί τους ασφαλιστικούς κλάδους ή την κατηγορία των αντισυμβαλλομένων, που πρόκειται να αφορά, κάθε φορά. Εντούτοις, η αναστολή δεν εφαρμόζεται σε συμβάσεις της ασφαλιστικής επιχείρησης που αφορούν την παροχή εξαρτημένης εργασίας ή την έμμισθη εντολή. Σε κάθε περίπτωση, στην απόφαση της Εποπτικής Αρχής περί επιβολής του παρόντος μέτρου, πρέπει να αναφέρεται και το χρονικό διάστημα, κατά το οποίο αυτή θα λάβει χώρα. Να επισημανθεί ότι, όσο χρονικό διάστημα ισχύει η αναστολή πληρωμών για την ασφαλιστική επιχείρηση, συνάμα αναστέλλονται και τα καταδιωκτικά μέτρα κατ' αυτής³³².

5. Μείωση αξιώσεων από την ασφαλιστική σύμβαση

Το έσχατο μέτρο εξυγίανσης των ασφαλιστικών επιχειρήσεων που προβλέπει ο ν. 4364/2016 είναι η μείωση απαιτήσεων από ασφάλιση. Στο άρθρο 230 του παρόντος νόμου, ορίζεται ότι η Εποπτική Αρχή έχει τη δυνατότητα να επιβάλλει σε μια υπό εξυγίανση ασφαλιστική επιχείρηση, να μειώσει μέρος ή το

³³⁰ ΦΕΚ/1482/13.5.2016 και αριθ. Απόφασης 185/1/12.5.2016 της ΤτΕ και συγκεκριμένα της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων, που αφορά τη λήψη διοικητικών μέτρων κατά της ασφαλιστικής επιχείρησης με την επωνυμία «INTERNATIONAL LIFE Ανώνυμη Εταιρία Ασφαλίσεων Ζωής» (Εταιρεία) σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 224, 225, 228 και 229 ν. 4364/2016.

³³¹ Άρθρο 69 ν. 4335/2015.

³³² Άρθρο 229 παρ. 3 ν. 4364/2016 «Κατά τη διάρκεια της ως άνω αναστολής αναστέλλονται οι προθεσμίες και η άσκηση των διαδικαστικών πράξεων αναγκαστικής εκτέλεσης κατά της ασφαλιστικής επιχείρησης. Το ίδιο ισχύει για τις αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων».

σύνολο των ασφαλιστικών της υποχρεώσεων³³³. Πιο συγκεκριμένα, ο νόμος ορίζει ότι στην απόφαση της Εποπτικής Αρχής περί της επιβολής του συγκεκριμένου μέτρου εξυγίανσης, πρέπει να καθορίζεται επακριβώς το ποσοστό μείωσης που πρόκειται να επιβληθεί στις απαιτήσεις από ασφάλιση. Επίσης, δίδεται η δυνατότητα εκ του νόμου, η Εποπτική Αρχή να αποφασίσει διαφορετικό ποσοστό μείωσης ανά ασφαλιστικό κλάδο ή ανά κατηγορία ασφαλισμένων ή ανά κατηγορία ομάδας κινδύνου ή δραστηριοτήτων.

Σε κάθε περίπτωση, η Εποπτική Αρχή πρέπει να λαμβάνει υπόψη της την οικονομική θέση στην οποία πρόκειται να βρεθούν οι αντισυμβαλλόμενοι της, ύστερα από την μείωση των απαιτήσεών τους προς αυτή, και να τη συγκρίνει με τη θέση στην οποία θα βρίσκονταν σε περίπτωση που η επιχείρηση είχε τεθεί υπό καθεστώς ασφαλιστικής εκκαθάρισης. Εφόσον, τεθεί σε ισχύ το παρόν μέτρο, οι αντισυμβαλλόμενοι της ασφαλιστικής επιχείρησης, των οποίων οι απαιτήσεις έχουν υποστεί τη συγκεκριμένη μείωση, πρέπει να ενημερωθούν εγγράφως για την κατάληξη αυτή.

Θα ήθελα, να παρατηρήσω στο σημείο αυτό, πως ο εθνικός νομοθέτης κατά τη σύνταξη του παρόντος μέτρου, δεν έθεσε κάποιο όριο, κάτω από το οποίο να μην επιτρέπεται η περαιτέρω μείωση των απαιτήσεων, όπως συμβαίνει, κατά την εφαρμογή του ίδιου μέτρου στα πιστωτικά ιδρύματα. Σύμφωνα με τον ν.4335/2015, λοιπόν, οι καταθέσεις απαγορεύεται να «κουρευτούν» κάτω από 100.000 ευρώ³³⁴, ωστόσο καμία τέτοια μνεία δεν λαμβάνει χώρα σχετικά με τις απαιτήσεις κατά των ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Ακόμη, θα ήθελα να επισημάνω, ότι ο εθνικός νομοθέτης στον ν. 4364/2016, δεν αφήνει εκτός του πεδίου εφαρμογής του συγκεκριμένου εξυγιαντικού μέτρου οποιαδήποτε περίπτωση απαιτήσεως, σε αντίθεση με τον ευρωπαϊκό νομοθέτη ο οποίος, στην Οδηγία 2014/59, γνωστή ως BRRD (Bank Recovery & Resolution Directive) την οποία εναρμόνισε με τον ν. 4335/2015, απαριθμεί μια σειρά περιπτώσεων, οι οποίες εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του μέτρου αυτού περί της εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων³³⁵.

³³³ Το μέτρο αυτό εξυγίανσης, είναι ήδη γνωστό στην ευρωπαϊκή αγορά, με τον όρο «bailin», που εφαρμόζεται στην στη διαδικασία εξυγίανσης πιστωτικών ιδρυμάτων και προβλέπεται στο ν. 4335/2015. Ειδικότερα, η διάσωση με ίδια μέσα (bail in) είναι ο μηχανισμός για την άσκηση των εξουσιών απομείωσης και μετατροπής όσον αφορά τις υποχρεώσεις ενός ιδρύματος που τελεί υπό διαδικασία εξυγίανσης. Με το μέτρο αυτό παρέχεται η εξουσία στην Αρχή Εξυγίανσης να απομειώνει την αξία ή να μετατρέπει σε μετοχικό κεφάλαιο τις απαιτήσεις μετόχων και πιστωτών έναντι του υπό εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος με σκοπό την ανακεφαλαιοποίηση του.

³³⁴ Κάθε καταθέτης «προστατεύεται» για το ποσό των καταθέσεών του που δεν υπερβαίνει τις 100.000 ευρώ.

³³⁵ Το bail-in δεν εφαρμόζεται στις εξασφαλισμένες υποχρεώσεις (όπως καλυμμένα ομόλογα) στις υποχρεώσεις από την κατοχή περιουσιακών στοιχείων ή ρευστών των πελατών (λχ. από σύμβαση παρακαταθήκης, τραπεζικές θυρίδες), στις

IV. Οργάνωση και ολοκλήρωση εξυγιαντικής διαδικασίας

Εφόσον, η εθνική Εποπτική Αρχή καταλήξει, και αποφασίσει ποιο μέτρο εξυγίανσης θεωρείται καταλληλότερο για την αντιμετώπιση της χρηματοοικονομικής κρίσης σε μια ασφαλιστική επιχείρηση, υποχρεούται να ενημερώσει αμελλητί τις εποπτικές αρχές των λοιπών κρατών μελών της ΕΕ, καθώς και την ΕΙΟΡΑ, γνωστοποιώντας τους την σχετική της απόφαση³³⁶. Κατόπιν τούτου, η εθνική Εποπτική Αρχή οφείλει να προβεί σε δημοσίευση της παρούσας απόφασης και του σχετικού επιβαλλόμενου εξυγιαντικού μέτρου, αρχικά στην ΕτΚ και σε δεύτερο χρόνο στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ. Εκτός, από το επιβληθέν μέτρο εξυγίανσης, δημοσιοποιείται, επίσης, η αρχή η οποία το έλαβε (εν προκειμένω η ΤτΕ), το εφαρμοστέο δίκαιο και σε περίπτωση που έχει διοριστεί διαχειριστής, και τα στοιχεία αυτού³³⁷. Να μνημονευτεί ότι, ακόμη, και στην περίπτωση που δεν τηρηθούν οι διατυπώσεις δημοσιότητας στις δύο προαναφερθείσες εφημερίδες, τα λαμβανόμενα μέτρα εξυγίανσης παράγουν πλήρη έννομα αποτελέσματα έναντι των δικαιούχων απαιτήσεων από ασφάλιση, των πιστωτών και των λοιπών αντισυμβαλλομένων³³⁸.

Επίσης, να τονιστεί ότι για την επιτυχή ολοκλήρωση της διαδικασίας εξυγίανσης, είτε η Εποπτική Αρχή είτε ο διαχειριστής σε περίπτωση που έχει διοριστεί, έχουν την υποχρέωση να κοινοποιήσουν τα λαμβανόμενα μέτρα εξυγίανσης με ανάρτηση περίληψης της σχετικής απόφασης στον ιστότοπο της ασφαλιστικής επιχείρησης και της Εποπτικής Αρχής, καθώς και σε όλους τους δικαιούχους απαιτήσεων από ασφάλιση, ασφαλισμένων ή έτερων συμβαλλομένων ή λοιπών πιστωτών, των οποίων τα δικαιώματα θίγονται με τη λήψη του σχετικού μέτρου εξυγίανσης³³⁹. Παρόμοιες είναι και οι διαδικαστικές υποχρεώσεις περί ενημέρωσης και δημοσιοποίησης που βαρύνουν τις αρχές εξυγίανσης των

βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις διάρκειας μικρότερης των επτά ημερών, στις υποχρεώσεις προς εργαζόμενους (δεδουλευμένοι μισθοί και συντάξεις), στις υποχρεώσεις προς εμπόρους ή προμηθευτές σχετ. με την παροχή αγαθών (λχ. μισθώματα) τα οποία είναι απαραίτητα για την καθημερινή λειτουργία του πιστωτικού ιδρύματος καθώς και στις φορολογικές υποχρεώσεις και στις υποχρεώσεις κοινωνικής ασφάλισης.

³³⁶ Άρθρο 231 ν. 4364/2016 και άρθρο 270 Οδηγίας 2009/138/ΕΚ.

³³⁷ Άρθρο 232 παρ. 1 ν. 4364/2016 και άρθρο 271 Οδηγίας 2009/138/ΕΚ.

³³⁸ Άρθρο 232 παρ. 3 και 4 ν. 4364/2016 «Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν εφαρμόζονται στην περίπτωση που τα μέτρα εξυγίανσης θίγουν αποκλειστικά τα δικαιώματα μετόχων ή μελών σε περίπτωση αλληλασφαλιστικών συνεταιρισμών ή υπαλλήλων της ασφαλιστικής επιχείρησης που ενεργούν υπ' αυτήν την ιδιότητα, οπότε η ενημέρωσή τους γίνεται με τρόπο που καθορίζεται με απόφαση της Εποπτικής Αρχής».

³³⁹ Άρθρο 233 ν. 4364/2016 και άρθρο 272 Οδηγίας 2009/138/ΕΚ.

πιστωτικών ιδρυμάτων³⁴⁰. Να επισημανθεί ότι τα εμπράγματα δικαιώματα πιστωτών ή τρίτων σε κινητά ή ακίνητα της επιχείρησης, που βρίσκονται όμως στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους, δεν θίγονται³⁴¹. Σύμφωνα μάλιστα με τις προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα *Maciej Szpunar*, στην υπόθεση C-195/15, *Pierre Mulhaupt*, υπό την ιδιότητα του ειδικού εντολοδόχου στη διαδικασία εξυγίανσεως της *société civile immobilière Senior Home* κατά *Gemeinde Wedemark, Hannoversche VolksbankeG*³⁴², η λύση αυτή, δηλαδή ο μη επηρεασμός των εμπράγματων δικαιωμάτων επί περιουσιακών στοιχείων που ευρίσκονται σε άλλα κράτη μέλη, προκρίθηκε για λόγους ουσίας, όπως ο σκοπός προστασίας του εμπορίου στο κράτος μέλος εντός του οποίου ευρίσκονται τα περιουσιακά στοιχεία και η ασφάλεια δικαίου ως προς τα συναφή με τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία δικαιώματα. Τα εμπράγματα δικαιώματα επιτελούν ιδιαίτερως σημαντική λειτουργία στο πλαίσιο των πιστώσεων και της παραγωγικής χρήσεως του πλούτου. Τέλος, να αναφερθεί ότι επιτρέπεται ο συμψηφισμός απαιτήσεων, κατά τη διάρκεια της λήψης μέτρων εξυγίανσης³⁴³.

³⁴⁰ άρθρα 82 και 83 Οδηγίας 2014/59/ΕΕ.

³⁴¹ Άρθρο 234 παρ. 1, 2 και 3 ν. 4364/2016 ·ΔικΕΕ, Προτάσεις 26.10.2016, υπόθ. C-195/15, *CSJ SeniorHome*, ECLI:EU:C:2016:369, όπου ο Γενικός Εισαγγελέας στις προτάσεις του υποστήριξε ότι: Το άρθρο 16, παρ. 1, της Οδηγίας 2001/24 και το άρθρο 282, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/138 (πρώην άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/17) ορίζουν ότι κάθε πιστωτής, *συμπεριλαμβανομένων των δημοσίων αρχών των κρατών μελών*, ο οποίος έχει την κατοικία, τη συνήθη διαμονή ή την καταστατική ή εταιρική έδρα του σε κράτος μέλος διάφορο του κράτους μέλους καταγωγής δικαιούται να αναγγέλλει τις απαιτήσεις του ή να υποβάλλει εγγράφως τις σχετικές με αυτές παρατηρήσεις του ·ΑΠ 336/2016.

³⁴² ΔικΕΕ, Προτάσεις 26.10.2016, υπόθ. C-195/15, *CSJ SeniorHome*, ECLI:EU:C:2016:369.

³⁴³ Άρθρο 234 παρ. 5 ν. 4364/2016.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τα παραπάνω εκτιθέμενα είναι προφανές ότι η Οδηγία 2009/138/EK και ο ν. 4364/2016 σκοπό έχουν την καθιέρωση ενός τείχους προστασίας της δράσης των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, διαμέσου κανόνων προληπτικής εποπτείας, οργάνων συνεχούς επιτήρησης, και αρχών διαφάνειας. Η φερεγγυότητα των ιδιωτικών ασφαλιστικών εταιρειών δεν μπορεί, λοιπόν, παρά να αποτελεί τον κύριο στόχο τόσο για τις ίδιες τις εταιρείες όσο και για τις εποπτικές αρχές που είναι επιφορτισμένες με το έργο της διαφύλαξης και επιτήρησής της προς όφελος των ασφαλισμένων. Η παροχή βιώσιμων ασφαλιστικών προϊόντων στο καταναλωτικό κοινό κρίνεται υψίστης σημασίας και προς αυτή την οδό κινείται το σύνολο των ασφαλιστικών δραστηριοτήτων. Δίδεται ιδιαίτερη προσοχή στην ομαλή λειτουργία των ασφαλιστικών οντοτήτων και την συνέχιση της δράσης τους. Για τον λόγο αυτό, γίνεται αντιληπτό αμφοτέρων των νομοθετικών κειμένων, ήτοι της Οδηγίας 2009/138/EK και του ν. 4364/2016, η προσπάθεια να αποφευχθεί η ανάκληση της άδειας λειτουργίας μιας ασφαλιστικής επιχείρησης και να αποτελεί το έσχατο, αλλά και απομακρυνόμενο πιθανό μέτρο. Άλλωστε, η συνεχής και εξειδικευμένη εποπτεία της χρηματοοικονομικής κατάστασης μιας ασφαλιστικής επιχείρησης από την Εποπτική Αρχή του κράτους καταγωγής από την μια πλευρά, και τα μέτρα εξυγίανσης από την άλλη, αποτελούν αμφότερες σημαντικές δικλίδες προστασίας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων από το ενδεχόμενο ανάκλησης της άδειας λειτουργίας τους. Μία ασφαλιστική επιχείρηση είναι δυνατό να οδηγηθεί σε ανάκληση της άδειας λειτουργίας της μόνο εφόσον έχουν εξαντληθεί και έχουν καταστεί ατελέσφορα τα μέτρα εξυγίανσης που της έχουν επιβληθεί.

Από τα ανωτέρω, γίνεται σαφές ότι η ορθή εφαρμογή της νέας Οδηγίας (Φερεγγυότητα II) θα μπορούσε να θέσει τα θεμέλια για βιώσιμες και φερέγγυες ασφαλιστικές επιχειρήσεις, καθώς παρέχει πλήθος δυνατοτήτων στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται εντός της ΕΕ και του ευρύτερου Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), όχι μόνο να διατηρηθούν σε εύρυθμη λειτουργία, αλλά και να καταστούν ανταγωνιστικές στην ευρύτερη επιχειρηματική σκηνή. Η Φερεγγυότητα II, αναμφίβολα, αναμένεται να δώσει ευκαιρίες σε πολλούς οργανισμούς να αποκτήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα ακόμη και στη διεθνή ασφαλιστική αγορά, ανάλογα με την ταχύτητα εμπλοκής τους στη διαδικασία εφαρμογής της. Και τούτο, διότι, οι εξελιγμένες διαδικασίες σε συνδυασμό με την αναβάθμιση των λειτουργικών συστημάτων που εξαγγέλλει, παρέχει την δυνατότητα, μεταξύ άλλων, στον αποτελεσματικότερο και γρηγορότερο εντοπισμό πιθανών κινδύνων, στην πιο προσεκτική διαχείριση και διοίκηση μιας ασφαλιστικής επιχείρησης και εν τέλει στην καλύτερη εξυπηρέτηση πελατών. Άλλωστε, αυτός είναι και ο σκοπός σύνταξής της,

η θωράκιση και η προστασία των ασφαλιστικών επιχειρήσεων από την συχνή μεταβλητότητα των αγορών, προκειμένου να διαφυλαχτούν τα συμφέροντα των ασφαλισμένων και οι μακροπρόθεσμες ανάγκες των.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

α. Ελληνική

- *Αθανασιάδης Γ.*, Σύμβαση ιδιωτικής ασφάλισης, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2006
- *Αλεξανδρίδου Ε.*, Δίκαιο εμπορικών εταιρειών – Κεφαλαιουχικές Εταιρείες, Νομική Βιβλιοθήκη, 2009³, τεύχος β'
- *Αντωνόπουλος Μ.*, Στοιχεία Ασφαλιστικού Δικαίου, Αθήνα, 1961
- *Αντωνόπουλος Β.*, Δίκαιο εμπορικών εταιρειών, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2011
- *Αργυριάδης Α.*, Στοιχεία Ασφαλιστικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1986⁴
- *Ο ίδιος*, Στοιχεία Ασφαλιστικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2007⁵
- *Βελέντζας Γ.*, Το Νέο Δίκαιο της Ιδιωτικής Ασφάλισης, Θεσσαλονίκη, 1998
- *Ο ίδιος*, Δίκαιο Ιδιωτικής Ασφάλισης, Εκδόσεις Ius, Θεσσαλονίκη, 2007²
- *Γεωργιάδης Α.*, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλα, Κομοτηνή, 2007
- *Γαλιτάκη Α.*, Ιδιωτική Ασφάλιση και Φορολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2004
- *Γκόρτσος Χ.*, Το Ελληνικό Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2001
- *Ο ίδιος*, Βασιλεία ΙΙΙ: Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, ΧρηΔικ2011
- *Δούκας Σ.*, Η Ιδιωτική Ασφάλιση, Αθήνα, 1985
- *Ο ίδιος*, Η Ιδιωτική Ασφάλιση, Αθήνα, 1988²
- *Καλούσης Ε.*, Θέματα Ιδιωτικής Ασφάλισης, Εκδόσεις Γεωργιάδη, Αθήνα, 1997
- *Καραγκουνίδης Α.*, Ο θεσμός της εγγύησης ασφαλίσεων υπό το πρίσμα του ενωσιακού δικαίου, ΕπισκΕΔ, 2013
- *Κιάντος Β.*, Ασφαλιστικό δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2003⁸
- *Ο ίδιος*, Ασφαλιστικό δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2005

- Μπεχλιβάνης Α., Το καθήκον της προσυμβατικής αναγγελίας στο ασφαλιστικό δίκαιο – με ιδιαίτερη αναφορά στη θαλάσσια ασφάλιση -, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2008
- Μπεχρή-Κεχαγιόγλου Γ., Ομαδική Ασφάλιση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2010
- Παλαιολόγος Δ., Προστασία προσωπικών δεδομένων και ιδιωτική ασφάλιση, σε: Νέες τάσεις στο Δίκαιο της Ασφαλιστικής Σύμβασης, (επιμ. Ελληνικός Σύλλογος Ασφαλιστικής Επιστήμης), 2006
- Περάκης Ε. , Γενικό μέρος του Εμπορικού Δικαίου, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2004
- Πριναράκης Μ., Γενικές Αρχές της Ιδιωτικής Ασφάλισης, Αθήνα, 1987²
- Ρόκας Ι., Ιδιωτική Ασφάλιση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2006¹¹
- Ο ίδιος, Ασφαλιστικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2008
- Ο ίδιος, Δεκαεπτά χρόνια εφαρμογής του ν. 2496/1997 για την ασφαλιστική σύμβαση, ΕΕμπΔ 2014
- Ο ίδιος, Ασφαλιστικό δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2014³
- Ο ίδιος, Ασφαλιστική σύμβαση – Κάτ' άρθρο ερμηνεία του ν. 2496/1997, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2014³
- Ο ίδιος, Solvency II – Εποπτεία των (Αντ)ασφαλιστικών Επιχειρήσεων, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2016
- Ο ίδιος, Συμβατικό Ασφαλιστικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2016
- Σατλάνης Χ., Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως διεθνής οργανισμός και έννομη τάξη μετά τη Συνθήκη της Λισσαβώνας, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2010
- Σαχπεκίδου Ε., Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2011
- Σινανιώτη-Μαρούδη Αριστέα, Ασφαλιστικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2014
- Σκουλούδης Ζ., Δίκαιο της Ιδιωτικής Ασφάλισης, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, 1991
- Ο ίδιος, Δίκαιο Ιδιωτικής Ασφάλισης, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, 1999³
- Σταθόπουλος Μ./Λαδογιάννης Γ., Ασφαλιστική σύμβαση υπέρ τρίτου και επέλευση της ασφαλιστικής περίπτωσης από υπαιτιότητα του συμβληθέντος

- Προστασία προσημιούχου δανειστή – ΓΟΣ περιορίζοντες τόκους υπερημερίας, ΔΕΕ 2014
- *Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικολόγων*, Η αντιμετώπιση της αφερεγγυότητας σε 23^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού δικαίου, Νομική Βιβλιοθήκη, Αλεξανδρούπολη, 2013
- *Τριανταφυλλάκης Γ.*, Εισηγήσεις Εμπορικού Δικαίου, Νομική Βιβλιοθήκη, Κομοτηνή, 2009
- *Χατζηνικολάου-Αγγελίδου Ράνια*, Ασφαλιστική σύμβαση – Η προστασία του ασφαλισμένου ως καταναλωτή, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2000
- *Η ίδια*, Ιδιωτικό Ασφαλιστικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2014⁴
- *Χριστοδούλου Δ.*, Η προσυμβατική δήλωση στο Ιδιωτικό Ασφαλιστικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2005
- *Ψαρουδάκης Γ.*, Το Εγγυητικό Κεφάλαιο Ζωής ως μέσο προστασίας των ασφαλισμένων: Λειτουργία και συστηματική σημασία, ΔΕΕ 2016
- *Ψυχομάνης Σ.*, Τραπεζικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2011
- *Ο ίδιος*, Εγχειρίδιο Τραπεζικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2016²

β. Ξενόγλωσση

- *Beignier B.*, Droit du contrat d'assurance, Presses Universitaires de France, Paris, 1999
- *Beaugendre S.*, Contrat d'assistance et Activité d'assurance, Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence, Paris, 2000
- *Bigot J.*, Droit des assurances, Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence, Paris, 1992
- *Birds J.*, Modern Insurance Law, Sweet & Maxwell, London, 1997⁴
- *Birds J./Hird N.*, Bird's Modern Insurance Law, Sweet & Maxwell, London, 2004⁶
- *Clarke M.*, Policies and Perceptions of Insurance, Clarendon Press, Oxford, 1997
- *Cousy H.*, Το μέλλον του Δικαίου της Ασφαλιστικής Σύμβασης: Προς μια «προσέγγιση» του δικαίου της Ασφαλιστικής Σύμβασης και των κανόνων δεοντολογίας των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, σε: Νέες τάσεις στο Δίκαιο της Ασφαλιστικής Σύμβασης, (επιμ. Ελληνικός Σύλλογος Ασφαλιστικής Επιστήμης), 2006
- *Dobbyn J.*, Insurance Law, West Group, Villanova, Pennsylvania, 1996³
- *Lambert-Faivre Y.*, Droit des assurances, Editions Dalloz, Paris, 2001¹¹
- *Legh-Jones N.*, McGillivray on Insurance Law, Sweet & Maxwell, London, 2003¹⁰
- *Libert P.*, Droit et technique des assurances, Bruylant Bruxelles, 1986
- *Merkin R.*, Colinvaux's Law of Insurance, Sweet & Maxwell, London, 2001⁷
- *Οίδιος*, Colinvaux's Law of Insurance, Sweet & Maxwell, London, 2006⁸

γ. Ηλεκτρονική

- <http://www.bankofgreece.gr>
- http://www.eurolife.com.cy/Eurolife/NewsArchive_gr/-1/
- <https://en.wikipedia.org>
- <http://www.investopedia.com>
- <https://eiopa.europa.eu>
- <http://insuranceworld.gr>
- <http://www.nextdeal.gr>
- <http://www.metlife.com>
- <http://www.pensionseurope.eu/solvency-iiomnibus-ii>
- <http://www.accountancygreece.gr>
- <http://www.eaee.gr>
- <http://www.euro2day.gr>

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

I. Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ)

- Απόφ. 30.4.2014, υπόθ. C-26/13, *Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai* κατά *OTP Jelzálogbank Zrt*, ECLI:EU:C:2014:282
- Προτάσεις 12.6.2014, υπόθ. C-51/13, *Nationale-Nederlanden Levensverzekering Mij NV* κατά *Hubertus Wilhelmus van Leeuwen*, ECLI:EU:C:2014:1921
- Απόφ. 29.4.2015, υπόθ. C-51/13, *Nationale-Nederlanden Levensverzekering Mij NV* κατά *Hubertus Wilhelmus van Leeuwen*, ECLI:EU:C:2015:286
- Απόφ. 19.3.2015, υπόθ. C-25/14, *Unis*, ECLI:EU:C:2015:191
- Απόφ. 23.4.2015, υπόθ. C-96/14, *Jean-Claude Van Hove* κατά *CNP Assurances SA*, ECLI:EU:C:2015:262
- Προτάσεις 26.10.2016, υπόθ. C-195/15, *CSI Senior Home*, ECLI:EU:C:2016:369
- Προτάσεις 9.11.2016, υπόθ. C-559/15, *Onix Asigurari*, ECLI:EU:C:2016:844

II. Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣΤΕ)

- ΣΤΕ 3783/2014, ΕΕμπΔ 2014/916, Ε7 2015/270

III. Άρειος Πάγος (ΑΠ)

- ΟΛΑΠ 1805/1986, ΝΟΜΟΣ
- ΟΛΑΠ 18/2015, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 657/2001, ΕΛΛΔνη 2001/1556
- ΑΠ 830/2004, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 688/2005, ΕΕμπΔ 2005
- ΑΠ 1413/2005, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 1883/2006, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 293/2008, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 1137/2008, Αρμ. 709,2009
- ΑΠ 1354/2008, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 1895/2008, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 921/2009, Αρμ. 258,2011
- ΑΠ 1101/2010, ΝΟΜΟΣ

- ΑΠ 1681/2010, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 242/2011, ΕΕμπΔ 2011/623, ΔΕΕ 2011/1046, Επιδικία 2011/282, Ε7 2012/498
- ΑΠ 492/2012, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 504/2012, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 1136/2012, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 1251/2012, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 364/2013, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 677/2013, ΧρΙΔ 2013/690, ΕΕμπΔ 2013/887
- ΑΠ 1301/2013, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 1589/2013, ΕΕμπΔ 2013/900, ΔΕΕ 2014/351
- ΑΠ 512/2014, ΧρΙΔ 2014/747, ΕΕμπΔ 2014/895
- ΑΠ 1951/2013, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 755/2014, ΕπισκΕΔ 2014/320
- ΑΠ 763/2014, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 170/2015, Ε7 2015/699, ΕφΑΔ 2015/253, ΔΕΕ 2015/876, Αρμ. 2015,974
- ΑΠ 855/2014, Ε7 2014/1288, ΔΕΕ 2014/1184, ΕΕμπΔ 2015/364, Αρμ. 2015,1155
- ΑΠ 1801/2014, Ε7 2015/414, ΕΕμπΔ 2015/361, ΧρΙΔ 2015/270, ΕπισκΕΔ 2014/487
- ΑΠ 1802/2014, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 2048/2014, ΕΕμπΔ 2015/355, ΧρΙΔ 2015/350
- ΑΠ 2215/2014, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 170/2015, Ε7 2015/699, ΕφΑΔ 2015/253, ΔΕΕ 2015/876, Αρμ. 2015,974
- ΑΠ 782/2015, ΕΕμπΔ 88/2016
- ΑΠ 1065/2015, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 1092/2015, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 1095/2015, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 1241/2015, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 1431/2015, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 74/2016, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 336/2016, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 336/2016, ΕΕμπΔ 608/2016

IV. Εφετεία

- ΕφΑθ 1143/2003, Δ/νη 2005/848
- ΕφΑθ 1199/2003, Επιδικία 2001/383
- ΕφΑθ 1903/2012, ΔΕΕ 2012/952
- ΕφΑθ 1378/2012, ΔΕΕ 2012/574, ΕΕμπΔ 2013/93
- ΕφΑθ 1657/2014, ΔΕΕ 2014/706
- ΕφΘεσ 771/2004, ΝΟΜΟΣ
- ΕφΘεσ 86/2013, ΕπισκεΔ 2014
- ΕφΘεσ 2307/2013, Αρμ. 2014,1344
- ΕφΘεσ 339/2014, Αρμ. 2014,2089
- ΕφΘεσ 522/2014, ΕπισκεΔ 2014/147
- ΕφΛαμ 213/2009, ΝΟΜΟΣ
- ΕφΠειρ 705/2005 ΕΕμπΔ 2006/370
- ΕφΠειρ 173/2014, ΝΟΜΟΣ

V. Πρωτοδικεία

- ΠΠρΘεσ 519/2016, ΕΕμπΔ 619/2016

ΛΗΜΜΑΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Άδεια λειτουργίας 13 επ., 24, 66

Αλληλασφάλιση 11, 36

Αναστολή πληρωμών 76 επ.

Αντασφάλιση 9

Απαιτήσεις Διαφάνειας και
Δημοσιότητας 52 επ.

Ασφάλιση 1, 4, 14, 20 επ., 26

Αεροπορική 24, 37

- Αμοιβαία 11

- για λογαριασμό 26

- θαλάσσια 24, 31 υποσ. 132, 37

- Ιδιωτική 1, 4 επ., 12, 21, 36, 39

- ζωής 11, 13 επ., 17, 19, 23, 30,
39, 53

- κατά ζημιών 11, 13 15

- Κοινωνική 4 επ., 21, 43

- Χερσαία 24, 37

Ασφάλισμα 21, 22, 25, 27, 32

Ασφαλισμένος 4, 26, 36

Ασφαλιστής 5, 12, 21, 24 επ., 30

Ασφαλιστική αγορά 3, 8, 9, 12, 15, 18,
39, 43, 45, 53, 55, 59, 62, 81

Ασφαλιστικό βάρος 31, 35

Ασφαλιστήριο συμβόλαιο 13, 20, 26,
33

Ασφάλιστρο 4, 21, 23, 25, 27, 36

Ασφαλιστική επιχείρηση 5, 11 επ., 21,
25, , 37, 45, 47, 49, 52, 57, 60, 65

Ασφαλιστικός διαχειριστής 70επ.

Ασφαλιστικός κίνδυνος 5, 34επ.

Ασφαλιστική περίπτωση 21, 25, 32,
35

Ασφαλιστική σύμβαση 3, 20επ., 25,
29, 34, 77

ΑσφN 3, 6, 21, 21 υποσ. 82

Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου 72 επ.
Διεύθυνση Εποπτείας Ιδιωτικής
Ασφάλισης –«ΔΕΙΑ» 13, 56, 65

Δικαιούχος της ασφάλισης 26, 27, 28,
36

Δικαίωμα εναντίωσης 34, 74	Καθεστώς ελεύθερης εγκατάστασης 15, 17 υποσ. 61
Εγγυητικό Κεφάλαιο Ζωής 17 επ.	Καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών 12, 15, 16, 25, 41, 42, 56
Ελάχιστη Κεφαλαιακή Απαίτηση 14, 64, 73	Κοινωνία κινδύνων 36
Ενιαία άδεια 16	Κρατική εποπτεία 2, 36, 51, 59
Εξυγιαντική διαδικασία 45, 56, 67, 69, 70, 78 επ.	Κράτος μέλος καταγωγής 16, 66, 80
Εξυγίανση 3, 9, 10, 40, 45, 55, 59, 64 επ.	Κράτος μέλος υποδοχής 15, 16, 65
Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοοικονομικής Εποπτείας - «ΕΣΧΕ» 54	Λήπτης της ασφάλισης 22, 23, 25 επ., 29, 35
Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος – «ΕΟΧ» 12, 15, 16, 56, 80	Μείωση αξιώσεων από ασφαλιστική σύμβαση 77 επ.
Εποπτεία 1, 2, 6, 13, 18, 37, 39, 44, 46, 49, 51, 53 επ., 56 επ., 62, 73, 80	Μεταβίβαση χαρτοφυλακίου 73 επ.
Εποπτική Αρχή 13, 14, 16, 49, 52, 57, 59, 60, 63, 66, 68, 70, 73, 77, 80	Μέτρα εξυγίανσης 64, 66 επ.
Εποπτική Εξέταση 61	Νόμος των πιθανοτήτων 4 υποσ. 11, 22, 36 υποσ. 165
Ευρωπαϊκό διαβατήριο 16	Οικονομική ζημία 32, 34, 35
Θεωρία ανάληψης κινδύνου 21	Ομαδική ασφάλιση 26, 27
Ίδια κεφάλαια 14, 48, 71, 73, 76	Ποιοτικές απαιτήσεις 49 επ.
	Ποσοτικές απαιτήσεις 47 επ.
	Προσυμβατική δήλωση 31, 31 υποσ. 130, 31 υποσ. 132, 34 υποσ. 152

Πρωτασφάλιση 30

Σύμβαση

- Αμφοτεροβαρής 21
- Διαρκής 23
- Εμπορική 24
- Ενοχική 22, 28
- Επώνυμη 22
- Προσχωρήσεως 23
- υπέρ τρίτου 26, 27
- τυχερή 22

Σύστημα διακυβέρνησης 14, 49, 58

Σύστημα διαχείρισης κινδύνου 50

Συστημικός κίνδυνος 69 υποσ. 307

Τεχνικά αποθέματα 47 υποσ. 210

Τεχνικές προβλέψεις 47

Φερεγγυότητα II 2, 6, 7, 9, 37, 38, 39
επ., 49, 53, 66, 80

ΕΙΟΡΑ 6, 38, 54